

Yuhana Jwumpe Nintanmpe

Jwuŋkanni

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè sémεŋji funŋɔ jwumpe e ke

Yuhana à mpe jwumpe séme, bà pu lógofeebii si mpyi si dá li na na Yesu u nyε Kile Nijcwənṛɔŋi ná Kile Jyanji mε (20.30-31). Yesu jwɔjwumpe ná u kapyiŋkii jwɔhe k'à nywɔhɔ ke, Yuhana à cyaga yaha sèl'e kur'á.

Sémεŋ'à tách tateεnyε shuunni. Tatεεnge njycyiige na Yesu kakyanhala karigii cyìi baashuunni kyaayu (1-12). Cyi na yiri kacyeenkii, naha kurugo yε cyi à li cyée na Kile Jyanji u nyε Yesu. Yesu ná mpii pi à bínn'a tèen jwumɔ na ke, nké cyage na yu lire kyaayu na mú, mu à jwo u ná Yahutuubii Kile kuni yyaha yyére shinnji (3) u ná Samari shiinbii cwoŋji (4) u ná yampii (5-9).

Kàlanji Yesu nyε na nkaaŋ ke, ur'à li cyée na uru u nyε:

Njyìŋji u à yíri nìnyiŋji i ke

Mpànahajji njycenŋji

Dijyεŋji bεεnmpe

Tajyìŋwɔge

Kuni i wà sí n-jà nə Kile yyére ke

Sèenji

Nge u maha kwùubii jèni ke

Nge u maha shìŋji niŋkwombaŋji kaan ke.

Lire cyèenŋkanni na, Yesu à uye cyée dijyεŋji puni na.

Séməŋji tatεεnge shənwoge na yu Yesu vworonji kyaa na diŋyεŋji i, s'a ŋkεege Tufoonji Kile yyére (13–21). Yesu na yu ná u cyelempyiibii kε ná shuunniŋi i maa pi yεrεge mà yyaha tí ná u tεefworoni i pi shwəhəl'e (13–16). Yesu à u Tuŋi Kile náare u cyelempyiibii kyaa na, maa pi le u cye e (17).

Kàntugo yyére, Yahutuubii Kile kuni yyaha yyére shiinbil'à u cû, ka pi i u bò kworokworocige na, maa u buwuŋi tò (18–19). Lire jwəhe na, ka u u jn̄ a fworo kwùŋi i maa uye cyēe u cyelempyiibii na (20–21).

Yesu na mpyi Yahutu, u cyelempyiibii mú sí mpyi Yahutuu, ŋka Yesu kyaa mpyi a pεn Yahutuubii jn̄ujufeebil'á. Kile Saliyanji cyelentiibii ná Kile sáragawwuubii jn̄ujufeebii pi mpyi Yesu zàmpεenbii.

Yuhana séməŋji jn̄yε na Yesu ziŋi ná u náŋkocyεere kyaa yu mε. Nka u à yi fínij'a jwo na Kile Jwumpe pu jn̄yε Yesu, puru ná Kile u à wwò fo tasiige e. Yesu cye kurugo, Kile à pa ntεen sùpyire shwəhəl'e. Lire pyiŋkanni na, ti sí n-jà n-pyi Kile pyì. Mà Yesu yaha jn̄ike na, u à sénmeg'a wwò ná Tufoonji i maa u túnnture pyi. Shin maha shin u na Kile caa ke, urufoo sí n-jà u cè Yesu cye kurugo.

Kile Jwumpe à pyi sùpya

¹ Mà jwo diŋyεŋji u sìi ke, Jwumpe mpyi wani mà mɔ. Pu mpyi ná Kile e. Puru Jwumpe pu mpyi Kile yabiliŋi. ² Nge u jn̄yε puru Jwumpe ke, u mpyi wani ná Kile e, mà jwo diŋyεŋji u sìi ke. ³ Uru cye kurugo Kile à yaayi puni dá. Yaaga maha yaaga k'á dá ke, kuru kà jn̄yε a dá u baa mε. ⁴ Ur'e shiŋji niŋkwombaŋ'à fworo, uru u maha bɛenmpe kaan sùpyir'á. ⁵ Puru bɛenmpe na jn̄i numpini i,

ŋka numpini nyε a jà pu na mε*. 6 Tèni là à pa nə, ka Kile si nàŋji wà pyi u tùnnntunŋo, u mεge na mpyi Yuhana. 7 U à pa mpa a bèenmpe kyaa yu, bà sùpyire puni si mpyi si dá pu na u jwumpe cye kurugo mε. 8 Uru yabiliŋi bà u mpyi puru bèenmpe mε, u mpyi a pa si mpa pu kyaa jwo kanna. 9 Nge u mpyi bèenmpe sèsée wumpe ke, ur'à pa dijyεŋi i mpa bèenmpe kan sùpyir'á.

10 U mpyi dijyεŋi i, dijyεŋ'à dá u cye kurugo, lire ná li wuuni mú i, dijyεŋi sùpyir'à u cyé. 11 U à pa u yabiliŋi shiinbii yyére, pi nyε a nyε u na mε. 12 Nka mpipi pi à nyε u na maa dá u mεge na ke, u à kuni kan pire pun'á pi pyi Kile pyìi. 13 Pi nyε a Kile pyìfente ta sùpyire woore taŋkanni na mε. Pi nyε a ta nə ná u cwo pyìi taŋkanni na mε. Sùpya nyii kyaa bà l'à pi pyi amuni mε. Nka Kile yabiliŋi u à nyε maa pi pyi u pyìi.

14 Nyε puru Jwumpe à pa mpyi sùpya, maa ntèen wuu shwɔhɔl'e mà tère pyi. Wuu à u pèente nyα. Uru u nyε Jyafoonji niŋkinji mà fworo Tufoonji Kile e ke, ur'e tire pèente nyε. Uru u à nwɔ wuu na sèl'e, maa sèeŋi cyée wuu na.

15 Nyε Yuhana à Yesu kyaa jwo. U à jwo fànhna na: «Nge kyaa mii mpyi a jwo na u sí n-kwò n-pa mii kàntugo ke, ur'à fànhna tò mii na, naha na yε mà jwo mii u si ke, u mpyi wani mà kwò.»

16 U à nwɔ wuu na sèl'e maa kacenni là tèg'a kacenni là fûnŋo wuu á†. 17 Yii li cè, Kile mpyi a u Saliyanji kan Musa cye kurugo, numε u à nwɔ

* 1:5 Pìi maha jwo: «Puru bèenmpe na jî numpini i, ŋka numpini nyε a nyε pu na mε.» † 1:16 Pìi maha jwo: «Wuu à kacenni là ta là kàntugo.»

wuu na maa sèenji cyêe wuu na Yesu Kirisita cye kurugo. ¹⁸ Sùpya sàha ɳkwò a Kile ɳya a ɳya mε. Nka Jyafoonji niŋkinji u ɳyε Kile yabiliŋi, maa mpyi Tufoonji Kile taan ke, uru u à Kile pyinjkanni cyêe wuu na.

*Pi na Yuhana yibili uye kyaa na
(Macwo 3.1-12; Marika 1.1-8; Luka 3.1-18)*

¹⁹ Nyε Yahutuubii jùŋufeebil'à sáragawwuubii pìi ná Levi tùluge shiinbii pìi yírige Zheruzalemu kànhe e mà tun Yuhana á, pi sà u yíbe na jofoo u ɳyε u wi yε? ²⁰ Pi à u yíbe ke, u ɳyε a yaaga ɳwəhɔ pi na mε, u à tíl'a jwo pi á: «Mii bà u ɳyε Kile Nijcwənroŋi mε.» ²¹ Ka pi i u yíbe: «Jofoo sí u ɳyε mu yε? Mu u ɳyε Kile túnntunŋi Eli la?» Ka Yuhana si pi pyi: «Ənhɔ, uru bà u ɳyε mii mε.» Ka pi i nûr'a u pyi: «Kile túnntunŋi wuu na sigili ke, uru u ɳyε mu la‡?» Ka u u nûr'a jwo: «Ənhɔ.» ²² Ka pi i ɳkànha a jwo: «Jofoo sí u ɳyε mu yε? Yà jwo wuu á, wuu sà jwo wuu tunveebil'á. Jofoo mu yabiliŋi na maye sônnji yε?» ²³ Ka Yuhana si pi jwɔ shwɔ ná Kile túnntunŋi Ezayi ɳwəjwumpe e na:

«Méjwul'à fworo síwage e fànha na
“Yii kuro nintiile yal'a yaha Kafoonji mεe na.”

Nyε mii Yuhana u ɳyε ná lire mējwuuni i§.»

²⁴ Sùpyire ti mpyi a tun Yuhana yyére ke, Farizhεenbii pìi na mpyi ná pi e. ²⁵ Ka pire si nûr'a u yíbe: «Mu bà u ɳyε Kile Nijcwənroŋi mε, mu ɳyε Eli mε, mu sí ɳyε Kile túnntunŋi niziginji mε,

‡ **1:21** Yahutuubii mpyi na Kile túnntunŋo sigili ɳgemu u ɳyε Musa fiige ná u mpyi na sí n-pa tèrigii nizanŋkil'e ke. Pìi mpyi na sônnji na uru Kile túnntunŋi u sí n-pyi Kile Nijcwənroŋi (Duterenɔmu 18.15-18; Kapyiŋkii 3.22). § **1:23** Ezayi 40.3

ka naha si mu ta mu u sùpyire batizeli yε?» ²⁶ Ka Yuhana si pi pyi: «Mii na sùpyire batizeli lwøhe e kanna. Yii shwøħol'e, nàŋji wà na jyε wani, yii jyε a u cè mε, ²⁷ uru sí n-pa mii kàntugo, nka mii nùŋk'à cyére u tanhaŋyi mεere zànhaŋi i u tooyi na*.

²⁸ Cyire karigil'à pyi Bëtani kànhe e, Zhuruden baŋi kàntugo. Kuru cyage e, Yuhana mpyi na sùpyire batizeli.

Yesu u jyε Kile Mpabilini

²⁹ Kuru canŋa nùmpañja, Yuhana à Yesu nya u u sì u yyére ke, maa jwo sùpyir'á: «Yii wíi, Kile Mpabilini li jyε nde, lire li sí n-pa dijyε sùpyire kapegigii yàfa ti na. ³⁰ Uru kyaa mii mpyi a fyânh a jwo yii á, tèni i mii à jwo “Nàŋji wà na ma mii kàntugo, nka u à pêe mii na, maa mpyi mii yyaha na, naha na yε mii à si mà u ta.” ³¹ Mii yabilinji mpyi a cè na uru wi mε. Nka mii à pa mpa a sùpyire batizeli lwøhe e, bà Izirayeli shiinbii si mpyi si u cè mε.»

³² Puru kàntugo, mpe Yuhana à jwo: «Mii à Kile Munaani nya l'à yíri nìŋyinji na mpánmpørøgø fíge, mà pa ntèen Yesu na. ³³ Mii yabilinji mpyi a u cè mε. Nka nge u à mii tun mii u pa a sùpyire batizeli lwøhe e ke, uru u à yi jwo mii á na mii aha bú Kile Munaani nya l'à tîg'a pa ntèen ngeemu na ke, uru u sí raa sùpyire batizeli ná Kile Munaani i. ³⁴ Mii à li nya li jwuŋkanni na. Lire e mii à jwo sùpyir'á na “Nge nàŋji u jyε Kile Jyanji†.”»

* ^{1:27} Yahutuubii mpyi maha pi nàmpwuunbii tanhaŋyi mεere sànha, maa pi tooyi jyé. Pi bilibii pi mpyi maha lire pyi. Pi nàmpwuunbii sunmage shwoŋkanni li mpyi lire. † ^{1:34} Sémëbii pi maha jwo: «Kile Nijcwønroŋji».

Yesu cyelempyiibii niŋcyiibii

³⁵ Kuru canja nùmpanja, Yuhana mpyi a yyére wani ná u cyelempyiibii pìi shuunni i. ³⁶ Ka u u Yesu nintoroni wií, maa jwo: «Yii wií, Kile Mpabilini li nyé nde!»

³⁷ Yuhana cyelempyiibii mpii shuunninj'à puru jwumpe lógo ke, maa ntaha Yesu fye e. ³⁸ Yesu à yyahe kêennj'a wíl'a pi nyá pi à taha uru fye e ke, maa pi yíbe: «Naha yii na ncaa ye?» Ka pi i u pyi: «Arabi (lire jwøhe ku nyé cyelentuñi) taa mu à tîrige ke?» ³⁹ Ka u u pi pyi: «Yii a ma, yii sí ku nyá.» Ka pi i nkàre ná u e, maa sà pyenge nyá, maa ntèen wani. Canvyinge tèni li mpyi li li, ka pi i canmpaange pyi ná u e.

⁴⁰ Mpii nàmbaabii shuunniñi pi mpyi a Yuhana jwumpe lógo, maa ntaha Yesu fye e ke, pire wà mège na mpyi Andire, Simø Pyeri sìŋeeñi. ⁴¹ Ka Andire si ntíl'a kàr'a sà u sìŋeeñi Simø cya a nyá, maa yi jwo u á: «Wuu à Masiyanj nyá.» (Lire jwøhe ku nyé Kile Nijcwønrøñi.) ⁴² Maa ntíl'a tòro Simø yyaha na mà kàre Yesu yyére. Pi à sà nø u na ke, ka Yesu si wá na Simø wíl' maa ñkwò a jwo: «Mu u nyé Simø, Yuhana jyanji, pi sí n-pa a mu yiri Sefasi.» (Girëkiibii shëenre e, pi maha jwo: «Pyeri».)

Filipi ná Natanayeli à taha Yesu fye e

⁴³ Kuru canja nùmpanja, ka Yesu si yíri na nkèege Galile kùluni i, mà bê ná Filipi i, maa u pyi: «Taha na fye e!» ⁴⁴ Filipi na mpyi Bëtisayida kànhe shin. Andire ná Pyeri kànhe ku nyé kuru mú. ⁴⁵ Filipi à sà Natanayeli nyá ke, maa u pyi: «Nàñi kyaa Kile túnntunñi Musa à jwo u Saliana sémeñi i, ná Kile túnntunmpii sanmpii mú à u kyaa jwo ke, wuu à

u nya. U à yîri Nazareti kànhé e, u mëge nya Yesu, Yusufu jyanji.» ⁴⁶ Ka Natanayeli si jwo: «Yacenjë sí n-sìi n-jà n-fworo Nazareti[‡] i la?» Ka Filipi si u pyi: «Ta ma wuu u shà, mu yabilinji sí n-sà nya.»

⁴⁷ Yesu à Natanayeli nya u u sì u á ke, maa jwo: «Nge à sìi Izirayeli shinnji yabilinji, naha na ye u funjék'à sàà fíniñë.» ⁴⁸ Ka Natanayeli si jwo: «Taa mu à mii cè ke?» Ka Yesu si u pyi: «Mii mpyi a mu nya fizhiye cige[§] jwöh'i, maa mu cè, ka Filipi si nta a mu yyere.» ⁴⁹ Ka Natanayeli si jwo: «Cyeleuntuji, Kile Jyanji u nya mu, Izirayeli Saannji.» ⁵⁰ Ka Yesu si u pyi: «Bà mii à mu pyi na mii à mu nya fizhiye cige jwöh'i me, lire kanni kurugo mu à dá mii na la? Mu sí n-pa karigii cyiibere nya ncyiimu cyi à pêe nintoroni na ke!» ⁵¹ Maa nûr'a jwo: «Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, canjka yii sí n-kwò nìnyinji nya u à mógo, si Kile mèlkekëebii nya pi i dùru na ntîri Supyanji Jyanji nun'í*.»

2

Yesu à lwöhö këenj'a pyi ererez sinme

¹ Nyé canmpyaa shuunn'à tòro, ka pi i wá na cikwönre pyi Kana kànhé e, Galile kùluni i. Yesu nuñi na mpyi wani tire cikwönre cyage e. ² Yesu

[‡] **1:46** Nazareti na nya kànbilere ndemu li nya wà mpyi a li le njire e me. Wà mpyi na sí Yesu le njire e u tasege e me. [§] **1:48** Fizhiye cige»: kuru cige nkéyi mpyi a lyéele na ñko raa bwùun ñìñke na. Kuru cige jwöh'i Yahutuubii mpyi maha sì na pi funjyi caa Kile jwumpe na, maa Kile jáare, maa Kile Jwumpe Semenji kâlali.

* **1:51** Yesu cye kurugo, u cyelempyibii sí Kile sinampe nya, bà Yakuba à pu nya ñooge e, tèni i u à katanñacyiinni nya l'à sin ñìñke na maa sà sín kileñi na me (Zhenëzi 28.12).

ná u cyelempyiibii mpyi a yyere wani. ³ Nyε mà pi yaha cikwɔonre máguroŋi na, ka erezén sinmpe si mpa ñkùuŋjø. Ka Yesu nunji si yi jwo u á: «Pi sinmp'a kwò.» ⁴ Ka Yesu si u pyi: «Nufooŋi, mii à mu ñáare, ma hà ma ñwøge le na karigil'e mε. Tèni sàha ñkwò a nø mii á mε.»

⁵ Nyε ka u nuŋi si yi jwo báarapyiibil'á: «U aha mpa kyaa maha kyaa jwo yii á ke, yii i lire pyi.»

⁶ Lir'à cwoyo baani ta wani. Yahutuubii mpyi maha piye jyíi na fíniŋe ná yire cwoyi lwøhe e, mà tåanna ná pi Kile kuni i. Lwøhe litirii ñkuu (100) fiige mpyi maha jyè yire cwoyi niŋkin niŋkinji i.

⁷ Ka Yesu si báarapyiibii pyi: «Yii njé cwoyi njî njî lwøhe na.» Ka pi i yi njî fo mà nø yi ñwøyi na.

⁸ Lire kàntugo ka Yesu si pi pyi: «Yii kà kwó numε, yii sà ñkan cikwɔonre njyìŋji táafoonj'á.» Ka pi i sà kà kan u á. ⁹ Ka njyìŋji táafoonji si lwøhe bya a wíi, mà ku ta erezén sinmε, u sí nyε a pu tayirige cè mε. Nka báarapyiibii pi mpyi a lwøhe kwó ke, pire mpyi a pu tayirige cè. Ka u u ntíl'a cifønji poonji yyere, ¹⁰ maa yi jwo u á: «Sùpyire puni maha fyânhā a erezén sinmpe nintanmpe kan pu byafeebil'á, pi aha niŋyahama bya, mpe pu nyε pu nyε a táan amuni mε, puru maha nta a kan pi á. Nka mu wi ke, erezén sinmpe nintanmpe mu à yaha kàntugo!»

¹¹ Nyε lire l'à pyi kyaa niŋcyiile, mà li cyée na Yesu na nyε kakyanhala sùpya. Lir'à pyi Kana kànhé e, Galile kùluni i. Lire pyiŋkanni na, Yesu à u sifente cyée sùpyire na, ka u cyelempyiibii si dá u na. ¹² Lire kàntugo Yesu ná u nuŋi ná u cìnmpyiibii ná u cyelempyiibil'á kàre Kapérənamu kànhé e. Pi nyε a mø wani mε.

Yesu à cwòhəmpii kòr'ayige Kilejaarebage ntàani na (*Macwo 21.12-13; Marika 11.15-17; Luka 19.45-46*)

¹³ Nyé Yahutuubii bilerenkwoŋi kataanni mpyi a byanhara. Ka Yesu si ŋkàre Zheruzalemu kànhe e, ¹⁴ mà sà sùpyire ta ti i nìiyé ná mpàa ná kùmpanhii péreli Kilejaarebage ntàani na, wyérefaabii nintεεnbii na mpyi wani mú*.

¹⁵ Ka u u mεεre pyi kàsoro mà tèg'a pi puni kòr'a yige Kilejaarebage ntàani na, maa pi mpàabii ná pi nìiyi kòrø, maa wyérefaabii wyérenji lwó a wu, maa pi tåbalibii ɲoɔŋ'a cyán cyán. ¹⁶ Maa jwo sanmpanmperebil'á: «Yii ɲje yaayi lwó a yige naha, yii àha na Tuŋi bage kēenŋe mpyi yapereembaga mε.»

¹⁷ Yesu à lire pyi ke, ka u cyclempyiibii funjø si ncwo li na na l'à séme Kile Jwumpe Semεŋi i na: «Mu bage kani na mii súuge naŋkyaan fiige†.» ¹⁸ Ka Yahutuubii ɲùŋufeebii si Yesu yíbe: «Kakyanhala kani ndi mu sí n-pyi n-cyée wuu na, wuu u ncè na ɲcyii karigii puni mpyinji kun'á kan mu á yε?» ¹⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Yii ŋke Kilejaarebage jya, mii sí ku núruŋø n-faanra canmpyaa taanre funj'i!» ²⁰ Ka pi i jwo: «Ei! Pi à yyee beeshuunni ná baani pyi ŋke Kilejaarebage vaanranj na. Jofoo niŋkin u nyε mu, si ŋkwò mpa ku faanra ŋkwò canmpyaa taanre funj'i yε?»

* **2:14** Yahutuubii pi mpyi maha yíri cyeyi yabere e ke, wyérefaabii mpyi maha pire wyérenji fare Kilejaarebage wunj na. Lire pyiŋkanni na, wyérenwoge ku mpyi a yaa k'a sârali Kilejaarebage e ke, pi mpyi maha jà a kuru sâra, maa nûr'a jà a ntègε pyi. Yatøore ti maha yaa ti jà a pyi sâraga ke, pérampyiibii mpyi maha tire péreli pir'á. Pi mpyi maha ti lwøore dùrugo. † **2:17** Zaburu 69.10

21 Nka Kilejaarebage kani Yesu à jwo ke, u yabilinji cyeere kyaa u mpyi na yu. **22** Nyε Yesu à pa jnè a fworo kwùñji i ke, ka li i ntíge u cyelempyiibii funj'i na Yesu mpyi a ñke cyage jwo. Ka pi i dá Kile Jwumpe Semεñi ná Yesu ñwɔjwumpe na.

23 Tèni i Yesu mpyi Zheruzalemu i Yahutuubii bilerenjkwoñi kataanni na ke, shinjyahara à u kakyanhala karigii nya, ka cyire si pi pyi pi à dá u na. **24** Yesu mpyi a pi puni zòompii cè, lire kurugo u mpyi a dá pi na mε. **25** U à shin maha shin funj'o kani cè, lire kurugo ñùñjø sàha mpyi sùpya u à u supyijeeñi yu u á mε.

3

Kile Munaani maha shìji niñkwombaanj'i kaan

1 Farizhēnnji wà na mpyi wani, u mεge na mpyi Nikodemu, maa mpyi Yahutuubii ñùñjufuu. **2** Canjka numpilage e, u à kàre Yesu á maa sà yi jwo u á: «Cyclentunji, wuu à li cè na Kile à mu yaha a pa, mu u mpa a wuu kâlali, ñaha na yε kakyanhala karigii mu na mpyi ke, wà sì n-jà cyire pyi ná Kile nyε a sìi ná urufol'e mε.» **3** Ka Yesu si u pyi: «Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo mu á, sùpya sì n-jà n-jyè Kile Saanre e, ná u nyε a nûr'a si niñyinji na mε.» **4** Ka Nikodemu si jwo: «Sùpya ká lyε a kwò, di u sí nûru n-si sahanjki yε? Wà sì n-jà nûru u nuñi funjke e si si la?»

5 Ka Yesu si u pyi: «Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo mu á, shin maha shin ká mpyi u nyε a si lwɔhe ná Kile Munaani fànhe e mε, uru sì n-sìi n-jà n-jyè Kile Saanre e mε. **6** Ngemu ká si sùpyii sinjkanna na ke, urufoo na nyε shintiwe, ñka ñgemu ká si Kile

Munaani síŋi i ke, Kile Munaani na nyε urufol'e.
7 Mii à jwo na yii nûr'a si nìnyinji na ke, lire kà ma kàkyanhala mε. **8** Cyage k'à táan kafeeg'á ke, wani ku maha fwu na ɳkèege, mu maha ku fwøfwø túnmpē nûru. ɳka mu sì ku tayirige cè mε, mu mû sì ku takarege cè mε. Amuni Kile Munaani maha mpyi sùpyanji i.»

9 Ka Nikodemus si jwo: «Di cyire karigii sí n-jà n-pyi n-jwo yε?» **10** Ka Yesu si u pyi: «Mu u nyε Izirayeli shiinbii cyelentu ke, mu yabilinji saha nyε cyire karigii ncèmbaa la? **11** Sèenji na mii sí n-sii yi jwo mu á, nyε wuu à cè ke, yire wuu na yu. Nje wuu à nyε ke, yire wuu na yu mû. ɳka yii la nyε sì nyε wuu niŋywumpe na mε. **12** Mii na niŋke karigii kyaa yu yii á, yii sí nyε a dá mε, mii aha bú mpa a nìnyinji wogigii kyaa yu yii á, di yii sí n-jà n-dá n-jwo yε? **13** Mà li ta wà nyε a dùgo niŋyinji na mε, fo ɳge u à yíri wani mà tîge naħħa niŋke na ke, uru u nyε Supyanji Jyanji.

14 Bà Kile túnntunŋi Musa à dànyεŋi yal'a pyi wwò fiige, maa cyiin cûru, maa u dùrugo sùpyire shwəhəl'e mε, amuni Supyanji Jyanji sí n-sii n-dùrugo, **15** bà li si mpyi ɳgemu ká dá u na ke, uru si shiŋi niŋkwombaŋi ta mε.»

16 Kile à sàa diŋyε sùpyire kyaa táan uy'á fo u à u Jyanji niŋkinji kan sáraga, ɳgemu ká dá u na ke, urufoo nùmpañke kà ɳkèege mε, ɳka u shiŋi niŋkwombaŋi ta. **17** Kile nyε a u Jyanji tun diŋyεŋi i u pa yoge kwøn sùpyire na mε. ɳka u à u tun, bà sùpyire si mpyi si shwø u cye kurugo mε. **18** ɳgemu ká dá u na ke, uru nàzhan nyε Kile yoge e mε. ɳgemu sí u nyε u nyε a dá u na mε, yog'á kwøn

urufoo na mà kwò, jaha na yε u nyε a dá Kile Jyanjì ninjkinji mège na mε. ¹⁹ Kile yoge jùnjke ku nyε: bèenmp'à pa dijyεni i, ka sùpyire si jcyé pu na, maa ntaha numpini fye e, jaha na yε pi kapyiinkii nyε a jwò mε. ²⁰ Shin maha shin u na kapegigii pyi ke, bèenmpe nyε a tāan urufol'á mε. U nyε na jyεg'a fworo bèenmpe na, sùpyire s'a u kapyiinkii jaa mε. ²¹ Nka ñgemu ká mpyi sèènji juj'i ke, uru maha fworo bèenmpe na, bà sùpyire si mpyi s'a u kapyiinkii jaa, si jncè na u na nyε Kile kuni i mε.

Nje Yuhana à jwo Yesu kyaa na ke

²² Lire kàntugo ka Yesu ná u cyelempyiibii si ñkàre Zhude kùluni i. U à tèen wani ná pi e mà canmpyaa pyi, marii sùpyire batizeli. ²³ Yuhana mû mpyi na sùpyire batizeli cyage k'e, jaha na yε lwòhe mpyi a nyaha wani. Kuru cyage mège mpyi Enɔni, maa mpyi Salèmi taan. Ka sùpyire si wá na sì u yyére, u sí i ti batizeli. ²⁴ Lir'à pyi a Yuhana ta u sàha jyè kàsunjì i mε.

²⁵ Canjka Yuhana cyelempyiibii pì ná Yahutunji wà à nàkaana ta. Tire mpyi a lwó a pwɔ Yahutuubii Kile kuni jnyìviniñi kyaa na. ²⁶ Tire nàkaante jùnjø taan, Yuhana cyelempyiibil'à kàr'a sà yi jwo u á: «Wuu cyelentunji, mu ná nànjì u mpyi sìncyan Zhurudèn bañi kùnjke na ke, mu à ñgemu kyaa jwo ke, u we, u u sùpyire batizeli numε. Sùpyire puni mû si wá na ñkèege u yyére.»

²⁷ Ka Yuhana si pi pyi: «Kile ká mpyi u nyε a ndemu le sùpyaŋi i mε, u nyε na lire taa mε. ²⁸ Yii yabilimpii na nyε mii shérii, mii à yi jwo yii á na mii bà u nyε Kile Nijcwɔnreŋi mε, ñka Kile à mii yaha a pa u yyaha na. ²⁹ Cikwɔnre tèepyin i,

cipoonji ká jwo na uru ná u cifənŋ'à bê, u cevoonji funŋke maha ntáan sèl'e. Amuni, mii funŋke puni mû maha ntáan, tère o tère e mii à lógo na sùpyire niŋyahara wá a taha Yesu fye e ke.

³⁰ Numε, là à yaa l'a bârali Yesu tayyérege na, là s'a fwore mii woge e, ³¹ naha na ye ŋge u à yîri niŋyinji na mà pa ke, uru u nyε sùpyire puni ŋùnjo na. Nge u à ta naha niŋke na ke, uru na nyε niŋke wu, niŋke karigii uru mû sí raa yu. Nka ŋge u à yîri niŋyinji na ke, uru u nyε diŋyεnji puni ŋùnjo na. ³² Nde u à nyε, ná nde u à lógo ke, lire u na yu, shinŋyahara sí nyε a nee u jwumpe na me. ³³ Nka ŋgemu ká nee u jwumpe na ke, urufol'à li fínin'a cyée na ur'à dá li na na Kile na sèenji yu. ³⁴ Nge Kile à tun ke, Kile Munaani à kan ur'á tegelé baa, lire e u à jà na Kile jwumpe yu sùpyir'á. ³⁵ Jyafoonji kyal'à tâan Tufoonji á, fo ka u u yaayi puni le u cye e. ³⁶ Ngemu ká dá Jyafoonji na ke, urufol'à shìŋi niŋkwombaani ta. Ngemu ká ŋcyé u na ke, urufoo sì uru shìŋi niŋkwombaani ta me, nka Kile lùuni sí n-yîri n-yaha urufoo taan.»

4

Yesu na yu ná Samari kùluni cwoŋji i

¹ Yesu à pa ncè na Farizhænbil'à pa lógo na uru na cyelempyiibii pìi taa na batizeli, pi mû s'à nyaha Yuhana wuubii na. ² Mà sèenji jwo, Yesu yabilinji bà u mpyi na sùpyire batizeli me, u cyelempyiibii pi mpyi na li pyi. ³ Yesu à pa pi jwumpe niŋjwumpe lógo ke, maa fworo Zhude kùluni i maa nûru na ŋkèege Galile wuuni i. ⁴ U niŋkarenji mpyi a yaa u Samari kùluni jyiile, u u

nta a nɔ Galile wuuni na. ⁵ Ka u u sà nɔ Samari kànhe kà na, kuru mège mpyi Sikari. Tèecyiini i, Yahutuubii tulyage Yakuba mpyi a kerege nkemu kan u jyanji Yusufu á ke, Sikari na nyε kuru taan. ⁶ Yakuba bèenjke na mpyi wani. Yesu à jaara a kànha ke, maa sà ntèen kuru bèenjke taan. Canjke mpyi a nɔ jùnjø niŋji i.

⁷ Ka Samari shiinbii cwoŋi wà si mpa mpa lwøhø kwó. Ka Yesu si jwo u á: «Lwøhe kà kan na á, si bya.» ⁸ Lir'à u cyelempyibii ta pi à jyè kànhe e si nyjì cya zhwo. ⁹ Ka ceenji si u pyi: «Na jaha? Mu na nyε Yahutu, mii sí nyε Samari shin, jaha na mu na ma lùbyage jàare mii á yε?» (Lire kajwuuni jùnjke ku nyε Yahutuubii ná Samari shiinbii nyε a mpyi na wwùu kyaa na mε.) ¹⁰ Ka Yesu si ceenji pyi: «Yaage Kile maha nkakan mana ke, kàmpyi mu mpyi a kuru cè, sùpyaŋi u na mu jàare lùbyage na ke, kàmpyi mu mpyi a uru cè, mu u mpyi na sí u jàare, u mpyi na sí lwøhø kan mu á, nkemu ku maha shìŋji sèe wuŋi kan sùpyaŋ'á ke.»

¹¹ Ka ceenji si jwo Yesu á: «Nùŋjufoonji, bèenjceré nyε mu á mε, nké bèenjke s'à cûgo sèl'e, taa mu sí kuru lwøhe ta si nkán mii á ke? ¹² Wuu tulyage Yakuba u à nké bèenjke kan wuu á ke, mu à pée uru na la? U ná u pylibii ná u yatoore mpyi na nké bèenjke lwøhe byii.»

¹³ Ka Yesu si u pyi: «Shin maha shin u nyε na nké bèenjke lwøhe byii ke, byage saha sí urufoo ta. ¹⁴ Nka nkemu ká mii lùkange bya ke, byage saha sì n-sii urufoo ta mε. Naha na yε lwøhe mii sí n-kan u á ke, kuru sí n-pyi u funjke e lùbili. Uru lùbiliŋi sí u pyi u shìŋji niŋkwombaŋi ta.»

15 Ka ceenji si jwo: «Nùñufoonji, kuru lwòhe kà kan na á, byage kà n-sìi núru na ta mε, mii sàha kà núru mpa lwòhò kwó na ha mε.»

16 Ka Yesu si jwo: «Sà ma pooñi yyere, ma a ma.»

17 Ka ceenji si u pyi: «Nò nyε mii á mε.» Ka Yesu si u pyi: «Mu u jwo na nò nyε mu á mε, mu à sèe jwo.

18 Mu à nàmbaya kañkuro jyé mà kwò, ñge á mu nyε numε ke, uru mú bányε mu poo mε. Sèe mu à jwo.»

19 Ka ceenji si u pyi: «Nùñufoonji, mii na ha li nyε, Kile túnntunñò u nyε mu. **20** Wuu tulyey'à Kile pêe ñke ñanke na, ñka yii Yahutuubii, yii maha jwo na Zheruzalemu kanni i Kile tapeenjke nyε.» **21** Ka Yesu si u pyi: «Ceewe, ñje mii sí n-jwo mu á ke, mu à yaa mu u dá yire na, tèni là sí n-kwò nɔ, yii saha sì raa sì ñke ñanke na, lire nyε mε Zheruzalemu kànhe e si nta raa Tufoonji pêre mε. **22** Yii Samari shiinbii na ñgemu pêre ke, yíi nyε a uru cè mε, wuu Yahutuubii, wuu sí na ñgemu pêre ke, wuu à uru cè, na ha na yε Shwofoonji à fworo Yahutuibil'e. **23** Tèni sí n-pa nɔ, li bá à nɔ a kwò, mpii pi nyε Tufoonji pèeveebii sèe wuubii ke, Kile Munaani li sí raa sèenji cyêre Kile karigii kyaan na pir'a. Tire sùpyire shinji Tufoonji Kile na ñcaa t'a uru pêre. **24** Kile na nyε Munaa, wà nyε na u naa mε. Sùpyire sí n-jà raa u pêre kanna tèni i Kile Munaani sí sèenji cyêe ti na ke.»

25 Ka ceenji si u pyi: «Mii à cè na Masiyanji sí bá n-pa (ñge pi na yiri Kile Nijcwɔnrorøji ke). U aha mpa, u sí yaayi puni yyaha jwo wuu á.» **26** Ka Yesu si ceenji pyi: «Mii u na yu ná mu i ke, mii u nyε ure.»

27 Mà Yesu ná ceenji yaha puru jwumpe na, ka cyelempyiibii si ntíl'a nɔ wani. Ka li i pi

kàkyanhala*. Li mpyi pi funj'i mà u yíbe na ha kurugo u na yu ná ñge ceenji i yε, lire nyε me na ha u na ñcaa u á yε, ñka pi wà nyε a jà a u yíbe mε. ²⁸ Ka ceenji si u kucwooni yaha bèenjke taan, maa jyè kànhe e, maa yi jwo sùpyir'á: ²⁹ «Yii a ma yii pa wíi. Nàji wà u ñge u à mii kapyiinkii puni cè a jwo mii á. Kile Nijcwənrənji kyaa li na yu ke, u sí n-jà n-pyi ure.» ³⁰ Ka sùpyire si fworo kànhe e, na ñkèege Yesu yyére.

³¹ Mà ceenji yaha kànhe e, ka Yesu cyelempyiibii si yi jwo u á: «Wuu cyelentuñi, mu à yaa mu u mpa lyî amuni.» ³² Ka u u pi pyi: «Yalyige na nyε mii á, mii u lyî, yii nyε a ñkemu cè mε.» ³³ Ka u cyelempyiibii si wá na yi yu piye shwəhəl'e na wà u à pa yalyire kan u á bε? ³⁴ Ka Yesu si jwo: «Ñge u à mii tun ke, mii u uru nyii wuuni pyi, túnnture u à kan mii á ke, mii u tire pyi fo ti tegeni, mii yalyire ti nyε tire. ³⁵ Yii maha jwo yijyε sicyεere yi nyε nùgunte ná sùmakwənni shwəhəl'e. Ñka mii sí yi jwo yii á, yii yyahayi yírigie, yii i sùpyire nimpante wíi. Ti na nyε bà sùma maha nə a tèen kerege e, na ñkwənni sigili mε. ³⁶ Ñge u na sùmanji kwùun ke, uru na u sàrañi tal'a kwò. Uru sàrañi u nyε: sùpyire u na ntaa ke, tir'a shìji niñkwombaanj ta. Lire pyinkanni na, ñeeñugunji ná sùmakwənni na múgure siñcyan. ³⁷ Tàanlini l'à jwo na “Wà na núru, wabere sí i ñkwùun” ke, l'à sèe jwo. ³⁸ Mii à yii tùugo yii sà kerege ñkemu sùma kwòn ke, yii nyε a ku fàa mε. Mpii pi à báarañi pyi ke, ka yii i pire kanhare

* ^{4:27} Li mpyi a cyelempyiibii kàkyanhala, na ha na yε Yahutuubii cyelentu nyε a mpyi a yaa u jwo ná ceewe e mε, mà bâra lire na, Samari shiinbii ná Yahutuubii mpyi a táan mε.

tòonji ta.»

³⁹ Ka Samari kànhe sùpyire niyyahara si dá Yesu na, ceenji jwumpe cye kurugo, u mpyi a yi jwo pi á na Yesu à uru kapyiijkii puni cè a jwo ur'á. ⁴⁰ Tire sùpyir'á nə Yesu taan ke, maa u jáare na u tèen wani pire yyére, ka u u ntèen wani mà canmpyaa shuunni pyi, ⁴¹ maa jwo ná pi e, ka Samari shiinbii niyyahamii si dá Yesu na sahanjki, naha na ye u yabiliñi u à jwo ná pi e. ⁴² Ka pi i yi jwo ceen'á: «Numé wuu saha nyé a dá Yesu na mu nwɔjwumpe kanni kurugo mε, wuu à lógo u yabiliñi nwɔ na, wuu à li cè na uru u nyé dijyēnji Shwofoonji, sèenji na.»

*Yesu à shinwooji wà jya cùuŋo
(Macwo 8.5-13; Luka 7.1-10)*

⁴³ Cyire canmpyaagii shuunninj'à tòro ke, ka Yesu si yîri wani mà kàre Galile kùluni i ná u cyelempyiibil'e. ⁴⁴⁻⁴⁵ U à nə wani ke, sùpyire ti mpyi a kàre Zheruzalemu kànhe e Yahutuubii kataanni cyage e, maa nûr'a pa ke, pir'á u bê ná funntange e, nka lir'á ta pi à Yesu kapyiijkii puni nya a kwò wani. Yesu yabiliñi mpyi a jwo: «Kile túnntunñø maha le njire e u tukanhe e mε.»

⁴⁶ Yesu à nûr'a pa Kana kànhe e, Galile kùluni i. Wani u mpyi a lwɔhe kēenj'a pyi erезен sinmε. Fànhafembwøhe kà na mpyi Kapérénamu kànhe e, u jyanji mpyi na yà sèl'e. ⁴⁷ Kuru fànhafembwøh'à lógo na Yesu à fworo Zhude kùluni i, mà kàre Galile wuuni i ke, maa nkàr'a sà u jáare na u shà ná ur'e Kapérénamu kànhe e u sà uru jyanji cùuŋo, naha na ye u à yà fo sí raa nkwwū. ⁴⁸ Ka Yesu si u pyi: «Yii aha mpyi yii nyé a kacyeeñji ná kabwøhii nya mε,

yii sì n-sli n-dá mε.» ⁴⁹ Ka shinbwoŋi si Yesu pyi: «Nùjufooŋi, ta ma, wuu a sì fwəfwə, fo lire bà mε, mii pyàŋi sí n-kwû.» ⁵⁰ Ka Yesu si yi jwo u á: «Ta sì, mu jyaŋi na nyε nyii na.»

Ka u u dá Yesu jwumpe na, maa ntíl'a yîr'a kàre. ⁵¹ Mâ u yaha u u ŋkèege pyεngε, u bilibil'â u jnùŋo bê, maa yi jwo u á: «Mu pyàŋi na wá nyii na!» ⁵² Ka u u pi yíbe: «Tèni ndire e u à pwóṛo yε?» Ka pi i u pyi: «Cifwur'â u yaha, tajjaa mà canjke yaha jnùŋo niŋi i.»

⁵³ Ka tufooŋi funjø si jncwo na tèni i Yesu mpyi a u pyi: «Mu jyaŋi na nyε nyii na» ke, lire tèenuuni i pyàŋ'â cùuŋø. Ka u ná u pyεngε shiinbii puni si dá Yesu na.

⁵⁴ Lire l'à pyi kacyeeni kakyanhala wuuni shənwuuni nde Yesu à pyi ke, u à li pyi mà u ta u à yíri Zhude kùluni i na ŋkèege Galile wuuni i.

5

Yesu à faanwa cùuŋø Betisayida kànhe e

¹ Puru jwəhø na, Yahutuubii kataanni là mpyi na mpyi Žheruzalemu kànhe e, ka Yesu si nûr'a kàre wani. ² Ncwògø na mpyi wani, mpàabii tajyige taan, pi mpyi maha kuru jncwòge mεge yiri Eburubii shεenre e: «Betizata». Nkubaya kaŋkuro na mpyi wani kuru cyage e. ³ Yamii njnyahamii mpyi maha sínñini yire nkubayi jwəh'i. Pìi na mpyi fyimii, pìi sí nyε dìshiyifee, pìi sí nyε faanlii. [Pi puni mpyi maha sínñini wani na jncwòge lwəhe tèejyahani sigili, ⁴ naha na yε Kile mèləkeŋi wà mpyi maha yíri njnyiŋi i maha mpa kuru lwəhe nyàha tèrigii cyìl'e. Lwəhe ká nyàha tèni ndemu i ke, yamafoo maha

yamafoo ká fyâンha a jyè k'e ke, uru wumpe mpyi
maha láha u na.]

⁵ Nàŋi wà na mpyi pi shwôhôl'e, u yamp'â u ta fo
mà nô yyee beŋjaaga ná ke ná baataanre na. ⁶ Yesu
à nàŋi nizinniŋi nya, maa jncè na u à mə yampe
na mà tòro ke, maa u yíbe: «Mu la nya si jncùuŋo
la?» ⁷ Ka nàŋi si u pyi: «Na cevoo, sùpya nya mii
á ñge u sí n-jà mii lèŋe ncwôge e mε. Ku lwâhe ká
nyâha tèni ndemu i ke, mii la ká mpyi si jyè, wà
maha mii caanra.» ⁸ Ka Yesu si u pyi: «Yîri, ma a
ma yasinniŋke lwó, ma a jaare.» ⁹ Ka nàŋi si ntíl'a
cùuŋo maa ku lwó na jaare.

Nye kuru canŋke sí mpyi Yahutuubii canŋøŋo,
¹⁰ ka Yahutuubii ñùŋufeebii pìi si jwo nàŋi
njcuuŋ'á: «Nijjaा nya canŋøŋke, mu nya a yaa
mu u ma yasinniŋke tûgo ma a jaare mε*.» ¹¹ Ka
nàŋi si pi pyi: «Ñge u à mii cùuŋo ke, ur'â jwo “Ma
yasinniŋke lwó, ma a jaare!”» ¹² Ka pi i nûr'a u
yíbe: «Jofoo u à mu pyi “Ma yasinniŋke lwó ma a
jaare” ye?» ¹³ Nka ñge u à u cùuŋo ke, u sâha mpyi
a uru cè mε, sùpyire mpyi a nyaha kuru cyage e, ka
Yesu si mpínni ti shwôhôl'e.

¹⁴ Lire kàntugo Yesu à sà u nya Kilenaarebage
ntàani na, maa u pyi: «Lôgo, mu à cùuŋ'a kwò. Ma
hà nûru cye le kapiini laber'e nde li sí mu pyi mu u
kyaa ta nde l'à waha njcyiini na mε.» ¹⁵ Ka nàŋi si
ñkàr'a sà yi jwo Yahutuubii ñùŋufeebil'á na Yesu u
à uru cùuŋo. ¹⁶ Ka pi i wá na pyinkanna caa si kapii
pyi Yesu na, naha na ye u à wà cùuŋo canŋøŋke e.

* **5:10** Musa Saliyanji mpyi a li cyêe na báara kà raa mpyi canŋøŋke
e mε. Kile Saliyanji cyelentiibil'á là bâra u na na wà mée ká tuguro
lwó kuru canŋke, urufol'â báara pyi.

17 Ka Yesu si pi pyi: «Mii Tuŋi na báaraŋi pyi tèrigii puni i, lire kurugo mii mū à yaa mii a báare[†].»

18 Yesu à puru jwo ke, ka Yahutuubii jnùŋufeebii si nâara na u caa raa bùu, naha na yε u kuro jyε canŋøŋke e mε, maa nûr'a jwo na uru Tuŋi u jyε Kile, maa uye tàanna ná Kile e.

Kile à kuni kan Yesu á u sùpyire sâra

19 Ka Yesu si nûr'a jwumpe lwó maa jwo: «Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, Jyafoonji sì n-jà yaaga pyi uy'á mε, u aha ndemu jnya u Tuŋi u u mpyi ke, lire u maha mpyi. Karigii puni Tufoonji maha mpyi ke, cyire Jyafoonji maha mpyi mû, **20** naha na yε Jyafoonji kyal'á tâan Tufoonji á. Lire e u maha u karigii nimpyiinjki puni cyêre u na. Karigii cyi à pêe yii niŋyaŋkwøgigii na ke, u sí cyire cyêe u na u pyi, bà li si mpyi si yii kàkyanhala mε. **21** Bà Tufoonji na sùpyire jèni na yige kwùŋi i, marii shìŋji kaan t'á mε, amuni Jyafoonji maha shìŋji kaan u nyii wuubil'á. **22** Tufoonji bà u sí sùpyire sâra si ntâanna ná pi kapyiinjkil'e mε, u à kuni kan Jyafoonji á u a lire pyi, **23** bà sùpyire puni si mpyi s'a Jyafoonji pêre, Tufoonji pèeŋkanni na mε. Ngemu ká mpyi u jyε na Jyafoonji pêre mε, Tufoonji u à u tun ke, u mû jyε na uru pêre mε.

24 Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, ngemu ká mii jwumpe lôgo maa dá mii tunvoonji na ke, urufol'á shìŋji niŋkwombaŋi ta. U nàzhan saha jyε Kile yoge

[†] **5:17** Yà jwo Zhendzi 2.2-3 i na Kile à jò u báaraŋi na canŋøŋke. Yahutuubil'á dá yire na maa jnëe li na piye funj'i na Kile na nìŋyini ná jnìŋke këenŋi canŋøŋke e mû. Ná li sí jyε amuni, pi jyε a yaa pi Yesu cêegε mε.

e mε, u à fworo kwùŋji i mà jyè shìŋji niŋkwombaŋji i mà kwò.

²⁵ Sèeŋji na mii sí n-sìi yi jwo yii á sahaŋki, tèni là na ma, li bá à nə a kwò, kwùubii sí raa Kile Jyanji mεjwuuni núru, mpiimu ká u jwumpe lógo maa nεe pu na ke, pire sí shìŋji niŋkwombaŋji ta. ²⁶ Bà Tufooŋi nyε shìŋji niŋkwombaŋifoo mε, amuni u à Jyafooŋi pyi uru shìŋji kanfoo mú, ²⁷ maa kuni kan u á u sùpyire sâra u tâanna ná pi kapyiŋkil'e, naha na ye uru u nyε Supyanji Jyanji. ²⁸ Jwumpe puni mii à jwo a kwò ke, puru kà yii kàkyanhala mε, tèni là na ma, kwùubii puni sí raa Supyanji Jyanji mεjwuuni núru. ²⁹ Kwùubii puni sí nε n-fworo pi fanŋyi i. Mpíi pi à kacεnŋii pyi ke, pire sí shìŋji niŋkwombaŋji ta, kapimpyiibii nàntanŋji u nyε kwùŋji. ³⁰ Mii sì n-jà kyaa pyi naye e mε, nde mii Tuŋi à jwo ke, ná lire e mii sí sùpyire sâra si ntâanna ná pi kapyiŋkil'e. Mii sùpyire sàraŋkann'à tíi, naha na ye mii nyε na li pyi na nyii wuuni mε, fo na tunvoonŋi nyii wuuni.

Yesu à jwo na uru jwumpe na nyε sèe

³¹ Kàmpyi mii yabilinŋi u mpyi na yu naye kyaa na, mii jwumpe mpyi na sì n-jà n-pyi sèe mε. ³² Wabεrε u à mii kyaa jwo, mii à cè u jwumpe nyε sèe. ³³ Nyε yii à pìi tun Yuhana á, ka u u sèeŋji kanni jwo pi á mii kyaa na. ³⁴ Mii wi ke, mii nyε a naye tuiŋε sùpya nwəmuguro na mε, ɻka mii na ncyii karigii yu yii á, bà yii si mpyi si shwə mε. ³⁵ Yuhana à pyi bà fùkina nyε na nî yii shwəhəl'e mε. Puru bëenmpe kurugo yii à tère nimbilere pyi funntange e. ³⁶ Kani là à mii kyaa jwo, lire fành'à nyaha mà tòro Yuhana jwumpe na. Karigii Tufooŋi à kan mii á maa jwo na mii u cyi pyi a

fûnjo ke, cyire kyaa na mii nyε. Sèenji na, jcyii karigil'à li cyêe na Tufoonji u à mii tun. ³⁷ Tufoonji u à mii tun ke, uru u maha mii kyaa yu. Nka yii sâha u mejwuuni lôgo mà nyâ me, yii sâha u nyâ mà nyâ me. ³⁸ U jwumpe nyε a tateenje ta yii e me, naha na yε yii nyε a dâ u tùnnntunji na me. ³⁹ Yii na Kile Jwumpe Semenji kâlali ná funjiŋke e, naha na yε yii na sônji na yii sí shîŋi niŋkwombaani ta u e, uru sí u nyε na mii kyaa yu. ⁴⁰ Lire ná li wuuni mû i, yii nyε a jen'a pa mii á bà yii si mpyi si uru shîŋi ta me.

⁴¹ Sùpyire t'a mii pêre, lire bà mii nyε na jcaa me. ⁴² Mii à li cè mü na tàange nyε yii zòompii na mà yyaha tí ná Kile e me. ⁴³ Mii à pa na Tunji mege na, ka yii i mii cyé, nka kàmpyi sùpyanji waberε u mpyi a pa uye mege na, yii mpyi na sí jee uru na. ⁴⁴ Yii shinjεebii pi a yii pêre, lire l'à táan yii á. Mà li ta ñge u à sìi Kile ke, pèente uru maha ñkaan ke, yii nyε na tire caa me. Nyε di yii sí n-jà n-dá mii na n-jwo yε? ⁴⁵ Yii àha raa sônji na mii u sí na Tunji sòn yii na me. Kile tùnnntunji Musa na yii sònñor'à taha ke, uru u sí u sòn yii na. ⁴⁶ Kàmpyi sèenji na yii mpyi a dâ Musa na, yii mpyi na sí n-dá mii na mû, naha na yε u à mii kyaa jwo u sémenji i. ⁴⁷ Nyε yii aha mpyi yii nyε a dâ uru sémenji jwumpe na me, di yii sí n-jà n-dá n-jwo mii jwumpe na yε?»

6

*Yesu à shiin kampwəhii kaŋkuro jwə cya
(Macwo 14.13-21; Marika 6.30-44; Luka 9.10-17)*

¹ Lire kàntugo Yesu à kâre Galile baŋi kùŋke na, uru baŋi mege mü na nyε Tibériyadi.

² Shinjyahara mpyi a taha u jwəh'i, jaha na ye u mpyi na kakyanhala karigii jcyiimu pyi na yampii cùunji ke, pi nyili mpyi cyire na. ³ Pi à nə bañi kùnjke na ke, ka Yesu ná u cyelempyibii si sà dùgo jañke kà na, maa ntèen wani. ⁴ Yahutuubiibilereñkwoñi kataanni sí mpyi a nə a kwò. ⁵ Mà pi yaha wani, Yesu à wíl'a sùpyire njyahara nya ti i sì u yyére, ka u u jwo Filipi á: «Taa wuu sí bwúuru ta n-shwə n-kan nte sùpyire puni ti lyî ke?» ⁶ Yesu à puru jwo si Filipi zò shwə. Sèenji na, u mpyi a u nimpyiini cè a kwò. ⁷ Ka Filipi si u pyi: «Wuu mée ká sà shin niñkin canmpyaa ñkwuu shuunni (200) báara sàra tèg'a bwúuru shwə mà pa ntáa nte sùpyire na, ti puni sì bwúuru kwənrə ta mε.» ⁸ Mà pi yaha puru jwumpe na, Yesu cyelempyanji pi maha mpyi Andire, Simo Pyeri sìñeeñi ke, ka uru si jwo Yesu á: ⁹ «Mii à bwúuru* jùnyø kañkuro ná fyapya shuunni nya nàñjiibilini là á naha. Nka jaha yire sí n-jà jwə nte sùpyire puni na ye?»

¹⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii sùpyire pyi ti tèen.» Ka ti i ntèen nyegé na, jaha na ye kuru cyage nyegé mpyi a nyaha. Nàmbaabii mpyi a kampwəhii kañkuro (5.000) kwò. ¹¹ Ka Yesu si bwúuru jùnyø lwó maa fwù kan Kile á, maa yi kan pi à tāa sùpyire ninteeñre na, maa fyaabii kan pi à tāa ti na mú. Ka ti puni si lyî a tìn.

¹² Ti pun'à lyî a tìn ke, ka u u jwo u cyelempyibil'á: «Paanyi y'à kwôro ke, yii yire kuu, bà yi si mpyi y'àha ñkèege mε.» ¹³ Ka pi i yire kul'a tèg'a shàhii ke ná shuunni jî.

* **6:9** Bwúurunj'à yaa ná sùmashinjì ñgemu i ke, uru mege nyε orizhi.

¹⁴ Lire kakyanhala kani Yesu à pyi ke, sùpyir'à lire nya, maa jwo: «Sèenji na, ñge u nyε Kile tünntunji, ñge kyaa l'à jwo na u sí n-pa diñyεnji i ke[†].»

¹⁵ Yesu à li nya na sùpyire la nyε si uru cû fànhé e si mpyi saannji ke, ka u u yíri ti taan, maa nûr'a dùgo ñaŋke juŋ'i uye niŋkin.

*Yesu à jaara lwɔhe juŋ'i
(Macwo 14.22-33; Marika 6.45-52)*

¹⁶ Yàkojnwaør'à nô ke, ka Yesu cyelempyiibii si ñkàre banji jnwɔge na. ¹⁷ Numpilag' à wwò a Yesu yaha u sâha ñkwò a nô pi yyére mε. Ka pi i bakwɔɔge kà lwó si jyiile s'a ñkèege Kaperenamu kànhe e.

¹⁸ Mà pi yaha bakwɔɔge e ka kafeebwɔhò si yíri na lwɔhe nyàha sèl'e. ¹⁹ Pi à culumetirii kaŋkuro pyi na sì baan'á lwɔhe juŋ'i ke, ka pi i Yesu nya u u jaare lwɔhe juŋ'i, na sì pi á, ka fyagare si pi cû sèl'e. ²⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii àha vyá mε, mii wi.» ²¹ Lire tèni i, l'à táan pi á Yesu u jyè ná pire e bakwɔɔge e, ka pi i ntíl'a nô pi tashage e.

Sùpyire na Yesu caa

²² Kuru canja nùmpannya, sùpyire ti mpyi a kwôro wani baŋji kùŋke na ke, ka tire si jncè na bakwɔɔgɔ niŋkin ku mpyi wani, maa jncè na Yesu nyε a jyè kur'e ná u cyelempyiibil'e mε, ñaha na ye pire kanni pi à jyè a kàre. ²³ Nka bakwooyi yabere mpyi a yíri Tiberiyadi kànhe e. Kafoonji Yesu à fwù kan Kile á, maa bwúruŋji tâa sùpyire na

[†] **6:14** Yahutuubii mpyi na Kile tünntunji wà sigili, Musa fige (Duterenømu 18.15). Pil' à kàlaŋi wà kan na uru sí bwúruŋji pyi u yíri nùnyinji i, u tîge jìŋke na, bà Musa à li pyi mε.

cyage ɳkemu i ke, yi mpyi a yyére kuru cyage taan.
²⁴ Nyε sùpyir'à pa li nya na Yesu nyε wani mε, u cyelempyiibii mǘ sí nyε wani mε, maa jyè yire bakwooyi i mà kère Kapεrεnamu kànhe e Yesu tacyage e.

Yalyire ti maha shìji ni᷑kwombaanjì kaan ke

²⁵ Pi à sà Yesu nya baŋi kùŋke sanŋke na ke, maa jwo: «Cyelentuŋi, tèni ndire e mu à pa naha yε?»

²⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Sèeŋji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, kakyanhala karigii yii à nya mii u mpyi ke, cyire kurugo bà yii na mii caa mε, ɳka yalyire yii à lyí fo mà tìn ke, tire kurugo yii na mii caa.

²⁷ Yalyire ti na fwónre ke, yii àha raa báare tire kurugo mε, nte ti nyε ti nyε na fwónre mε, ná ti maha shìji ni᷑kwombaanjì kaan ke, yii a báare tire kurugo. Supyaŋji Jyaŋi u nyε tire yalyire kanvoonji, naha na yε Tufoonji à uru cwoɔnr'a yaha lire mεe na.»

²⁸ Ka pi i Yesu yíbe: «Naha wuu à yaa wuu a mpyi Kile nyii kani yε?» ²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Kile nyii kani li nyε yii dá u túnntunŋi na.»

³⁰ Ka pi i nûr'a u pyi: «Kakyanhala kani ndire mu sí n-pyi n-cyée wuu na, wuu u jà a dá mu na yε? Naha mu sí n-pyi yε? ³¹ Mà wuu tulyeyi yaha sìwage e, pi à maninji lyí bà l'à séme Kile Jwumpe Semεŋji i “U mpyi maha yalyire kaan pi i lyí ntemu t'à yíri nìnyinji i ke‡.”» ³² Ka Yesu si nûr'a pi pyi: «Sèeŋji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, yalyire t'à yíri nìnyinji i ke, Kile túnntunŋi Musa bà u à tire kan mε. ɳka mii Tuŋji kanni u maha sèe yalyire kaan, ntemu t'à yíri nìnyinji i ke. ³³ Naha na yε yalyire Kile maha ɳkaan

‡ **6:31** Ekizodi 16.4; Nεemi 9.15; Zaburu 78.24, 25

ke, tire ti nyε nte t'à yīri nìnyiñi i ke, tire ti maha shìñji niñkwombaanj i kaan dijyε sùpyir'á.» ³⁴ Ka pi i u pyi: «Kafoonji, mu à yaa mu a tire yalyire kaan wuu á tèrigii puni i.»

³⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Mii u nyε yalyire nte ti maha shìñji niñkwombaanj i kaan sùpyir'á ke. Ngemu ká mpa mii á ke, katege saha sì n-sii urufoo ta mε; nyemu ká dá mii na ke, byaga saha sì n-sii urufoo ta mε. ³⁶ Bà mii à yi jwo yii á mà kwò mε, yii à mii nyā, yii sí sáha nyen'a dá mii na mε. ³⁷ Mpii mii Tuñi na ñkaan mii á ke, pire puni sí raa ma mii á. Ngemu ká mpa mii á ke, mii sì n-sii uru kòrɔ n-yige cyúinji na mε. ³⁸ Mii nyε a yīri nìnyiñi na mà pa nyìñke na si mpa a na nyii wuuni pyi mε, mii à pa mpa a na tunvoonji nyii wuuni pyi. ³⁹ Mii tunvoonji nyii wuuni li nyε, mpii puni u à kan mii á ke, mii àha zìli ñkwò pi wà niñkin yaha u pínni mε, ñka mii u pi puni ñè a yige kwùñji i dijyε canñkwøge. ⁴⁰ Nde li nyε mii Tuñi nyii wuuni ke, lire li nyε shin maha shin ká Jyafoonji nyā, maa dá u na ke, urufoo sí shìñji niñkwombaanj ta, mii mû sí urufoo ñè n-yige kwùñji i dijyε canñkwøge.»

⁴¹ Yesu à jwo na uru u nyε yalyire t'à yīri nìnyiñi i ke, ka puru jwumpe si mpεn Yahutuubii nññufeebil'e, ka pi i wá na ñkunni piye shwøhøl'e. ⁴² Maa jwo: «Yusufu jyanji Yesu bàl'à? Wuu à u tuñi cè mà u nuñi cè, ka u u mpa a ñko na ur'à yīri Kile yyére la?»

⁴³ Ka Yesu si jwo: «Yii kunuñke ñwø yaha. ⁴⁴ Sùpya sì n-pa mii á, Tufoonji u à mii tun ke, ná uru bà u à pa ná u e mε. Urufoo ká mpa mii á, mii sí u ñè n-yige kwùñji i dijyε canñkwøge. ⁴⁵ Kile

tùnnntunmpii séməbil'e, yii sí mpe jwumpe ta wani "Kile yabiliŋi sí pi puni kâla§." Shin maha shin ká Tufoonj i jwumpe lógo, maa nyé pu na ke, uru sí n-pa mii á. ⁴⁶ Nka lire nyé a li cyée na wà a Tufoonj i nyá mε, fo nyé u à yíri Kile yyére ke. Uru u à Tufoonj i nyá. ⁴⁷ Sèenj i na mii sí n-sìi yi jwo yii á, nyemu u à dá mii na ke, shìŋji niŋkwombaŋji na nyé urufol'á. ⁴⁸ Yalyire ti maha shìŋji niŋkwombaŋji kaan sùpyir'á ke, mii u nyé tire. ⁴⁹ Mà yii tulyeyi yaha síwage e, pi à maniŋi lyî. Lire ná li wuuni mú i, pi à kwû. ⁵⁰ Nka nte t'à yíri niŋnyinj i na mà tîge nyéke na ke, nyemu ká tire lyî ke, u saha sì n-kwû mε. ⁵¹ Mii u nyé tire yalyire shìŋji woore mà yíri niŋnyinj i na. Shin maha shin u à tire yalyire tà lyî ke, urufoo sí shìŋji niŋkwombaŋji ta. Yalyire mii sí n-kan diŋyéŋi si shìŋji niŋkwombaŋji ta ke, mii cyeere ti nyé tire.»

⁵² Yesu à yire jwo ke, ka nàkaante si yíri Yahutubii shwəhəl'e na: «Di nyé nàŋi sí n-jà u cyeere kan wuu lyî yé?»

⁵³ Ka Yesu si nûr'a yi jwo pi á: «Sèenj i na mii sí n-sìi yi jwo yii á, yii aha mpyi yi nyé a Supyanj i Jyanj i kyaare kyà, maa u sishange bya mε, yii sí shìŋji niŋkwombaŋji ta mε. ⁵⁴ Nyemu ká mii cyeere kyà maa mii sishange bya mú ke, shìŋji niŋkwombaŋji na nyé urufol'á. Mii sí urufoo jè n-yige kwùŋji i diŋyé canŋkwòge, ⁵⁵ naha na yé mii cyeere ti nyé yalyire sèe woore, mii sishange mú sí nyé lùbyage sèe woge. ⁵⁶ Nyemu ká mii cyeere kyà maa mii sishange bya ke, urufoo sí n-kwôro mii wwoŋeŋe e, mii mú sí n-kwôro urufoo woge e. ⁵⁷ Tufoonj i u nyé shìŋifoo ke, ur'a mii tun, ur'e mii à shìŋji ta, lire pyiŋkanni

na, ñgemu ká mii cyeere kyà ke, urufoo sí shìŋji sèe wuŋi ta mii cye kurugo. ⁵⁸ Yalyire t'à yíri nìŋyinjì na ke, tire ti nyε nte. Yii tulyey'à ntemu lyî maa ñkwû ke, ti nyε tire fiige mε. Ngemu ká tire yalyire lyî ke, urufoo sí shìŋji niŋkwombaanjì ta.»

⁵⁹ Nyε Yesu à sùpyire kâla ná mpe jwumpe e Kapérenamu kànhe Kile Jwumpe kàlambage e.

Yesu jwumpe maha shìŋji niŋkwombaanjì kaan

⁶⁰ Nyε Yesu à puru jwumpe jwo amuni ke, ka u cyelempyiibii niŋyahamii si jwo: «Sèenjì na, mpe jwump'à waha a tòro. Jo u sí nyε mpe e yε?»

⁶¹ Yesu à cè na nyε ur'à jwo ke, na yir'à waha u cyelempyiibii na, lire e pi na ñkunni, ka u u yi jwo pi á: «Mpe jwump'à yii yà mú la? ⁶² Yii aha bá Supyanjì Jyanjì nyε u u dùru u tayirige e nìŋyinjì na de? Naha yii sí n-jwo yε? ⁶³ Kile Munaani li maha shìŋji sèe wuŋi kaan sùpyanj'á, ná lire bà mε, sùpyanjì yabiliŋji fànhe sì n-jà yaaga pyi mε. Jwumpe mii à jwo yii á ke, p'à fworo Kile Munaani i, pu sí maha uru shìŋji kaan. ⁶⁴ Nka pìi na nyε yii e, pi nyε a dá mε.»

Nyε mà lwó fo tasiige e, mpii pi nyε pi nyε a dá mε, ná ñge u sí Yesu le cye e ke, u mpyi a pire cè. ⁶⁵ Ka Yesu si nür'a pi pyi: «Lire kurugo mii à yi jwo yii á na sùpya sì n-jà n-pa mii á ná Tufoonjì Kile nyε a li fànhe kan urufol'á mà yε.»

⁶⁶ Mà lwó kuru canŋke na, u cyelempyiibii niŋyahamil'à núru u fye e, pi saha nyε a ñen'a taha u ñwəh'i mε. ⁶⁷ Ka Yesu si u cyelempyiibii ke ná shuunniŋji pyi: «Yii sí de, yii sí nyε n-kàre mú la?» ⁶⁸ Ka Simo Pyéri si u pyi: «Kafoonjì, jofoo yyére wuu sí raa ñkèege, shìŋji niŋkwombaanjì jwumpe sí nyε

mu á yε? ⁶⁹ Wuu à li cè maa dá li na na ηge u à fworo Kile e ke, uru u ηyε mu.»

⁷⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Tá mii bà u à yii kε ná shuunniŋi cwə̄n̄r̄o mε? N̄ka yii wà niŋkin na naha zàmpen.» ⁷¹ Simo Isikariyoti jyanji Zhudasi kyaan Yesu mpyi a jwo ke, uru u sí n-pa u le cye e, maa li ta u na ηyε cyelempyiibii kε ná shuunniŋi n̄j̄cw̄n̄r̄obil'e.

7

Yesu cìnm̄pyiibii ηyε a dá u na mε

¹ Lire kàntugo Yesu à tòro ná ηani i Galile kùluni i, u ηyε a ηen'a jyè Zhude kùluni i mε, ηaha na yε Yahutuubii ηūŋufeebii mpyi na u caa si mbò.

² Yahutuubii vùnjyi kataanni mpyi a byanhara a kwò. ³ Ka Yesu cìnm̄pyiibii si mpa u fye e, maa yi jwo u á: «Mu à yaa mu u yíri naha numε mà kàre Zhude kùluni i, bà mu cyelempyiibii pi ηyε kuru cyage e ke, pire si mpyi si mu kakyanhala karigii ηya mε.

⁴ Ngemu la ká mpyi sùpyire si u cè ke, uru ηyε a yaa u a karigii pyi ηwəhōre e mε. Ncyii kakyanhala karigii mu na mpyi amε ke, li pyi bà diŋyεŋi puni si mpyi si cyi ηya mε.»

⁵ Yesu cìnm̄pyiibii mpyi na puru puni yu, ηaha na yε pi ηyε a dá u na mε. ⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Lire tèepyiini sàha ηkwò a n̄o mii á mε. Tère o tère l'à táan yii á ke, yii maha yii ηyii wuuni pyi. ⁷ Yii kyaan sì n-jà n-pen diŋyε sùpyir'á mε, ηka mii kyal'à pen t'á, ηaha na yε mii na li yu t'á na ti kapyiin̄kii ηyε a ηwɔ mε. ⁸ Yii pi ke, yii a sì kataann'á. N̄ka mii wi ke, mii kèege numε mε, ηaha na yε tèni sàha n̄o mii á mε.»

⁹ U à yire jwo pi á ke, maa ntèen wani Galile kùluni i.

Yesu à kàre vùnyyi kataanni cyage e

¹⁰ Nyε Yesu cìnmptyiibil'à kàr'a kwò kataann'á ke, ka Yesu si ɳwɔh'a kàre uye niŋkin. ¹¹ Lir'à ta Yahutuubii ɳùŋufeebii mpyi na u caa sùpyire shwɔhəl'e, fo na yíbili: «Taa u nyε ke?»

¹² Sùpyire shwɔhəl'e, jwumɔ niŋyahama mpyi na ɳkunni Yesu kyaa na. Pìi mpyi na ɳko: «Ngé nàŋi nyε sùpya niŋcenŋe» pìi sí i ɳko: «Sèe bà mε, u na sùpyire leni kuni nimpíini i.» ¹³ Mpe jwumpe puni mpyi na ɳwɔhənì na yu, na ha na yε pi mpyi na fyáge Yahutuubii ɳùŋufeebii na.

Yahutuubii pìl'à nàkaana pyi ná Yesu i

¹⁴ Tèni i kataann'á nò niŋke e ke, ka Yesu si ɳkàre Kileŋaarebage ntàani na, maa cye le na sùpyire kálali. ¹⁵ Ka Yahutuubii ɳùŋufeebii si wá na ɳkyáali marii ɳko: «Di ngé nàŋ'à pyi maa Kile Jwumpe Semení cè na yu amε, wà sí nyε a u kâla pu na mà yε?»

¹⁶ Ka Yesu si jwo pi á: «Jwumpe na mii na sùpyire kálali ke, mii wumɔ bà mε, mii tunvooni wumɔ pi. ¹⁷ Ngemu la ká mpyi s'a Kile nyii wuuni pyi ke, urufoo sí n-pa n-cè kampyi mii kàlan'à fworo Kile e, lire nyε mε mii yabilinji i u à fworo. ¹⁸ Ngemu ká a yu u yabilinji mεge na ke, uye pèente urufoo maha ncaa. Nka ngemu la ká mpyi u tunvooni s'a mpêre ke, urufoo cye e sèenji nyε. Kafinara nyε urufoo karigil'e mε. ¹⁹ Kile túnntunŋiMusa bà u à Salianji kan yii á mà? Yii wà sí nyε na cyire karigii kuni naare mε. Nyε na ha na yii sí na mii caa raa bùu

yε?» ²⁰ Ka pìi si jwo sùpyire shwəhəl'e: «Jínacyan u nyε mu, sùpya nyε na mu caa raa bùu mà dε!»

²¹ Ka Yesu si pi pyi: «Mii à sàa ta naха kabwoo niŋkin pyi canŋəŋke e ke, ka lire si yii kàkyahanla la? ²² Yii maha pùnampyire kwùun canŋəŋke e, maa jwo na Musa u à lire kuni kan yii á (mà li ta Musa bà u à ɻkwònŋi sìi mε, ɻka yii tulyeyi yi.) ²³ Ná yii maha pùnampyire kwùun canŋəŋke e, si nta raa Musa Salıyanji kuni jaare, nyε naха na yii na ntíri mii na na mii à sùpya nimpuŋo cùuŋo canŋəŋke e yε? ²⁴ Yii àha raa sùpyire la wwù kanyaani kanni na mε, ɻka yii fyânhā a sèenji cya yii cè, yii i nta a pà jwo.»

²⁵ Mà Yesu yaha jwumpe na, Zheruzaləmu kànhe shiinbii pìi mpyi na ɻko: «Tá nàŋji pi na ncaa si mbò ke, uru bà u nyε ɻge mε? ²⁶ ɻka u we, u u yu sùpyire shwəhəl'e, pi s'à fyâha maa u yaha wani. Kampyi wuu nyùŋufeebil'à tèen li taan na Kile Nijcwənroŋi kyaa l'à jwo ke, na uru wi de? ²⁷ Wuu s'à ɻge nàŋji tayirige cè, mà li ta Kile Nijcwənroŋi ká mpa, sùpya niŋkin sì u tayirige cè mε.»

²⁸ Nyε mà Yesu yaha kàlaŋi na Kileŋaarebage e, u à jwo fânha na: «Yii à mii cè, maa mii tayirige cè mú la? ɻka mii nyε a pa nay'á mε, sèenji na wà u à mii tun, yii nyε a u cè mε. ²⁹ Mii s'à u cè, naха na yε mii à yîri u yyére, uru mú sí u à mii tun.» ³⁰ Yesu à yire jwo ke, pi la mpyi si u cû. ɻka sùpya nyε a jà mε, naха na yε u tèecûni mpyi na sàha ɻkwò a nɔ mε. ³¹ Lire ná li wuuni mú i, sùpyire shwəhəl'e shinŋyahara à dá Yesu na, tire sùpyire mpyi na ɻko: «Kile Nijcwənroŋi ká bú mpa,

kakyanhala kani ndire u sí n-pa n-pyi mà nûr'a tòro ñge nàñji wuuni taan yε?»

Yahutuubii jùñjufeebil'à pìi tun pi sà Yesu cû

³² Mpe sùpyire mpyi na ñkunni Yesu kyaa na ke, p'â jyè Farizhëenbii niñgyigigil'e. Nyε ka Kile sáragawwuubii jùñjufeebii ná Farizhëenbii si Kileñaarebage sajcwënsigibii pìi tun pi sà Yesu cû.

³³ Ka Yesu si jwo: «Mii saha sí tère nimbilere pyi yii shwøhol'e, lire ká ntòro, mii sí nûru na tunvoonji yyére. ³⁴ Yii sí raa mii caa, yii sì mii ñya mε, ñaha na yε cyage e mii sí n-pyi ke, yii sì n-jà nɔ wani mε.»

³⁵ Ka Yahutuubii jùñjufeebii si wá na ñko piy'á: «Lire tèni i ke, taa ñge nàñji la ñye s'a ñkèege, marii ñko na wuu sì n-jà uru ñya mà yε? Yahutuubii pi à caala a kàr'a sà ntèen Girëkiibii shwøhol'e ke, kampyi pire yyére u la ñye s'a ñkèege, si sà a pi kâlali de? ³⁶ Di mpe jwumpe jwøhe ñye yε “Yii sí raa mii caa, yii sì mii ñya mε, ñaha na yε cyage e mii sí n-pyi ke, yii sì n-jà nɔ wani mε”?»

Yesu à jwo uru sí Kile Munaani kan dánafeebil'á

³⁷ Nyε kataanni canzannjk'à nɔ ke, kuru sí k'â pyi canmbwøhe, ka Yesu si yîr'a yyere sùpyire yyaha na, maa jwo fànhna na: «Byaga ká wà ta, urufoo u a ma mii yyére, u u mpa bya. ³⁸ Ngemu ká dá mii na ke, lwøhe ku maha shìñji kaan ke, kuru sí raa fwu raa fwore urufoo funjke e ba fiige, bà l'à séme Kile Jwumpe Semεñi i mε.» ³⁹ Kile Munaani li mpyi na sí n-pa n-kan dánafeebil'á ke, lire kyaa Yesu mpyi na yu amε. Lire tèni i Kile Munaani mpyi na sàha ñkan mε, ñaha na yε Yesu mpyi na sàha dùgo niñyinji na u pèente e mε.

Sùpyire jwəjwump' à tāa Yesu kyaa na

40 Sùpyire shwəhəl'e, shinjyahara à Yesu jwumpe lógo ke, ka pìi si wá na ñko: «Nàkaana jyε mε, Kile túnntunji wuu na sigili ke, uru u jyε ñge nàji.» **41** Pìi bá mpyi na ñko na Kile Nijcwənṛəŋi wi. Ka pìi si jwo: «Di Kile Nijcwənṛəŋi sí n-jà n-yíri Galile kùluni i n-jwo ye? **42** Li jyε a séme Kile Jwumpe Seməŋi i na Kile Nijcwənṛəŋi sí n-fworo saannji Dawuda tùluge e mà? Maa nûr'a séme “U sí n-yíri Dawuda kànsege na, Bétiləhəmu kànhe e.”» **43** Ka sùpyire funzōnñore si ntáa Yesu kyaa na. **44** Pìi mpyi wani sùpyire shwəhəl'e, pire la mpyi si u cû, ñka pi wà jyε a cye taha u na mε.

45 Ka Kilejaarebage sajcwənsigibii si nûr'a kàre Kile sáragawwuubii jnùñufaabii ná Farizhεenbii yyére. Ka pire si pi yíbe: «Di k'à ta a jwo, ka yii i mpa maa u yaha ye?» **46** Ka pi i pi pyi: «Wuu sàha ñkwò a ñge nàji jwumpe fíge lógo wuu niŋgyigil'e mε!» **47** Ka Farizhεenbii si pi pyi: «Yii mó à yiye yaha u à wurugo la? **48** Tá yii sàha ñkwò a lógo na wuu jnùñufoonji wà niŋkin, lire jyε mε Farizhεenji wà niŋkin à dá u na? **49** Mpíi pi à dá u na ke, pire wà jyε a yaage cè MusaSaliyanji i mε, pi pun' à láŋa.»

50 Pi wà na mpyi wani, uru mεge mpyi Nikodεmu. Uru u mpyi a shà Yesu yyére canjka numpilage e. Ka uru si jwumpe lwó, maa jwo Farizhεenbil'á: **51** «Mà tāanna ná wuu Saliyanji i, wuu sì n-sli n-jà yoge kwɔn shin na, mà li ta wuu jyε a fyânhə a lógo u jwɔ na, lire jyε mε wuu jyε a u kapyiini cè mε.» **52** Ka pi i u pyi: «Lire e ke Galile kùluni shin mó u jyε mu la? Sà Kile Jwumpe

Semεŋi wíi, mu sì n-sìi li jnya wani na Kile túnntunji
wà sí n-yîri Galile e mε.»

[53] Pi à puru jwo ke, ka pi puni si yîr'a caala mà
kàre pi pyenyi i.

8

Pi à ceewe cû ná nàŋi w'e

¹ Ka Yesu si ŋkàr'a sà dùgo Olivye cire jaŋke na.

² Kuru canŋa nùmpanŋa nyésoŋge na, maa nûr'a pa
Kileŋaarebage ntàani na. Shinŋyahara à pa binni
u taan, ka u u ntèen na pi kâlali. ³ Mà u yaha
u u sùpyire kâlali, Kile Saliyanji cyelentiibii pili ná
Farizhεenbii pìl'â shà ná ceewe e u yyére, na u à ta a
cû ná nàŋi w'e jacwɔrɔ na. Pi à u yyéenjε Yesu taan,
sùpyire shwɔhɔl'e, ⁴ maa jwo: «Wuu cyelentunji, ñge
ceenj'à ta a cû ná nàŋi w'e u u jacwɔore pyi. ⁵ Mà li
ta Kile túnntunji Musa s'à jwo Saliyanji i na uru ceenjε
shinj'à yal'a wà a bò ná kafaay'e. Naha mu s'à jwo
yε?»

⁶ Kànhaŋa pi à cyán Yesu na ná ñke yibige e,
bà pi si mpyi si u ta ncû u yabiliŋi ɲwɔjwumpe
kurugo mε. Ñka Yesu à lyêele na sémeni ñìŋke na ná
kampeenii i. ⁷ Ka pi i ŋkwôro na u yíbili. Ka u u ŋkwò
a yîr'a yyére maa pi pyi: «Ngε u nyε yii shwɔhɔl'e
kapii baa ke, uru u fyânhā a kafaaga lwó a tèg'a u
wà.»

⁸ Yesu à puru jwo ke, maa nûr'a lyêele na sémeni
ñìŋke na. ⁹ Mpii pi à pa ná ceenjε i ke, pir'à Yesu

ɲwɔjwumpe lógo ke, ka pi i wá na fwore niŋkin
niŋkin, mà lwó nàŋkolyeebii na fo mà pa nə kàntugo
wuubii na. Yesu kanni u à kwôro wani ná ceenjε i.

¹⁰ Yesu à pa ɲùŋke yîrig'a wíi, u nyε a sùpya jnya ná

ceenji i mε, maa jwo: «Ceewe, mpii pi à mu la wwû ke, taa pi nyε ke? Wà nyε a jwo mû à yaa mu u bò mà?» ¹¹ Ka ceenji si Yesu pyi: «Kafoonji, wà nyε a yire jwo mε.» Ka Yesu si jwo: «Nyε mii mû sì n-jwo mu à yaa mu u bò mε. Ta sì, ηka ma hè nûru lire kapiini flige pyi mε.»]

Yesu u nyε Kile bèenmpe, mpe p'à pa dijyεnji i ke

¹² Lire kàntugo Yesu à nûr'a jwumpe lwó maa jwo sùpyir'á: «Mii u nyε dijyεnji bèenmpe. Ngemu ká ntaha mii fye e ke, urufoo saha sì n-sìi jaare numpini i mε, ηka urufoo sí n-pyi bèenmpe e mpe pu sì shiñi niñkwombaani nô urufoo na ke.»

¹³ Ka Farizhεenbii si u pyi: «Mu yabilinji kanni u nyε na maye kyaa yu, mu jwump'à wuu pεn.»

¹⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Mii yabilinji mée ká sí i na naye kyaa yu, sèenji mii na yu yii á, naha na yε mii à naye tayirige cè, maa na takarege cè. Yii sì pi ke, yii nyε a mii tayirige cè mε, yii mû nyε a mii takarege cè mε. ¹⁵ Yii na mii karigii wíi mà tâanna ná sùpyire sònñøñkanni i. Mii wi ke, mii nyε na sùpya kapyinji wíi lire pyiñkanni na mε. ¹⁶ Mii aha a sùpyire karigii kataampe cwɔɔnre tèni ndemu i ke, mii maha li pyi ná ntìinji i, naha na yε mii kanni bà u maha mpyi mε, Tufoonji u à mii tun ke, uru maha mpyi ná mii i. ¹⁷ L'à séme yii yabilimpii Saliyanji i, na shiin shuunni jwɔjwumpe ká mpyi niñkin kyaa na, lire li nyε sèenji. ¹⁸ Mii yabilinji na naye kyaa yu, Tufoonji u à mii tun ke, uru mû na mii kyaa yu.»

¹⁹ Ka pi i Yesu pyi: «Taa mu tunji nyε ke?» Ka u u pi pyi: «Yii nyε a mii yabilinji cè mε, si ntajjyére mii Tunji na la? Yii n'a mpyi a mii cè, yii mpyi na sì mii Tunji cè mû.»

20 Yesu à mpe jwumpe puni jwo mà u yaha Kileŋaarebage ntàani na u u kàlanj pyi Kile bùnyeŋi yaayi yalenke taan. Sùpya nyε a jà a u cû mε, naha na yε u tèecûni mpyi na sàha ŋkwò a nɔ mε.

Yesu à uye cyêe

21 Ka Yesu si nûr'a jwo: «Mii sí n-pa n-kàre, mii sí ká bú n-kàre, yii sí n-pa a mii caa. Nka yii sí n-kwû ná yii kapegigii tugure e. Cyage e mii këege ke, yii sì n-jà nɔ wani mε.»

22 U à puru jwo ke, ka Yahutuubii ɲùnyufaabii si wá na yu piy'á: «Taha u sí uye bò maa ŋko na cyage e uru sí n-kàre ke, na wuu sì n-jà nɔ wani mε?»

23 Ka Yesu si pi pyi: «Yii à ta naha ŋke jìnke na, mii s'à yíri nìnyinjí na. Naha ŋge dijyeŋi wuu pi nyε yii, nka mii nyε naha dijyeŋi wu mε. **24** Lire na, mii à yi jwo yii á na yii sí n-kwû ná yii kapegigii tugure e. Yii aha mpyi yii nyε a dá li na na “Mii u nyε ŋge u nyε ke”* mε, yii sí n-kwû ná yii kapegigii tugure e.»

25 Ka pi i Yesu pyi: «Jo u nyε mu lire sanni i yε?» Ka u u pi pyi: «Mii nyε ŋgemu ke, mii à fyânhà a yire jwo yii á. **26** Karii nìnyahagii na nyε mii u jwo yii á si yii cêege yii kapyiinkii nìnyahagil'e. Nje mii à lógo na tunvoonj'á ke, yire mii na yu dijye sùpyire pun'á. Mii tunvoonjí u nyε sèenifoo.»

27 Pi nyε a mpyi a li cè na Yesu na yu Tufoonj Kile kyaa na mε. **28** Lire kurugo ka Yesu si yi jwo pi á: «Yii aha mpa Supyanj Jyanj yírigé nìnyinjí na tèni ndemu i ke, yii sí n-ta n-cè na “Mii u nyε ŋge u nyε

* **8:24** Kile à uye cyêe Musa na, maa jwo na uru mege ku nyε: «Mii u nyε ŋge u nyε ke.»

ke[†].» Yii sí n-ta n-cè na mii jyε a sì na yaage pyi nay'á mε, nde na Tufoonji à mii kâla ke, lire kanni mii na mpyi. ²⁹ Sèe, mii tunvoonji jyε ná mii i, u jyε a mii yaha naye niŋkin mε, na ha na ye nde l'à bê u á ke, lire mii maha mpyi tèrigii puni i.»

³⁰ Yesu à puru jwo ke, ka shinjyahara si dá u na.

Yesu à pêe Ibirayima na

³¹ Yahutuubii pi à dá Yesu na ke, ka u u jwo pir'á: «Yii aha mii jwɔjwumpe cû, sèenji na yii à pyi mii cyelempyii. ³² Lire tèni i, yii sí sèenji cè, sèenji mû sí yii yige bilere e.»

³³ Ka Yahutuubii jùnjufeebii si u pyi: «Wuu na jyε Ibirayima tùluge shiin. Wuu jyε a sàa pyi a nya wà biliwe mε, ka na ha sí mu ta mu à jwo na wuu sí n-fworo bilere e ye?» ³⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, ɻgemu ká ɻkwôro na kapiegigii pyi ke, urufoo na jyε kapiegigii biliwe. ³⁵ Mà li ta biliŋi jyε pyenge ɻkemu i ke, u jyε a sìi na jìn'a pyi kuru pyenge shin mε, ɻka pyengefoo jyanji u à sìi pyenge shinji yabiliŋi. ³⁶ Jyafoonji ká yii shwɔ kapiegigii bilere na, lire e yii sí n-sìi n-fworo t'e. ³⁷ Mii à li cè na yii na jyε Ibirayima tùluge shiin, lire ná li wuuni mû i, yii na jcaa si mii bò, na ha na ye mii jwumpe jyε a tateŋengé wwû yii e mε. ³⁸ Mii wi ke, karigii mii à nya na Tuŋi á ke, cyire mii na yu. Ncyii yii mû à lógo yii tuŋ'á ke, cyire yii na mpyi.»

³⁹ Ka pi i u pyi: «Wuu tuŋi u jyε Ibirayima.» Ka Yesu si pi pyi: «Yii n'a mpyi sèenji na Ibirayima pyì, karigii u mpyi na mpyi ke, yii mû mpyi na sí raa

[†] **8:28** Kile à uye cyêe Musa na, maa jwo na uru mëge ku jyε: «Mii u jyε ɻge u jyε ke.»

cyire pyi. ⁴⁰ Mà jwo yii pi à lire pyi ke, ka yii i wá na mii caa raa bùu na mii na sèenjì yu yii á, bà mii à u lógo Kile á mε. Ibirayima sí nyε a lire flige pyi mà nya mε. ⁴¹ Yii tuñi maha karigii jcyiimu pyi ke, cyire yii maha mpyi.» Ka pi i u pyi: «Wuu nyε kàsɔɔgɔ kùñjɔ pyìi mε. Wuu Tunjì na nyε niñkin, Kile wi.» ⁴² Ka Yesu si pi pyi: «Kàmypyi sée Kile u nyε yii Tunjì, mii kyaa mpyi na sí n-táan yii á, na ha na yε mii à fworo Kile e, uru u à mii yaha a pa na ha. Mii nyε a pa nay'á mε, uru u à mii tun. ⁴³ Naha na yii nyε na mii jwumpe yyaha cìnì mà yε? Mii à li ta, yii la nyε sì pu lógo mε. ⁴⁴ Sitaanniñjì u nyε yii tuñi, lire e l'à táan yii á, yii pi a u nyii wogigii pyi. Supyibonjɔ u nyε u wi, fo mà lwó tasiige e, u sàha ntêl'a sèenjì jwo a nya mε, na ha na yε sèebili niñkin nyε u funjke e mε. U aha fini, u maha jwo a tàanna ná u funjɔ sònñjɔre e, na ha na yε kafinare jwufoo wi, kafinare tuñi mú wi. ⁴⁵ Nka mii wi ke, sèenjì kanni mii na yu, lire kurugo yii nyε a dá mii na mε. ⁴⁶ Yii puni shwɔhɔl'e, jofoo niñkin u sí n-jà li cyēe na mii à kapii pyi yε? Mii sí i sèenjì yu yii á, ka yii i mpyi yii nyε a dá mii na na ha na mà yε? ⁴⁷ Ngemu ká mpyi Kile wu ke, urufoo maha Kile jwumpe núru. Mu aha yii nya yii nyε na pu núru mε, yii nyε Kile wuu mε.»

⁴⁸ Ka Yahutuubii jnùñufeebii si Yesu pyi: «Wuu tànga na nyε mà jwo mu na nyε Samari shin kanna, jína na nyε mu i.» ⁴⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Jína nyε mii i mε. Sèenjì na, mii na na Tuñi père, yii sí nyε na mii père mε. ⁵⁰ Mii nyε na na yabilinjì mpèenjì caa mε, nka wà u nyε wani, uru u nyε na mii mpèenjì caa, uru u sí n-pa tànge kan mii á. ⁵¹ Sèenjì na mii sí n-sìi yi jwo yii á, ngemu ká mii jwumpe lógo maa nyε pu

na ke, urufoo sì n-sìi n-kwû mε.»

⁵² Ka Yahutuubii jùñufeebii si Yesu pyi: «Numε wuu à li cè sèenji na na jína na jyε mu i. Ibirayima à kwû, Kile túnntunmpii puni mú à kwû, ka mu u jen'a jwo na ñgemu ká mu jwumpe lógo maa pu kurigii jaare ke, urufoo saha sì n-kwû mε. ⁵³ Mu à pêe wuu tulyage Ibirayima na la? Ur'à kwû, Kile túnntunmpii mú à kwû. Jofoo mu na maye sônnji yε?» ⁵⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Mii n'a mpyi na naye pêre, mii mpèenji mpyi na sì là jwɔ mε. Nka mii Tuñi u na mii pêre. Yii à jwo na uru u jyε yii Kilenji, ⁵⁵ mà li ta, yii jyε a u cè mε, mii s'à u cè. Mii n'a mpyi a jwo na mii jyε a u cè mε, mii mpyi na sí n-pyi yii fiige kafiniviniwe. Nka mii à u cè, maa u jwumpe kurigii jaare. ⁵⁶ L'à táan yii tulyage Ibirayima á mà mii canampañke nya. U à ku nya ke, ka u funñe si ntáan sèl'e.» ⁵⁷ Ka Yahutuubii jùñufeebii si Yesu pyi: «Ei! mu sàha yyee beeshuunni ná ke ta mε, maa jwo mu à Ibirayima nya la?» ⁵⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, mà Ibirayima ta u sàha si mε “Mii u jyε.”»

⁵⁹ Puru jwumpe kurugo, ka pi i kafaaya lwó si ntègε Yesu wà‡, nka u à ñwɔh'a fworo Kilejaarebage e mà kàre.

9

Yesu à fyinŋi wà ciuŋo

¹ Yesu nintoron'à fyinŋi wà nya, uru nàŋi fyin wuŋi u à si. ² Ka Yesu cyelempyibii si u yíbe: «Wuu cyelentunji, naha k'à ñge nàŋi fyin wuŋi pyi u à

‡ **8:59** Mà tàanna ná Yahutuubii Saliyanji i, wà ká Kile mεge kèege, urufoo mpyi maha yaa u wà ná kafaay'e.

si yε? U kapegigii fyè wi laa, u sifeebii wogigii fyè?» ³ Ka Yesu si pi pyi: «U fyinnnte ná u kapegigii ná u sifeebii wogigii jyε cyiye kur'e mε, l'à pyi si Kile sífente cyêe. ⁴ Wuu à yaa wuu mii tunvoonji tùnnnture pyi canjke e, lire tèni ká ntòro wuu taan, numpilage sí n-wwò, báara saha sì n-jà n-pyi mε. ⁵ Mà mii yaha naha dijyεnji i, mii u jyε dijyεnji bèεnmpe.» ⁶ Yesu à puru jwo ke, maa ntilwòhe cyán jnìjke na mà tèg'a pworo fànghara, maa tire tèg'a fyinnañi jyiigii cwuugo, ⁷ maa yi jwo u á, na u sà u yyahe jyé Silowe jcwòge e (Silowe jnwòhe ku jyε: «tùnnntunjø»). Ka fyinnji si ñkàr'a sà ku jyé, ka u jyiigii si mógo, ka u u núru.

⁸ Nyε u tεεññεebii ná mpii pi mpyi maha u nintεenñji jaa u u sùpyire jnáare ke, ka pire si piye yíbe: «Ei! Tá ñge nàñi bà wuu mpyi maha jaa u à tèen na jnáare mε?» ⁹ Ka pli si jwo: «Uru wi» ka pli si jwo: «Uru bà mε, u málwòrò ti kanna..» Ka nàñi yabiliñi si mpa jwo: «Mii wi.» ¹⁰ Ka pi i u yíbe: «Di mu jyiigil'à pyi maa mógo yε?» ¹¹ Ka u u jwo pi á: «Nàñi pi maha mpyi Yesu ke, uru u à pworo fànghara a tìri mii jyiigii na, maa jwo na mii i sà yyahe jyé Silowe jcwòge e. Ka mii i ñkàr'a sà ku jyé. Mii à ku jyé ke, ka mii i ntíi na jaa na jcwúu.» ¹² Ka pi i u yíbe: «Taa uru nàñi jyε ke?» Ka u u pi pyi: «Mii jyε a u takarega cè mε.»

¹³ Nyε nàñi jyiigii cyi à mógo ke, ka pi i ñkàre ná u e Farizhεenbii yyére. ¹⁴ Canjke Yesu à pwoore fànghara a tèg'a u jyiigii tìri cyi i nta a mógo ke,

kuru na mpyi Yahutuubiicanjøŋo*. ¹⁵ Lire kurugo Farizhænbii mü à u yíbe jyiigii muguñkanni na. Ka u u jwo pi á: «Pworo u à fànhara a tìri mii jyiigii na, ka mii i sà yyahe jyé maa ntíi na naa.» ¹⁶ Ka Farizhænbii pìl si jwo: «Nàŋi u à fyinŋi cùuŋo ke, u sì n-jà n-yíri Kile yyére mε, na ha na ye u nyε a canjøŋke le dá e mε.» Nka pìl'à jwo: «Kàmipyi u mpyi kapimpyi, u mpyi na sì n-sli n-jà ncyii kakyanhala karigii pyi mε.» Lire pyinkanni na, pi nyε a jà a bê niŋkin na mε.

¹⁷ Ka pi i nür'a nàŋi yíbe: «Mu wi ke, na ha mu na sónnji ma jyiigii mugufooŋi kyaa na yε?» Ka u u pi pyi: «Kile túnntunŋo wi.» ¹⁸ Nka Yahutuubii jùŋufeebii nyε a nен'a dá li na na u à si fyin, kàntugo ka u jyiigii si nta a mugo mε. Lire e pi à u sifeebii yyere, ¹⁹ maa pi yíbe: «Sèe wi ñge nàŋi nyε yii jya la? Sèe u fyin wuŋi u à si la? U aha nta u à si fyin, di u à pyi marii naa numε yε?» ²⁰ Ka u sifeebii si jwo: «Wuu à li cè na wuu pyà wi, maa li cè wuu à u si fyin. ²¹ Nka bà u à pyi marii naa numε mε, wuu nyε a cè mε. Wuu mü sí nyε a u jyiigii mugufooŋi cè mε. U saha nyε pyà mε, yii à yaa yii i u yíbe, u yabilinjí sí yi jwo yii á.» ²² Nàŋi sifeebil'à yire jwo Yahutuubii jùŋufeebii yyaha fyagare na. Pi mpyi a jwo a bê li na na ñgemu ká jwo na Yesu u nyε Kile Nijcwənrøŋi ke, pi sí urufoo kòrɔ n-yige Kile Jwumpe kàlambage e†. ²³ Lire na, u sifeebil'à jwo na u saha nyε pyà mε,

* **9:14** Yahutuubii Saliyanjí nyε a mpyi a ñεe báaraŋi wà tufige u a mpyi canjøŋke e mε, lire mpyi na fún pi á. Pi mpyi maha sónnji na mà yaŋa cùuŋo, lire na nyε mu à jwo urufol'à báara pyi. † **9:22** Pi aha wà kòrɔ Kile Jwumpe kàlambage e, sùpyire sannte mpyi maha urufoo wí mu à jwo u à kwû, pi kuro sàha maha mpyi urufol'e mε.

pi u yíbe.

24 Ka Farizh  enbii si n  r'a n  nji yyere, maa u pyi: «S  e  nji jwo Kile yyahe taan, n  nji u    mu nyiigii m  ugo ke, wuu    u c   kapimpyi.» **25** Ka n  nji si jwo: «U    pyi kapimpyi yo, u ny   a pyi kapimpyi m   yo, mii ny   a yire c   me,   ka kani ninjinkinji mii    c   ke, lire li ny   mii mpyi fyin,   ka num   mii na naa na ncw  u.» **26** Ka pi i n  r'a u y  be: «Naha u    pyi mu na ye? Di u    mu nyiigii m  g'a jwo ye?» **27** Ka n  nji si pi pyi: «Mii    yi jwo yii    m   kw  ,   ka yii ny   a l  go mii nw   na me, na ha yyaha yii la ny   mii u n  r'a jwo yii    ye? Taha yii la m   ny   s   mpyi u cyelempyii la?» **28** Ka pi i u cyahala, maa jwo: «Mu u ny   u cyelempyanji, wuu s   na ny   Kile t  nnntunjiMusa cyelempyii.» **29** Wuu    c   na Kile    jwo n   Musa e,   ka nge n  nji wi ke, wuu b   ny   a u tayirige c   me.» **30** Ka u u pi pyi: «Nde ny   kakyanhala d  ! Yii    jwo na yii ny   a u tayirige c   me, u s  'a mii nyiigii m  ugo. **31** Wuu pun'   c   na Kile ny   na n  ru kapimpyi    me. Nge u na u p  re marii u ny  i wogigii pyi ke, uru nw   na u maha n  ru. **32** M   l  w   di ny   tasiige e, wuu s  ha s  a l  go na s  upyani u    si fyin ke, na w      j   a uru nyiigii m  ugo me. **33** K  ampyi nge n  nji mpyi a fworo Kile e me, u mpyi na s  i n  -j   yaaga pyi me.» **34** Ka Farizh  enbii si jwo n  nji: «Mu    si kapimpyi, tac  nji ny   mu i me! Ka mu u   kw   a pa a wuu leni kure e la?» Maa u k  r  .

35 Ny   Yesu    pa l  go na pi    n  nji k  r   ke, maa s   u y  be: «Mu    d   Supyanji Jyanji na la?» **36** Ka n  nji si u y  be: «Wuu cyelentunji, jofoo kyaa na mu ny   ye? Mii la ny   si u c   si d   u na.» **37** Ka Yesu si u pyi: «Uru mu    ny   am  , u u yu n   mu i.» **38** Ka

nàŋji si jwo: «Kafoonji, mii à dá mu na» maa niŋkure sín Yesu taan. ³⁹ Lire tèni i, ka Yesu si jwo: «Mii à pa diŋyéŋi i si mpa sùpyire kapyiŋkii kataampe cwoɔnrø, bà fyinmpii si mpyi s'a ɲaa, ɲafeebii si mpyi fyinmii mε.»

⁴⁰ Farizheenbii pi mpyi wani maa puru lógo ke, ka pire si u pyi: «Mà tåanna ná mu jwuŋkanni i, wuu mû na ɲye fyinmii bε?» ⁴¹ Ka Yesu si pi pyi: «Yii n'a mpyi fyinmii, yii kapegigii tugure mpyi na sí n-láha yii na, ɳka yii na sônnji na yii ɲyiigil'á múgo ke, lire e yii kapegigii tugure sí n-kwôro yii na.»

10

Yesu u ɲye mpànahaŋi niŋcenŋi

¹ Nyé ka Yesu si nûr'a jwo: «Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, ɳgemu ká a ɲcaa si jyè mpàbage e, u sí ɲye a jyè mpàbage ɲwøge e mε, maa dùgo kàsøge na a jyè ke, urufoo na ɲye nàŋkaawa, maa mpyi nàŋkalyéga.

² ɳka ɳgemu ká jyè mpàbage ɲwøge e ke, uru u ɲye mpànahaŋi yabilini. ³ Mpàbage kàanmucyafoonji maha yîr'a ku múgo u á. Mpàabii maha u mëjwuuni nûru, u maha u yabilini mpàabii yiri niŋkin niŋkin pi mëyi na, maha yige ntàani na. ⁴ U aha u wuubii nâha a yige ntàani na, u maha ɲaare pi yyaha na pi a sì ntaha u fye e, ɲaha na ye pi à têe u mëjwuuni na a kwò. ⁵ Pi sì n-sìi n-taha nàmpønŋø fye e mε, pi bá sí raa fî u yyaha na, ɲaha na ye pi ɲye a u mëjwuuni cè mε.» ⁶ Yesu à ɳke bâtaage jwo pi á, ɳka pi ɲye a ku ɲwøhe cè mε.

⁷ Nyé ka Yesu si nûr'a pi pyi: «Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, mii u ɲye mpàbage ɲwøge. ⁸ Mpíi pi à pa mii yyaha na ke, pire puni na ɲye nàŋkaalii,

pi mú na jyε nàŋkalyεye, ɳka mpàabii jyε a lógo pi á mε. ⁹ Mii sí u jyε mpàbage jwøge. Ngemu ká jyè mii i ke, urufoo sí n-shwø. Uru sí raa jyè, s'a fwore u jεempe. Mii sí raa yalyire kaan urufol'á mú. ¹⁰ Nàŋkaaŋji kapani li jyε nàŋkaage ná boore ná kakyaare kanni. ɳka mii wi ke, mii à pa si shìŋi niŋkwombaŋji ná fεrempe kan na mpàabil'á.

¹¹ Mii u jyε mpànahají njcεnji. Mpànahají njcεnji maha u múnaani kan bà u mpàabii si mpyi si shwø mε. ¹² Sàrampanahawa jyε mpàabii foo mε. U aha sige yaaga jya, u maha fê maa mpàabii yaha. Sige yaage maha pì cû, pi sanmpil'a sì jcaala. ¹³ Sàrampanahají sí n-fê, jaha na yε wyére u caa, u kuro jyε mpàabil'e mε.

¹⁴⁻¹⁵ Mii wi ke, mii u jyε mpànahají njcεnji. Bà Tufoonjì Kile à mii cè, ka mii mú si u cè mε, amuni mii à na mpàabii cè, mii mpàabii s'à mii cè mú. Mii sí na múnaani kan na mpàabii kurugo. ¹⁶ Mpàabii pì na jyε mii á, pi jyε ɳke mpàbage e mε*. Mii à yaa mii i pi nâha a pa, pi i mpa mii mεjwuuni lógo. Lire e pi puni sí n-pa wà piye na mpyi mpàbaga niŋkin, mpànahawa niŋkin sí n-pyi pi jnùjø na. ¹⁷ Mu aha mii Tuŋjì jya u à mii kyaa táan uy'á, lir'à ta mii sí na múnaani kan, si núru li shwø. ¹⁸ Sùpya sì n-jà mii múnaani wwû mii i fânhe e mε. Mii sí li kan nay'á. Síŋi jyε mii á mà li kan, síŋi jyε mii á mà li shwø sahaŋki. Yire mii Tuŋjì à jwo mii u pyi.»

¹⁹ Yesu jwøjwumpe mpe kurugo, Yahutuubii jwømyahigil'à tåa sahaŋki. ²⁰ Nijyahara mpyi na ɳko: «Jína na jyε u e, sìcyere mú na jyε u e. Naha

* **10:16** Mpìi pi jyε pi jyε Yahutuu mε, ná pi sí n-pa dá Yesu na ke, pire kyaa na Yesu jyε na ha ɳke cyage e.

kurugo yii à yyére marii u jwumpe núru yε?» ²¹ Ka pìi si jwo: «Ei! mpe nyε jínacyan jwumø me. Jínacyan sí n-jà fyinmii pyi pi a naa la?»

Yesu à jwo uru u nyε Kile Jyanji

²² Nyε Yahutuubii Kileñaarebage kataanni li maha mpyi Zheruzalemu kànhe e yyee maha yyee ke, lir'à pa nø mà bê ná wyeere tèni i. ²³ Mà pi yaha lire kataanni na, ka Yesu si wá na naare na mâre Kileñaarebage ntàani na, saanŋi Solomani ŋkubabwøhe nywøh'i. ²⁴ Ka Yahutuubii nyùŋufaabii pìi si mpa Yesu kwûulo maa u yíbe: «Naha tère e mu sí wuu yige numpini i yε? Kampyi mu u nyε Kile Njncwønroŋni, yire fíninj'a jwo wuu á.»

²⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Mii à yi jwo yii á mà kwò, ŋka yii nyε a dá mii na mε. Karigii mii na mpyi na Tuŋi mège na ke, cyire maha mii kyaa yu. ²⁶ Nka lire ná li wuuni mú i, yii nyε a dá mii na mε, naha na yε yii nyε mii mpàabii pìi mε. ²⁷ Mii mpàabii na mii mèjwuuni núru, mii à pi cè, pi maha ntaha mii fye e mú. ²⁸ Mii sí shìŋi niŋkwombaŋi kan pi á, pi nùmpañke sì n-kèege mε. Sùpya saha sì n-jà pi dìri n-shwø mii na mε. ²⁹ Mii Tuŋi u à pi kan mii á ke, ur'à pée diŋyεŋi yaayi puni na. Wà mú sì n-jà pi dìri n-shwø Tufoonj na mε. ³⁰ Mii ná Tufoonj na nyε niŋkin.»

³¹ Yesu à puru jwo ke, ka Yahutuubii nyùŋufaabii si nür'a kafaaya bíle si ntège u wà mbò. ³² Ka Yesu si pi pyi: «Kacennjki niŋyahagii mii à ta Tufoonj á, maa cyire pyi yii nyii na ke, cyire shwøhøl'e li ndi kurugo yii la nyε si mii wà mbò yε?» ³³ Ka pi i u pyi: «Mu kacenni là kurugo bà mε, ŋka mu Kile mèkεegε

jwumpe kurugo. Mu shintiiwe, ka mu u wá na maye pyi Kile.»

³⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Li nyε a séme yii yabilimpii Saliyanji i na Kile à jwo “Yii na nyε kileebii pìi[†]” mà? ³⁵ Wuu s’à li cè na Kile Jwumpe Semεñi sì n-jà n-kéenjε mε, Kile s’à jwumpe kan mpiimu á ke, u na pire yire “kileebii” pìi. ³⁶ Mii wi ke, Tufoonji à mii cwɔɔnr'a tun naaha dijyεñi i. Mii à jwo na mii u nyε Kile Jyañi ke, ka yii i mpyi di mà jwo na mii na Kile mεge kεege ye? ³⁷ Karigii mii à pyi ke, kampyi yii à li nyα na cyire nyε mii Tuñi wogigii mε, yii àha ndá na jwumpe na mε. ³⁸ Nka yii aha nta yii à cè na mii à nyε karigii pyi mà tāanna ná Kile nyii wuuni i, yii mεe ká mpyi yii nyε a dá mii na mε, yii dá li na na cyire karigil’à fworo Kile e. Lire tèni i yii sí li cè na séejeni na, mii ná Tufoonji à sàa wwò.» ³⁹ Lire tèni i, ka pi i nür'a yíri s'a Yesu cwôre puru jwumpe kurugo, nka u à shwɔ pi na.

⁴⁰ Ka Yesu si nür'a kàr'a sà ntèen Zhurudèn banji kùnjke na, cyage e Yuhana mpyi a fyânhā na sùpyire batizeli ke. ⁴¹ Ka sùpyire niñyahara si shà u yyére kuru cyage e. Marii nko tiy'á: «Yuhana nyε a kakyanhala karii pyi wuu á mε, nka yaaga maha yaaga u à jwo nge nàñi kyaa na ke, yire pun'á pyi sèe.» ⁴² Ka pi niñyahara si dá Yesu na wani.

11

Lazari kwùnjkanni

¹⁻² Bétani kànhe e, sìñεε taanre na mpyi wani: Mariyama ná Marita ná Lazari. Mariyamañi u mpyi a sìnmpe nùguntanga wumpe wu Kafoonji

† 10:34 Zaburu 82.6

Yesu tooyi na, maa pu cwuugo ná u jùnjoore e ke, uru sìjneenj Lazari mpyi na yà sèl'e.³ Ka sìjneebii pùceribii si wà tun u sà yi jwo Yesu á: «Kafooñi, mu cevoonji na ha a pyi yampi.»⁴ Yesu à tire túnnture lógo ke, maa jwo: «Mpe yampe nyé a pa si Lazari bò mè. Nka p'à pa si pèene taha Kile mège na, bà pèene si mpyi si ntaha Kile Jyanji na mú mè.»

⁵ Marita ná Mariyama ná Lazari, pire shiin taanreñi kyaa mpyi a táan Yesu á.⁶ Ú à Lazari yampe kyaa lógo ke, maa ntèen wani kuru cyage e, mà canmpyaa shuunni pyi.⁷ Lire kàntugo maa jwo u cyelempyiibil'á: «Yii a wá, wuu núru wuu a sì Zhude kùluni i.»⁸ Ka u cyelempyiibii si jwo: «Cyeleantuñi, li nyé a mò mè, Zhude shiinbii la mpyi si mu wà mbò ná kafaayi i, ka mu u nûr'a jwo wuu a sì wani la?»⁹ Ka u u jwo: «Tá bèenmpe nyé canñke e mà lwó nyège na fo yàkoñke na mè? Nyé ñge u na naare canñke e ke, u uye burugumø nyé a táan mè, na ha na ye dijyeneñi bèenmpe na nyé wani.¹⁰ Nka sùpya ká a naare numpini i, u uye burugumø nyé a pen mè, na ha na ye bèenmpe nyé wani mè.»

¹¹ Puru jwəhə na, ka Yesu si pi pyi: «Wuu cevoonji Lazari à ñòo, mii sí n-sà u jè.»¹² Ka cyelempyiibii si jwo: «Kafooñi, kampyi ñòømpe kanni pi, u sí n-yíri.»¹³ Lazari kwùñi kyaa Yesu mpyi na yu, nka u cyelempyiibii mpyi na sôñji na ñòømpe yabilinji kyaa u na yu.¹⁴ Ka Yesu si nûr'a yi fínij'a jwo pi á: «Lazari à kwû.»¹⁵ L'à pyi mii kàntugo na ke, l'à táan mii i, na ha na ye nde sí yii pyi yii i dá mii na. Numé yii a wá, wuu a sì u taan.»¹⁶ Cyelempyanji mège ku nyé Tomasi, ná pi maha u pyi: «Jyanji» ke, ka uru si jwo u shèrëfeebil'á: «Yii a wá, wuu a sì ná wuu

cyclentuṇi i, wuu u sà ɳkwû ná u e.»

Yesu à Lazari buwuṇi jè

¹⁷ Nyε Yesu à nə Bεtani kànhe e, mà pi ta pi à Lazari le fanjke e, canjke sicyεere woge e u à nə wani*. ¹⁸ Bεtani ná Zheruzalεmu kànhe laage nyε a mpyi a tɔɔn mε. Ku laage nyε a tòro culumεtirii taanre na mε. ¹⁹ Yahutuubii niŋyahamii mpyi a shà Marita ná Mariyama yyére mà sà fwù pyi, pi sìŋεeŋi ɳkwùṇi na.

²⁰ Marita à pa lógo na Yesu na ma, u s'à byanhara kànhe na ke, maa yîr'a sà u jnùŋo bê, ka Mariyama si ntèen bage e. ²¹ Marita à sà nə Yesu na ke, maa jwo: «Kafoonji, kàmpyi mu mpyi naħħa, mii sìŋεeŋi mpyi na sì n-kwû mε. ²² N̄ka mii à cè, cyage e wuu nyε ame ke, mu aha kyaa maha kyaa náare Kile á ke, u sí lire pyi mu á.» ²³ Ka Yesu si jwo: «Marita, mu sìŋεeŋi sí jnè n-fworo kwùṇi i!» ²⁴ Ka Marita si jwo: «Mii à cè dijyε canŋkwɔge kwùubii ká mpa a jnèni, mii sìŋεeŋi mü sí jnè.» ²⁵ Ka Yesu si jwo: «Mii u nyε kwùubii jnèfoonji maa mpyi shìŋji niŋkwombaŋifoonji. Ngemu ká dá mii na ke, urufoo méé ká ɳkwû, u sí shìŋji niŋkwombaŋi ta. ²⁶ Ngemu ká uru shìŋji ta maa dá mii na ke, urufoo saha sì n-sì n-kwû mε. Marita, mu à dá lire na la?» ²⁷ Ka u u jwo: «Oɔn Kafoonji, mii à dá li na na mu u nyε Kile Niŋcwənṛəṇi, Kile Jyanji, ɳge u mpyi a yaa u pa dijyεeŋi i ke.»

²⁸ Nyε Marita à puru jwo ke, maa nûr'a kàre pyεnge e, maa sà u sìŋεeŋi Mariyama ɳwɔh'a yyere

* **11:17** Yahutuubii cyclentiibii mpyi maha sôŋji na sùpyanji ká ɳkwû, u münaani maha ntèen u taan maha canmpyaa taanre pyi; cyire kàntugo urufoo nyε na jin'a yíri sahaŋki mε.

maa yi jwo u á: «Wuu cyelentuŋ'à pa, u à jwo mà shà.» ²⁹ Mariyama à yire lógo ke, maa yîri fwɔfwɔ mà kàre Yesu yyére. ³⁰ Lir'à Yesu ta u sàha jyè kànhé e mε. Cyage e Marita à u bê a ta ke, wani u saha mpyi. ³¹ Yahutuubii pi mpyi na Mariyama fðønñi bage e ke, pir'à u nya u à pâl'a fworo ke, maa yîr'a taha u fye e mú, pi mpyi na sônnjí na u à kàre fanñke na zà a mεe súu.

³² Mariyama à sà nò Yesu na ke, maa jcwo u fere e, maa jwo: «Kafoonji, kàmpyi mu mpyi na ha, mii sìñeeñi mpyi na sì n-kwû mε.» ³³ Yesu à Mariyama nya u u mεe súu, Yahutuubii pi mpyi wani kuru cyage e ke, maa pire nya pi i mεe súu mú ke, ka u lùuni si yîri, ka u u yyahe tanha, ³⁴ maa pi yíbe: «Taa yii à Lazari buwuñi yaha ke?» Ka pi i jwo: «Kafoonji, pa ku cyage wíi.» ³⁵ Ka Yesu si mεe sú. ³⁶ Yahutuubii pi à Yesu mεesuwuñi nya ke, ka pire si jwo: «Yii wíi, ñge nàñji kyaa mpyi a táan u á dε!» ³⁷ Ka plì si jwo: «Uru u à fyin nàñji nyiigii mógo, u mpyi na sì n-jà Lazari sige kwùñi na mà?»

³⁸ Puru jwumpe saha à Yesu lùuni yîrige sèe sèl'e. Nyε pi à sà nò fanñke na, kur'à pyi kafawygé, maa kafaaga tèg'a ku tò. ³⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Yii kafaage láha fanñke ñwɔge na.» Buñi sìñeeñi Marita mpyi wani, ka uru si Yesu pyi: «Kafoonji, mu sí u nùge ta ku u fwore, u canmpyaa sicyεere cyi nyε nijjaā fanñke e.» ⁴⁰ Ka Yesu si u pyi: «Mii nyε a yi jwo mu á na mu aha dá mii na na mu sí Kile sífente nya mà?» ⁴¹ Ka pi i kafaage láha fanñke ñwɔge na. Ka Yesu si nùñke dùrugo nijnyinjí i, maa jwo: «Tufoonji, mii fwù nyε mu na, na ha na yε mu à mii narege shwɔ. ⁴² Mii wi ke, mii à cè na mu maha ñεegé mii nareyi puni

i, njka mii na yu amε, bà sùpyire puni ti na ha a mii kwûulo ke, tire si mpyi si dá li na na mu u à mii tun mε.» ⁴³ U à puru jwo ke, maa jwo fànhna na: «Lazari, yîr'a fworo naha!» ⁴⁴ Ka u u ntíl'a fworo fanjke e, u tooyi ná u cyeyi mpyi a pwø, u yyahe s'à tò ná vàanjiyi i, ka Yesu si pi pyi pi yire puni sànhana a láha u na, pi i u yaha u a sì.

Pi à vùnþø pwø Yesu na, si u bò

(*Macwo 26.1-5; Marika 14.1-2; Luka 22.1-2*)

⁴⁵ Yahutuubii pi mpyi a kàre Mariyama yyére, maa Yesu kapyiïnjii nya ke, pi niyahara à dá u na. ⁴⁶ Nka pire pìl'â kàr'a sà Yesu kapyiïnjii kyaa jwo Farizhæenbil'á.

⁴⁷ Nyε ka Kile sáragawwuubii jùñufeebii ná Farizhænbii si piye nya, maa wwø a jwo ná yukyaala kurunjke e Yesu kakyanhala karigii kyaa na. Pi mpyi na piye yíbili: «Ngé nàñ'â kakyanhala karii niyahagii pyi! Naha wuu sí n-pyi ye? ⁴⁸ Wuu aha u yaha u u ncyii karigii pyi, sùpyire puni sí n-dá u na. Lire e ke Òrømu shiinbii sí n-pa wuu Kilejaarebage jya, si wuu shinji puni bò.» ⁴⁹ Wà na mpyi pi e, pi maha uru pyi Kayifu. Uru u mpyi Kile sáragawwuubii jùñufembwøhe lire yyeeni. Ka uru si pi pyi: «Yii nyε a yaage cè mε! ⁵⁰ Yii nyε a cè shin niñkin u kwû kini puni kurugo, lir'â pwørø kini sùpyire puni ti kèegé mà?» ⁵¹ Nyε Kayifu mpyi a puru jwumpe yige uye e mε. Bà u mpyi sáragawwuubii jùñufembwøhe lire yyeeni mε, lire kurugo Kile à puru jwumpe le u nwøge e, u jwo na Yesu à yaa u kwû Izirayeli kini sùpyire cyaga. ⁵² Nka Izirayeli sùpyire kanni kurugo bà u sí n-kwû mε. Kile pyìlibii pi nyε dihyε yyaha kurugo ke, u à

yaa u kwû si pire puni wà piye na, si mpyi niŋkin.
53 Kuru canŋke, Yahutuubii jùŋufeebil'à bê li na na Yesu à yaa u bò. **54** Ka Yesu si láha uye jncyèenji na sùpyir'á. Maa yíri wani mà kàre kànhe kà na síwage taan, kuru mëge jnye Efirayimu, mà sà tère pyi wani ná u cyclempyiibil'e.

55 Nyé Yahutuubii bilerenkwoŋi kataanni mpyi a byanhara, ka shinjyahara si yíri cyeyi yabere e mà pa Zheruzalem kànhe e mà kataanni ta li saha nø mε, si mpa piye fíniŋe Kile yyahe taan. **56** Pi mpyi na Yesu caa, maa nkàre Kileŋnaarebage ntàani na. Maa wá na piye yíbili: «Di ku jnye yé? Lire e ke u sì n-pa kataanni na mà?» **57** Lir'à Kile sáragawwuubii jùŋufeebii ná Farizhænbii ta pi à yi jwo sùpyir'á mà kwò na shin maha shin ká Yesu saha cè ke, urufoo u sà yi jwo pir'á, bà pire si mpyi si u ta jncū mε.

12

Mariyama à Yesu tooyi tiri ná sìnme nùguntan wum'i

1 Yahutuubiibilerenkwoŋi kataanni mpyi a byanhara, ku sanja mpyi canmpyaa baani. Ka Yesu si nür'a kàre Betani kànhe e. Lazari u mpyi a jè a yige kwùŋi i ke, uru na mpyi kuru kànhe e. **2** Ka pi i yal'a shwɔ̊ho Yesu á kuru kànhe na, Marita u mpyi na tire yalyire karigii cwɔənre. Lazari mú na mpyi ná Yesu i talyige e. **3** Mà pi yaha pi i lyî, Mariyama à sìnme nùguntan wum'o longara wum'o* bwuu wu Yesu tooyi na, maa u jùŋjoore tèg'a yi cwuugo. Ka sìnmpo nùge si bagé

* **12:3** Puru sìnmpo mpyi a ta cige njemu i ke, kuru mëge mpyi: «naridi».

funjke puni jñi. ⁴ Yesu cyelempyanji mëge ku jnye Zhudasi Isikariyoti, ñge u mpyi na sí n-pa Yesu le cye e ke, ka uru si jwo: ⁵ «Naha na mpe sìnmpe jnye a pére maa pu wyéreñji kan fòñjfeeblebil'á mà yé? Pu lwæore mpyi na sí n-jà shin niñkin yyee niñkin báara sàra kwò.» ⁶ Zhudasi mpyi a puru jwumpe jwo fòñjfeebii kurugo më, u na mpyi nàñkaawa, uru u mpyi na wyéreñji bégeli, u mpyi maha wyéreñji lwúu. ⁷ Ka Yesu si jwo: «Láha ceenji na! Mii canntoñke kurugo u à nde pyi. ⁸ Fòñjfeebii jnye na ha ná yii e tèrigii puni i, mii sí sì n-pyi ná yii e tèrigii puni i mà dë!»

Sáragawwuubii jñùñjfeeblebil'á jwo pire sí Lazari bò

⁹ Nyé Yahutuubil'á lógo na Yesu na jnye Bëtani kànhe e ke, ka pi niñyahamii si ñkàre wani. Pi jnye a mpyi a kàre Yesu yabilinji kanni jnyañi kurugo më, ñka Lazari u à jñè a yige kwùñji i ke, si uru nya mú. ¹⁰ Kile sáragawwuubii jñùñjfeeblebil'á puru lógo ke, maa jwo: «Kampyi lire li, wuu sí Lazari bò» ¹¹ na ha na yé Lazari kurugo Yahutuubii niñyahamii mpyi na dâniyanji pyi Yesu na, marii fwore pire jwæh'i.

Saanji Yesu à jyè Zheruzalemu kànhe e (Macwo 21.1-11; Marika 1.1-11; Luka 19. 28-40)

¹² Nyé kuru canjke nùmpanja na, shinjyahara na mpyi Zheruzalemu kànhe e Yahutuubii bil-erenjkwonji kataann'á, pi à lógo na Yesu na wá kuro na. ¹³ Ka pi i sháhañkejyi kyεεgε maa fworo na Yesu bêni. Pi mpyi na ñko fànha na:
«Yabwæhe!

Ngemu u jnye na ma Kafoonji Kile mëge na ke,
Kile u jwó le u á!

Izirayεli saanŋi wi†.»

¹⁴ Yesu à dùfaanjjaaga ta a dùg'a tèen, mu à jwo bà l'à séme Kile Jwumpe Semεŋi i na:

¹⁵ «Siyon kànhe pyìibii, yii àha raa fyáge mε!
Yii wíi, yii saanŋi na ma,

u à tèen dùfaanjjaaga‡ juŋ'i§.»

¹⁶ Cyelempyibii nyε a mpyi a pu yyaha cè lire tèni i mε, ñka Yesu à pa ñè a fworo kwùŋi i, mà jyè Kile pèente e ke, lire kani li mpyi a séme u kyaa na ke, ka pi funjyi si nta a cwo lire na, maa li ñya na l'à tòro li jwunjkanni na.

¹⁷ Nyε sùpyire ti mpyi ná Yesu i, Lazari buwuŋi tajεŋke e fanŋke na ke, tire mpyi na lire kani yyaha yu. ¹⁸ Lire kakyanhani Yesu à pyi ke, lire kyaa sùpyir'à lógo maa fwor'a kàr'a sà u juŋo bê. ¹⁹ Farizhεenbil'à lire ñya ke, maa wá na yu piy'á: «Yii yabilimpii ñyii wà u na ke! Ali yafyin, wuu sì n-jà li pyi ñge nàŋi na mε, ñaha na yε diŋyε pun'à taha u fye e.»

Nùmpanŋke ná pèente tanŋkanni

²⁰ Kataanni tèni i, mppi pi mpyi a pa Zheruzalemu i mpa Kile ñáare ke, Girekiibii pìi na mpyi pire shwəhəl'e. ²¹ Ka pire Girekiibii pìi sí yîr'a nō Filipi na, ñge u mpyi na yíri Betisayida kànhe e, Galile kùluni i ke, maa jwo: «Wuu na mu ñáare, wuu la nyε si Yesu ñya.» ²² Ka Filipi si ñkàr'a sà yi jwo Andire á, ka pi mú shuunni si yîr'a kàre Yesu yyére, mà sà yi jwo. ²³ Ka Yesu si pi pyi: «Tèn'à nō numε, Supyanji Jyaŋi u jyè u pèente e.»

† **12:13** Zaburu 118.25, 26 ‡ **12:15** Saanwa ká dùgo dùfaanjjaaga na, lire li mpyi yyεŋiŋke ná maye ntìrigeni saŋcyεenni. § **12:15** Zakari 9.9

²⁴ Maa nûr'a jwo: «Sèeñi na mii sí n-sìi yi jwo yii á, sùmabilini ká mpyi li ñye a jyè ñìjke e maa fwónhò më, li maha ñkwôro liye niñkin, ñka l'aha jyè ñìjke e maa fyîn a fworo, li maha yasere niñyahara pyi. ²⁵ Ngemu la ká mpyi si u niñjaanji yaa ñwø ke, urufoo sì nùmpañja ta më, ñka ñgemu ká kàntugo wà u niñjaan'á ke, urufoo sí nùmpañja ta. ²⁶ Shin maha shin la ká mpyi s'a báare mii á ke, u à yaa u taha mii fye e. Cyage e mii ñye ke, mii báarapyinji sí n-pyi wani mú. Ngemu ká a báare mii á ke, Tufoonji sí urufoo pêe.»

Yesu à u kwùñji kyaa jwo

²⁷ Ka Yesu si nûr'a jwo: «Numë, mii funj'à pen, tá mii ñye a yaa mii u Tufoonji ñáare u na shwø nde tèni yyefuge na më? Ñka mii à pa dijyëñi i nde tèni yyefuge mëe na. ²⁸ Tufoonji, ma mëge mpèenji cyêe.» Ka mëjwu si yîri niñyiñi na: «Mii à ku pêe mà kwò, ñka mii sí ku pêe sahanjki.»

²⁹ Sùpyire ti mpyi wani kuru cyage e, maa lire mëjwuuni lógo ke, ka pìi si jwo: «Kileñ'à tîn.» Ka pìi si jwo: «Kile mèlëkëñi wà u à jwo ná u e.» ³⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Nde mëjwuuni ñye a fworo niñyiñi na mii kurugo më, yii kurugo l'à fworo. ³¹ Numë Kile sí yoge kwòn dijye sùpyire na, si ñge dijyëñi ñùñufoonji kòrø ñjîrige u ñùñufente na. ³² Mii aha bú yîri ñìjke na mà dùgo niñyiñi na, mii sí sùpyire puni yyaha kêenjë naye yyére.» ³³ Yesu mpyi na sí n-kwû pyinkanni ndemu na ke, lire u mpyi a jwo a cyêe sùpyire na amë. ³⁴ Ka sùpyire si u pyi: «L'à séme Kile Jwumpe Semëñi i na “Kile Niñcwñrñjì sì n-sìi n-kwû më.” Ñka mu à jwo na Supyanji Jyanji à yaa u lwó a yîrige niñyiñi na. Lire tèni i ke, jo u ñye

Supyanji Jyanji yε?» **35** Ka Yesu si pi pyi: «Bèεnmpe saha nyε yii shwəhəl'e, pu sì mɔ sahaŋki mε, yii a naare pu na, bà numpini si mpyi l'àha bú mpâa yii e mε, numpini jaarafoonji nyε a u tashage cè mε. **36** Bèεnmpe na nyε yii shwəhəl'e numε, ñge u à puru bèεnmpe kan ke, yii dá uru na, bà yii si mpyi si mpyi puru bèεnmpe e mε.»

Yesu à puru jwo ke, maa yîri pi taan ma kàre cyage kaber'e, maa sà ñwəhə wani.

Yahutuubii ñùñufeebii nyε a dá Yesu na mε

37 Yesu mén'à kakyanhala karii niñyahagii pyi sùpyire nyii na ke, lire nyε a pi pyi pi à dá u na mε. **38** Lir'à pyi ke, Kile túnntunji Ezayi à jwumpe mpemu jwo tèecyiini i ke, pur'à fûnñø na:

«Kafoonji Kile, jofoo u à dá wuu jwumpe na yε?

Jofoo na Kafoonji Kile à u sífente cyêe yε*?»

39 Nde li mpyi a pi pyi pi sì n-jà n-dá mε, Ezayi à lire yyaha jwo. U à jwo:

40 «Kile à pi pyi fyinmii,
maa pi funjyì tò,

naha na yε nde pi la nyε si zì vyìnnε ke,

lire li nyε nyijyaani

ná karigii yyaha ncèñji

ná pi mpanji mii Kile yyére si ticuumpe ta†.»

41 Ezayi mpyi a Yesu pèente nya, maa u kyaa jwo, lire kurugo u mpyi a puru jwumpe jwo.

42 Nka puru jwumpe ná pu wuuni mú i, Yahutuubii ñùñufeebii niñyahamil'à dá Yesu na, nka Farizhæenbii yyaha fyagare kurugo, pi nyε a ñen'a yi jwo a yige mε, pi àha bú ñkwò pi kòre ñjige Kile

* **12:38** Ezayi 53.1 † **12:40** Ezayi 6.10

Jwumpe kàlambage e mε. ⁴³ Sùpyire t'a Yahutuubii jùñufeebii pêre, lir'à táan pi á mà tòro Kile u a pi pêre.

Yesu jwumpe ná Tufoonji wumpe nyε niŋkin

⁴⁴ Cannka Yesu à jwo fàンha na: «Ngemu ká dá mii na ke, urufoo nyε a dá mii kanni na mε, urufoo mú à dá mii tunvoonji na. ⁴⁵ Ngemu ká mii nyā ke, urufoo mú à mii tunvoonji nyā. ⁴⁶ Mii wi ke, mii à pa ñge dijyεnji i si mpyi bèenmε, bà shin maha shin u à dá mii na ke, urufoo kà núru ñaare numpini i mε. ⁴⁷ Ngemu ká mii jwumpe lógo, u sí nyε na pu kurigii ñaare mε, mii bà u sí yoge kwòn urufoo na mε. Mii nyε a pa si mpa yoge kwòn dijyεnji na mε, mii à pa si mpa u shwɔ. ⁴⁸ Ngemu ká mii ná na jwumpe cyé ke, yoge sí n-kwòn urufoo na. Mii jwumpe niñjwumpe pu sí yoge kwòn urufoo na dijyεnji canñkwɔge. ⁴⁹ Mii nyε a jwo naye jùñø kurugo mε, mii Tunji u à mii tun ke, uru u à mii jwumpe niñjwumpe puni cyēe mii na. ⁵⁰ Mii mú s'à cè na puru jwumpe pu maha shìji niñkwombaanj kaan sùpyan'á. Tufoonji à yi jwo mii á jwuñkanni ndemu na ke, amuni mii à yi taha yii á.»

13

Yesu à u cyelempyiibii tooyi jyé

¹ Yahutuubiibilereñkwoñi kataanni mpyi a nò a kwò, Yesu mpyi a cè na uru tèefworon'à nò ñge dijyεnji i s'a ñkèege u Tunji Kile yyére. Nyε ka u u u tåange tegelë baa woge cyēe u dijyεnji tåanñeebii na.

² Yesu ná u cyelempyiibii mpyi na numpilaga lyìge lyí, lir'à Sitaanniŋi ta u à sònŋore le Simo Isikariyoti jyanj Zhudasi i u u Yesu le cye e. ³ Yesu mpyi a cè na Tufooni à sífente puni le uru cye e, maa jncé mú na ur'à fworo Kile e, na uru sí núru n-kàre Kile yyére.

⁴ Ka u u yíri talyige e, maa u v  aanntinmbw  he ww   mà yaha, maa v  aan  ke k   lw   mà t  g'a uye b  nni*. ⁵ Maa lw  he k   le yaage k'e mà t  g  e na u cyelempyiibii puni ni  kin ni  kinji tooyi jy  i, maa yi cwuuge n  á v  aan  ke e.

⁶ U à pa n   Simo Py  ri na ke, ka uru la si mpyi si jcy  , maa jwo: «Kafoonji, mu yabili  i u sí mii tooyi jy  e la?» ⁷ Ka Yesu si u pyi: «Nde mii na mpyi ke, mu s  i n-j   lire jw  he c   num   me, fo k  antugo yy  re.»

⁸ Ka Py  ri si jwo: «  nh  ! Mu s  i n-s  i mii tooyi jy  e me.» Ka Yesu si jwo: «Mii aha mpyi mii ny   a mu tooyi jy  e me, mii n  á mu kawwoo saha ny  e me.» ⁹ Ka Simo Py  ri si jwo: «Kafoonji, l'aha mpyi amuni, ma h   na tooyi kanni jy  e me, mii cyeyi n  á jn  uk  e mú jy  e.» ¹⁰ Ka Yesu si jwo: «Ngemu u à w  l'a cw  o ke, urufoo t  geni li ny  e mà tooyi jy  e. Ny  e yii s'   f  ni  je, nk  a yii puni b  a me.» ¹¹ Yesu mpyi a c   na w  á sí uru le cye e, u b  á mpyi a urufoo c  , lire na u à jwo pi puni ny  e a f  ni  je me.

¹² Yesu à pi tooyi jy  e a kw   ke, maa u v  aanntinjke le maa nt  en talyige e maa pi y  be: «Nde mii à pyi yii na num   ke, yii à lire jw  he c   la? ¹³ Yii maha mii yiri “Cyelemtunji” n  á “Kafoonji.” Yii t  anga na ny  e, mii u ny  e ure. ¹⁴ Ny  e mii u ny  e yii Kafoonji n  á

* **13:4** Yire v  anji n  á yi lejkanni Yesu mpyi a le ke, bilibili pi mpyi maha mpyi amuni, bilibili b  ara u mpyi tooyi jn  y  i n  á.

Cyelentuŋi ke, mii à yii tooyi jyé, kuru cyage e yii mú à yaa yii a yiye tooyi jyíi. ¹⁵ Mii à nde pyi a cyêe yii na, bà mii à li pyi mε, yii mú s'à li pyi ná yiye e. ¹⁶ Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, báarapyiŋi si n-jà n-pêe u jnùŋufooŋi na mε, túnntunŋi mú sì n-jà n-pêe u tunvoonŋi na mε. ¹⁷ Numε, yii à jncyii karigii cè, yii aha jneε na ntùuli cyi jwuŋkanni na, yii wuuni sí jnWɔ.

¹⁸ Yii puni kyaa na bà mii jnyε mε, mpii mii à cwɔɔnrɔ ke, mii à pire cè. Nka Kile Jwumpe Semεnji à mpemu jwo ke, p'à yaa pu fùnnjɔ. L'à séme “Mii lyìŋεŋ'à mii tɔ̄ge lwó†.”

¹⁹ Mii na puru yu yii á numε, si yaa ná li tèepyiai i l'à nɔ, l'aha bú nɔ, bà yii si mpyi si jncè na “Mii u jnyε ñge u jnyε ke‡.” ²⁰ Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, ñgemu ká jneε mii túnntunŋi na ke, urufol'á jneε mii na, ñgemu sí ká jneε mii na ke, urufol'á jneε mii tunvoonŋi na mú.»

*Yesu à jwo na Zhudasi sí uru le cye e
(Macwo 26.20-25; Marika 14.17-21; Luka 22.21-23)*

²¹ Nyε Yesu à puru jwumpe jwo ke, ka u funŋke si mpεn sèl'e. Ka u u pu fínin'a jwo pi á: «Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, shin niŋkin na naha yii shwɔhɔl'e, ñge u sí n-pa mii le cye e ke.»

²² U à puru jwo ke, ka cyelempyiibii si wá na piye wíi, shinŋi kyaa na Yesu jnyε ke, pi jnyε a cè mε. ²³ Yesu cyelempyanji kyaa li mpyi a táan u á sèl'e ke, uru u mpyi a tèen u taan talyige e. ²⁴ Ka Simɔ Pyeri si cyεgε yírigε u á, na u Yesu yíbe shinŋi

† **13:18** Zaburu 41.10 ‡ **13:19** Kile à uye cyêe Musa na, maa jwo na uru mege ku jnyε: «Mii u jnyε ñge u jnyε ke.»

kyaa na u nyε ke. ²⁵ Ka uru cyelempyaji si fēen Yesu kàmpañke na, maa u yíbe: «Kafoonji, jofoo kyaa na mu nyε yε?» ²⁶ Ka Yesu si u pyi: «Mii sí ñke bwúurukwɔnge fyinmε. Mii aha ku kan ñgemu á ke, urufoo kyaa li. Amuni u à bwúuruñi lwó, maa u kan Simo Isikariyoti jyanji Zhudasi á.» ²⁷ Cyage e bwúuruñ'à kan Zhudasi á ke, ka Sitaanniñi si ntíl'a jyè u e. Ka Yesu si u pyi: «Nde mu la nyε si mpyi ke, li pyi fwɔfwɔ.»

²⁸ Nka Yesu lyìñeñji wà mpyi a mpe jwumpe jwɔhɔ cè mε. ²⁹ Zhudasi u mpyi na wyérεñji bégeli ke, ka pìi si wá na sônnji na Yesu à u tun u sà kataanni yaayi yà shwɔ, lire nyε mε u sà fònjɔfeeble pìi kan§. ³⁰ Zhudasi à bwúurukwɔnge shwɔ a lyî cyage ñkemu i ke, maa ntíl'a funñe wyèrεñ'a fworo. Numpilage mpyi a wwò a kwò.

Yesu à to nivønñø kan u cyelempyiibil'á

³¹ Nyε Zhudasi Isikariyoti à fworo ke, ka Yesu si jwo u cyelempyiibil'á: «Supyanji Jyanji sí u pèente ta numε, Kile pèente sí raa jaa u e. ³² Lire ká mpyi, li saha sì mɔ mε, Kile sí u sifente kan Supyanji Jyanji á pi ñgwòñji funñeke e. ³³ Mii pyìlibii, mii saha sì mɔ ná yii e mε. Yii sí raa mii caa, njé mii à jwo Yahutuubii jùñufeebil'á ke, mii sí yire jwo yii á numε mû, cyage e mii na ñkèëge ke, yii sì n-jà nò wani mε. ³⁴ Lire kurugo mii sí to nivønñø kan yii á. Yii yiye kyaa táan yiy'á. Bà yii kyal'á táan mii á mε, yii yiye kyaa táan yiy'á lire pyiñkanni na. ³⁵ Tàange ká mpyi yii

§ **13:29** Bilerenkwoñji kataanni i, Kileñaarebage jwɔyi mpyi maha mûg'a yaha. Lire pyiñkanni na, fònjɔfeeble mpyi maha sa ntèen wani, sùpyir'a sì wá na si na yaayi kaan pi á.

shwəhəl'e, lire e sùpyire puni sí n-cè na yii nyε mii cyelempyii.»

*Yesu à jwo na Pyεri sí n-pa jwo na u nyε a uru cè
mε (Macwo 26.31-35; Marika 14.27-31; Luka 22.31-34)*

³⁶ Ka Simo Pyεri si Yesu yíbe: «Kafooŋi, lire tèni i ke, taa mu kεege ke?» Ka Yesu si u pyi: «Mu sì n-jà n-pa mii fye e numε mε, kàntugo yyére, mu sí n-ta n-pa mii fye e.» ³⁷ Ka Pyεri si nûr'a u pyi: «Kafooŋi, naha kurugo mii sì n-jà n-pa mu fye e numε mà yε? Mii à tèen li tεenl'e si na munaani kan mu kurugo.» ³⁸ Ka Yesu si u pyi: «Sèe la? Mu sì nee ma munaani kan mii kurugo la? Sèenji na mii sì n-sìi yi jwo mu á, nkùpecyiini sí mu ta mu à jwo a nɔ tooyo taanre na na mu nyε a mii cè mε.»

14

Yesu à jwo na uru u nyε kuni l'à kàre Kile yyére ke

¹ Lire kàntugo Yesu à jwo u cyelempyiibil'á: «Yii àha kyaa tège yiye funjɔ pen mε. Yii dá Kile na, yii dá mii na mú. ² Mii Tuŋi pyεnge e, tatεengε na nyε wani sèl'e, kàmpyi lire bà mε, mii mpyi na sì nee n-jwo na mii sì tatεengε bégele n-yaha yii yyaha na mε. ³ Mii aha cyage bégel'a kwò, mii sí nûru n-pa yii fye e, si yii lwó si nkàre cyage e mii sì n-pyi ke. ⁴ Cyage e mii na nkεege ke, yii à lire kuni cè a kwò.»

⁵ Ka Tomasi si Yesu pyi: «Kafooŋi, wuu bá nyε a mu tashage cè mε, di wuu sí n-pyi si kuni cè yε?»

⁶ Ka Yesu si u pyi: «Mii u nyε kuni, mii u nyε ná sèenji i, mii u nyε shìŋji niŋkwombaŋifoŋi. Sùpya sì n-jà nɔ Tufooŋi yyére ná urufoo nyε a tòro mii yyére mε.

⁷ Kàmpyi yii mpyi a mii cè, yii mpyi na sí mii Tuñi cè mú. Numε yii à u cè, yii à u nya mú.»

⁸ Ka Filipi sì jwo: «Kafooñi, Tufoonji cyêe wuu na, lire kanni sí wuu tìn.» ⁹ Ka Yesu si u pyi: «Filipi, njnjaa kyaa bà l'à mii ná yii yaha siñcyan mε, mu sí sàha ñkwò a mii cè mà? Shinñi u à mii nya ke, urufol'à Tufoonji nya mú. Ka mu u nûr'a jà a jwo na mii u Tufoonji cyêe yii na la? ¹⁰ Lire tèni i ke, mu nyε a dá li na na mii ná Tufoonji à sàa wwò mà? Mpe mii na yu yii á ke, mii nyε na pu yige naye e mε. Mii ná Tufoonji u à wwò, ka u u wá na u karigii pyi mii cye kurugo. ¹¹ Yii dá na jwumpe na na mii ná Tufoonji a sàa wwò. Mii jwumpe ká mpyi pu nyε a yii tìn mε, yii dá li na mii kapyiñkii kurugo. ¹² Mii kèege Tufoonji yyére, lire kurugo sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, ñgemu ká dá mii na ke, karigii mii na mpyi ke, urufoo mó sí n-jà raa cyire pyi, urufoo sí n-pa raa cyìlì pyi ñcyiimu cyi à pêe ndògogii na ke. ¹³ Yii aha kyaa maha kyaa ñáare Tufoonji á ná mii mεge e ke, mii sí lire pyi, bà Jyafoonji si mpyi si Tufoonji pèente cyêe sùpyire na mε. ¹⁴ Yii aha kyaa maha kyaa ñáare ná mii mεge e ke, mii sí lire pyi.

Yesu à jwo na Kile Munaani sí n-pyi ná uru cyelempyübil'e

¹⁵ Kampyi mii kyal'à táan yii á, yii sí raa mii tonji kurigii ñaare. ¹⁶ Mii sí Tufoonji ñáare u u Tegefoonji wabere kan yii á, bà uru si mpyi si ñkwôro ná yii e tèrigii puni i mε. ¹⁷ Kile Munaani li nyε uru Tegefoonji. Lire maha sèenji yu, dijnyε sùpyire sì n-jà li ta mε, naha na yε pi nyε na li ñaa, nta nyére si li cè mε. Nka yii pi ke, yii à li cè, naha na yε li nyε yii taan maa mpyi yii e mú. ¹⁸ Mii sì yii yaha círimii

fiige mε. Nka mii sí núru n-pa yii fye e. ¹⁹ Li saha sì mɔ mε, diŋyε sùpyire saha sì raa mii naa mε, nka yii pi ke, yii sí raa mii naa. Mii sí bá jnè n-fworo kwùŋi i, lire kurugo yii mû sí shìŋji niŋkwombaani ta. ²⁰ Kuru canŋke ká nɔ, yii sí n-cè na mii à wwò ná Tufooni i, yii sí n-cè na yii à wwò ná mii i mû, mii mû s'à wwò ná yii e. ²¹ Ngemu ká mii toŋi karigii lógo, maa cyi kurigii naare ke, urufol'à mii kyaatáan uy'á. Ngemu ká mii kyaatáan uy'á ke, mii Tuŋi mû sí urufoo kyaatáan uy'á, mii mû sí urufoo kyaatáan nay'á, si naye cyēe urufoo na.»

²² Yesu cyelempyanji wà mεge na mpyi Zhudasi, uru ná Zhudasi Isikariyoti nyε shinnu mε, ur'a jwo: «Kafooŋi, naha na mu sí maye cyēe wuu na, si mpyi mu sì maye cyēe diŋyε sùpyire na mà yε?» ²³ Ka Yesu si u pyi: «Ngemu ká mii kyaatáan uy'á ke, urufoo sí raa mii jwumpe kurigii naare. Mii Tuŋi mû sí urufoo kyaatáan uy'á. Wuu sí n-pa n-tèen urufoo yyére. ²⁴ Ngemu u nyε u nyε a mii kyaatáan uy'á mε, urufoo sì raa mii jwumpe kurigii naare mε. Mpe yii na núru mii jnwɔ na ke, mii nyε a pu yige naye e mε, Tufooni u à mii tun ke, ur'e p'à fworo. ²⁵ Mii na jje puni yu yii á, mà mii yaha ná yii e sahaŋki. ²⁶ Tufooni sí n-kwò Tegεfoonji ngemu tun yii á mii mεge na, ná uru u nyε Kile Munaani ke, karigii puni mii à jwo yii á ke, uru sí yii funŋɔ cwo cyire na.

²⁷ Mii kɛ̃ege, nka mii sí yyepiŋke kan yii á. Yyepiŋke ku nyε mii á ke, kuru ná diŋyεŋi woge nyε niŋkin mε, lire e yii funmpεenre ná fyagare láha yiye na. ²⁸ Yii à yi lógo mii jnwɔ na mà kwò na mii na nkɛ̃ege, nka mii sí núru n-pa yii yyére. Kampyi

yii à mii kyaa táan yiy'á, yii sí raa múgure na mii kèege Tufoonjì yyére, naha na yé Tufoonj'à pêe mii na. ²⁹ Mii à yii sónj'a yaha numε, si yaa ná nyii karigii tèepyiini i l'à nɔ, bà yii si mpyi si dá mii jwumpe na li tèepyiini i mε.

³⁰ Mii saha sì n-jwo ná yii e si mɔ mε, naha na yé ñge dijyεñi jùñufoonj'à yíri mii fye e. Nka lire nyε a li cyée na u à fànha ta mii na mε. ³¹ Nde Tufoonjì à jwo mii á ke, lire mii maha mpyi, bà dijyε sùpyire si mpyi si ncè na mii à Tufoonjì kyaa táan nay'á mε.» Yesu à puru jwo ke, maa jwo: «Yii a wá, wuu yíri naha.»

15

Yesu à jwo na uru na nyε erезен cige

¹ Ka Yesu si nür'a jwo: «Mii u nyε erезен cige sèe woge, mii Tuñi u nyε ku faafoonjì. ² Nkéñje maha nkéñje ku nyε mii na, ku sí nyε na yasere pyi mε, u sí kuru kwòn n-wà. Nka nkéñje maha nkéñje ku nyε mii na, marii seni ke, u sí kuru binni, là s'a bârali ku zeñi na. ³ Kàlanji mii à kan yii á ke, uru kurugo yii à finiñj'a kwò Kile yyahe taan. ⁴ Yii tèen mii wwoñeege e, mii sí n-tèen ná yii e mú. Erезенñi nkéñje sì n-jà n-se ná ku nyε a ta cige na mà ye. Amuni yii nyε, ná yii nyε a tèen mii wwoñeege e mε, yii sì n-jà yafyin pyi Kile a mε. ⁵ Mii u nyε erезен cige, yii pi nyε ku nkéñyi. Ngemu ká ntèen mii wwoñeege e, ka mii i ntèen urufoo woge e ke, urufoo sí raa kacenñii niñyahagii pyi Kile á. Mii aha mpyi mii nyε ná yii e mε, yii sì n-jà yafyin pyi Kile á mε.

⁶ Ngemu ká mpyi u nyε a ñen'a tèen mii wwoñeege e mε, urufoo sí n-wà cyíññi na, bà erезенñi nkéñyi

maha ɳkwòn a wà mε. Yi sí n-waha, pi sí yi lwó n-wà nage e. ⁷ Yii aha ntèen mii wwoŋeegē e, ka mii jwumpē si ɳkwôro yii funŋ'i, kyaa maha kyaa yii na ɳcaa ke, yii aha lire ɳáare, li sí n-pyi yii á. ⁸ Yii aha kacənŋii niŋyahagii pyi Kile á, lire li sí li cyēe na yii ɳyε mii cyclempyii. Lire e mii Tuŋi mεge sí n-pêe.

⁹ Bà mii kyal'à tāan na Tuŋi á mε, amuni yii kyal'à tāan mii á. Yii tèen mii tàange e. ¹⁰ Yii aha a mii tonj kurigii ɳaare, yii sí n-kwôro mii tàange e, bà mii à na Tuŋi wuŋi kurigii ɳaara maa ɳkwôro u tàange e mε.

¹¹ Mii na mpe puni yu bà funntange ku ɳyε mii i ke, kuru si mpyi si yii ɳî mε. Lire e yii funntange sí n-fûnŋo. ¹² Mii tonj u ɳge: yii yiye kyaa tāan yiy'á, bà yii kyal'à tāan mii á mε. ¹³ Mà ma múnaani kan kwùŋ'á ma ceveebii kurugo, tàange sì n-tòro kuru na mε. ¹⁴ Nde mii à jwo yii á ke, yii aha a lire pyi, lire e yii sí n-pyi mii cevee. ¹⁵ Mii saha sì raa yii yiri na báarapyii mε, ɳaha na ye báarapyiŋi sì n-jà u kàfoonj karigii puni cè mε. ɳka mii à yii pyi na ceveebii, ɳaha na ye kyaa maha kyaa mii à ta na Tuŋi á ke, mii à yii kâla cyire puni na. ¹⁶ Yii bà pi à mii cwɔɔnrø mà de! ɳka mii u à yii cwɔɔnrø mà pyi túnntummii, yii raa báare Kile á, u u mpyi báara ɳgemu tòonŋi u ɳyε u sì n-kwò mε. Lire pyiŋkanni na, yii aha kyaa maha kyaa ɳáare mii Tuŋi á ná mii mεge e ke, u sí lire kan yii á. ¹⁷ Nde mii na ɳcaa yii á ke, lire li ɳyε yii yiye kyaa tāan yiy'á.»

Dijyε sùpyire sí n-pa dánafeebii tún

¹⁸ «Yii kyaa ká mpən dijyε sùpyir'á, yii li cè na mii kyal'à fyânhā a pən pi á. ¹⁹ Yii ná dijyε sùpyire n'a

mpyi niŋkin, yii kyaa mpyi na sí n-táan pi á, naha na ye yii mpyi na sí n-pyi pi á. Nka yii saha nyε pi á mε, mii à yii cwoonrø pi shwøhøl'e. Lire kurugo yii kyal'à pøn pi á.

²⁰ Jwumpe mii à fyâンha a jwo yii á ke, yii funjke cwo puru na na báarapyiŋi sì n-jà n-pêe n-tòro u nùŋufooŋi na mε. Ná pìl'à mii kyérege, pìl' sì yii kyérege mú. Ná pìl'à nεe mii jwumpe na, pìl' sì nεe yii wumpe na mú. ²¹ Nyε cyire karigii puni sí n-pyi yii na mii mege kurugo, naha na ye ηge u à mii tun ke, pi nyε a uru cè mε. ²² Mii n'a mpyi mii nyε a pa maa jwo ná pi e mε, làwwugo mpyi na sì n-jà n-cyán pi na mε. Nka numε tashwøgø nyε pi na mε. ²³ Mii kyal'à pøn ηgemu á ke, mii Tuŋi kyaa mú à pøn urufol'á. ²⁴ Karigii cyi à sìi sùpya sàha cyi pyi a nya mε, kàmpyi mii mpyi a cyire pyi a cyêe pi na mε, pi kapegigii yoge sàha mpyi na sì n-jà n-kwòn pi na mε. Nka numε, pi mén'à cyi nya ke, lire ná li wuuni mú i, pi à mii ná Tufoonji kyaa pøn piy'á. ²⁵ Lire pyiŋkanni na, ηje yi mpyi a séme pi Kile Jwumpe Semenji na “Pi à mii kyaa pøn piy'á nùŋø baa*” ke, yir'à fûnjo.

²⁶ Nyε Tegefoonji mii sì n-tun yii á, si ηjíri Tufoonji yyére ke, uru u nyε Kile Munaani, li maha sèenji yu. Laha mpa, li sì raa mii kyaa yu sùpyir'á. ²⁷ Yii mú sì raa mii kyaa yu sùpyir'á, naha na ye mii ná yii na nyε sijcyan fo mii karigii tasiige e.»

16

Kile Munaani kapyiŋkii

* ^{15:25} Zaburu 35.19; 69.5

¹ Ka Yesu si nûr'â jwo: «Mii à ñcyii karigii puni jwo yii á, bà li si mpyi, tèni ká nô, yaaga kà ñjâ yii kêenjëe njige Kile kuni i më. ² Pi sí n-pa raa yii kòre s'a yige Kile Jwumpe kàlambayi i. Tèni labere sí n-pa nô, ñgemu ká jà a yîi wà bò ke, urufoo sí raa sônñi na ur'â báara Kile á amuni. ³ Pi sí cye le cyire karigii puni i s'a mpyi yii na, ñaha na ye pi ñyé a Tufoonji Kile cè më, pi ñyé a mii cè mú më. ⁴ Mii à ñcyii karigii puni jwo yii á mà yaha, li ñùñke ku ñyé cyi tèepyíini ká nô, yii i li cè na mii à cyi jwo yii á mà kwò.

Mii ñyé a cyi jwo yii á fo tasiige e më, ñaha na ye mii mpyi ná yii e. ⁵ Numë mii këege na tunvoonji yyére, sùpya ñyé a ta yii e mà mii takarege yíbe më. ⁶ Nka mii à jà a mpe jwumpe jwo ná yii e ke, ka yii yyahayi si ntanha. ⁷ Lire ná li wuuni mú i, sèenji mii na yu, mii ñkàrenj'à pwórø yii á, ñaha na ye ná mii ñyé a kàre më, Tegëfoonji sì n-pa yii á më. Nka mii aha ñkàre, mii sí u tùugo yii á. ⁸ U aha mpa, u sí dijyé sùpyire kapegigii cyêe pi na, si li cyêe pi na na pi ñyé a tíi Kile yyahe taan më, pi karigii sònñøñkanni sí ñyé a ñwø më. ⁹ U sí pi kapiini cyêe pi na, ñaha na ye pi ñyé a dá mii na më. ¹⁰ U sí li cyêe pi na na pi ñyé a tíi më, ñaha na ye mii sí nûru n-kàre na Tuñi yyére, yii saha sì mii ñya më. ¹¹ U sí li cyêe pi na na pi sònñøñkanni ñyé a ñwø më, ñaha na ye yog'â kwòn a kwò ñge dijyéñi ñùñjufoonji na.

¹² Karii niñyahagii na ñyé mii u jwo yii á sahañki, ñka cyi fanh'â pêe yii na numë. ¹³ Lire e Kile Munaani li maha sèenji cyêre ke, lire ká mpa, li sí yii yyaha cû, si sèenji puni cyêe. Li jwumpe sì raa fworo li yabiliñi i më. Mpe li sí n-lógo ke, puru li sí

n-jwo yii á. Li sí raa karigii nimpaanjii yu yii á mú.
14 Li sí pèente taha mii na, naha na yε mii jwumpe li
 sí raa yu yii á. **15** Yaaga maha yaaga ku jyε Tufoonji
 á ke, kuru na jyε mii á. Lire kurugo mii à jwo na
 Kile Munaani li sí mii jwumpe lwó s'a yu yii á.»

Yesu nkàreñi sí u cyelempyiibii yyahayi tanha

16 Yesu à jwo u cyelempyiibil'á: «Ncyèrε, yii saha
 sì mii nya mε. Ncyèrε, yii sí mii nya sahañki.»
17 Yesu à puru jwo ke, ka u cyelempyiibii pìi si wá
 na piye yíbili: «Nje u à jwo ke, yire jwøhe ku jyε
 naha yε? U à jwo “Ncyèrε yii saha sì mii nya mε,
 nka lire kàntugo, ncyèrε yii sí mii nya.” U à jwo mú
 “Mii këege Tufoonji yyére.” **18** Uru ncyèreñi jwøhe
 ku jyε naha yε? Wuu jyε a uru yyaha cè mε.»
19 Yesu à cè na pi sí raa uru yíbili ke, maa jwo: «Mii
 à jwo “Ncyèrε yii saha sì mii nya mε, maa nür'a jwo
 ncyèrε yii sí mii nya ke” lire na yii na yiye yíbili
 la? **20** Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, yii sí mε
 sú, yii sí n-paara, nka dijyε sùpyire sí mûguro. Yii
 yyahayi sí n-tanha, nka yii yyetanhare sí n-kêenñε
 mpyi funntanga. **21** Ceeñi yaceni ká yíri, li ziñi
 funmpεenre maha u pyi u a yyahé tanha, naha na
 yε pyàñi téesini yyefug'á nə u na. Nka u aha si a kwò,
 kuru funntange cye e, u maha funñø wwò yyefuge
 na. **22** Amuni yii wuuni sí n-pyi. Yii sí yyaha tanha
 numε, nka mii saha sí yii nya. Lire tèni i, yii ná
 funntange ku sí n-pyi, sùpya sì n-jà kuru shwø yii
 na mε.

23 Kuru canñke ká nə, yii saha sì yaaga yíbe mii á
 mε. Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, yii aha mii Tuñi
 náare kyaa maha kyaa na ná mii mεge e ke, u sí lire
 pyi yii á. **24** Yii sàha nkwò a yaaga náare Tufoonji á

ná mii mege e mε. Yii u jnáare, u sí yii kan. Lire ká mpyi, yii funntange sí n-fúnŋo.

Yesu cyelempyiibii sí raa Kile jnáare Yesu mege na

²⁵ Nyε mii à jwo ná yii e tāanliŋkil'e, njka tèni là sí n-pa nɔ, mii saha sì raa yu ná yii e amuni mε, mii sí raa fíniŋi raa yu yii á Tufooŋi kyaa na. ²⁶ Kuru canŋke ká nɔ, yii sí raa Tufooŋi jnáare ná mii mege e, li saha sì nɔ mii u a u jnáare yii kyaa na mε. ²⁷ Naha na yε Tufooŋi yabilin'à yii kyaa tāan uy'á, na yii á mii kyaa tāan yiŋ'á, maa dá li na na mii à fworo ur'e. ²⁸ Sèe wi, mii à fworo Tufooŋi i, maa mpa diŋyεŋi i, numε mii na yíri diŋyεŋi i s'a njkèege Tufooŋi yyére.»

Yesu à fānha ta diŋyεŋi na mà kwò

²⁹ Yesu à puru jwo ke, ka cyelempyiibii si jwo: «Wíi, mu na fíniŋi na yu, mu saha nyε na tāanliŋii yu mε. ³⁰ Numε wuu à cè na mu à karigii puni cè a kwò, mu saha nyε na ntèn pi i mu yíbe mε, lire e wuu à dá na mu à fworo Kile e.»

³¹ Ka Yesu si pi pyi: «Sèe yii à dá mii na numε la?

³² Nyε tèni là sí n-pa nɔ, li bá à nɔ a kwò, yii puni sí n-fé n-caala, shin maha shin sí n-kàre u pyεnge e, si mii kanni yaha. Njka sèeŋi na, mii kanni bà u sì n-pyi mε, Tufooŋi nyε ná mii i. ³³ Mii à mpe jwo, bà yii si mpyi si yyeŋiŋke ta mii ná yii wwoŋεege e mε. Yii sí n-kyaala na ha diŋyεŋi i, njka yii màban le yiye e, mii à fānha ta diŋyεŋi na mà kwò.»

¹ Yesu à puru jwo ke, maa u nyiigii yîrige nìnyiinji na, maa jwo: «Tufoonji, tèn'à nò nume, mu u pèené taha ma Jyañi na, bà u si mpyi si pèené taha mu na mú me. ² Nyé mu à fànhe kan u á sùpyire puni nyùñjo na, mpyi mu à kan u á ke, u u shìñji niñkwombaanjì kan pir'á. ³ Pi shìñji niñkwombaanjì sí u nyé pi mu kanni cè Kileñi sèe wuñi, pi i mu túnntunñji Yesu Kirisita cè mú. ⁴ Mii à mu pêe naha nyìñke na. Tùnniture mu mpyi a kan mii á ke, t'à fùññjo. ⁵ Tufoonji, na pêe maye yyére nume, bà mii mpyi a pêe mu taan mà diñyëñji ta u sàha sìi me.

Yesu à Kile nyáare u cyelempyiibii kyaa na

⁶ Sùpyire mu à cwɔɔnro diñyëñji i mà kan mii á ke, mii à mu mège cyée ti na. Pi mpyi mu wuu, mu s'à pi kan mii á, pi mú s'à nyé mà mu jwumpe yaha piye funñ'i. ⁷ Numé, pi à cè na yaaga maha yaaga mu à kan mii á ke, na kur'à fworo mu i. ⁸ Jwumpe mu à jwo mii á ke, puru mii à jwo pi á mú, pi s'à nyé pu na. Pi à tèen li taan sèenji na na mii à yíri mu yyére, maa dá li na na mu u à mii tun.

⁹ Mii nyé na mu nyáare diñyé sùpyire kyaa na mà de. Mpyi mu à kan mii á ke, pire kyaa na mii na mu nyáare, na ha na ye pire pi nyé mu wuubii. ¹⁰ Yaaga maha yaaga ku nyé mii á ke, kuru na nyé mu wogo, yaaga maha yaaga ku nyé mu á ke, kuru mú na nyé mii wogo. Mii cyelempyiibii pi sí mii pèente pyi ti cè. ¹¹ Mii sí n-fworo ñge diñyëñji i, mii kèegé mu yyére, pi sí n-kwôro na ha. Tufoonji niñcenñji, pi mâra ma tâanna ná ma mège mpèeñji i, mu a kuru ñkemu kan mii á ke, bà pi si mpyi si mpyi niñkin mii ná mu fiige me. ¹² Tèni i mii mpyi ná pi e ke, mii à pi mâra mà tâanna ná mu mège mpèeñji i, mu à ñkemu

kan mii á ke. Mii à pi puni kàanmucya maa pi shwɔ, pi wà nyε a pînni mε, fo li mpyi a jwo a yaha ñge u sí n-pînni ke, mpe pu mpyi a séme Kile Jwumpe Semenj i ke, ka lire si puru pyi p'á fûnñɔ.

¹³ Nka numε mii kèege mu yyére, mii na ñcyii puni yu mà mii yaha na ha dijyεnji i, bà pi si mpyi si mii funntange puni ta mε. ¹⁴ Mii à pi kâla mu jwumpe na. Pi kyal'á pεn dijyε sùpyir'á na ha na yε pi nyε ñge dijyεnji wuu mε, bà mii nyε mii nyε ñge dijyεnji wu mε. ¹⁵ Mii nyε na mu ñáare maa pi lwó a yige na ha dijyεnji i mà dε, mii na mu ñáare ma raa pi kàanmucaa Sitaanninji na. ¹⁶ Pi nyε ñge dijyεnji wuu mε, bà mii mû nyε mii nyε ñge dijyεnji wu mε. ¹⁷ Sèenji cyée pi na, bà pi si mpyi si piye puni kan mu á mε. Mu jwumpe pu nyε uru sèenji. ¹⁸ Bà mu à mii tun dijyεnji i mε, amuni mii à pi tun wani mû. ¹⁹ Mii à naye puni kan mu á pi kurugo, bà pi mû si mpyi si piye puni kan mu á mε.

Yesu à Kile ñáare dánafeebii sanmpii kyaa na

²⁰ Mii nyε na mu ñáare pire kanni kyaa na mε, mpipi pi sí n-dá mii na pi jwumpe kurugo ke, mii na mu ñáare pire kyaa na mû, ²¹ bà pi puni si mpyi si mpyi niñkin mε. Tufoonji, mii ná mu à sàa wwò pyinkanni ndemu na ke, pi puni pi pyi niñkin ná wuu e amuni, lire e dijyε sùpyire sí n-dá li na na mu u à mii tun.

²² Pèente mu à kan mii á ke, tire mii à kan pi á, bà pi si mpyi si wwò si mpyi niñkin mii ná mu fiige mε. ²³ Pyinkanni na mii ná pir'á wwò mà pyi niñkin, ka mii ná mu si wwò mà pyi niñkin ke, pi wwò pi i mpyi niñkin amuni. Lire ká mpyi, dijyε sùpyire sí n-cè na mu u à mii tun, si ñcè na mu à pi kyaa táan

may'á, bà mu à mii kyaa táan may'á mε. ²⁴ Tufoonji, mii aha mpyi cyage ɳkemu i ke, sùpyire mu à kan mii á ke, mii la jyε tire ti tèen, tir'à mii pèente wíi wani, mu à tire ntemu kan mii á ke, jaha na yε mu à mii kyaa táan may'á, mà dijyεŋi ta u sàha sìi mε. ²⁵ Tufoonji, mu u à tíi ke, dijyε sùpyire jyε a mu cè mε, ɳka mii wi ke, mii à mu cè, mii cyelempyiibii mû à cè na mu u à mii tun. ²⁶ Mii à pi pyi pi à mu cè, mii sí pi pyi pi mu cè sahaŋki. Bà mu à mii kyaa táan may'á mε, kuru tàange fiige ku pyi pi shwəhəl'e, mii ná pire si wwò wuu u mpyi niŋkin.»

18

*Pi à sà Yesu cû
(Macwo 26.47-56; Marika 14.43-50; Luka 22.47-53)*

¹ Nyε Yesu à puru jwumpe jwo ke, ka u ná u cyelempyiibii si fwor'a kàre Sedɔrɔn dùge kàntugo. Cikəoŋɔ na mpyi kuru cyage e, ka pi i jyè kuru funŋke e. ² Yesu mpyi a têe na sì ná u cyelempyiibil'e kuru cyage e. Nyε Zhudasi u mpyi na sí Yesu le cye e ke, uru mpyi a kuru cyage saha cè. ³ Mà Yesu ná u cyelempyiibii sammpii yaha kuru cyage e, ka Zhudasi si nō wani. Sòrolashikuruŋɔ ná Kilenaarebage saŋcwɔnsigibii pìi na mpyi ná Zhudasi i. Kile sáragawwuubii jùŋufeebibii ná Farizhεenbibii pi mpyi a pire tun ná Zhudasi i. Fùkinahii ná bèenme yaayi yabere ná kàshikwɔnyaaya na mpyi pi cye e. ⁴ Karigii cyi mpyi na sí Yesu ta ke, u mpyi a cyire cè a kwò. Ka u u file pi na, maa pi yíbe: «Jofoo yii na ɳcaa yε?» ⁵ Ka pi i u pyi: «Nazareti kànhe shinŋi Yesu.» Ka Yesu si pi pyi: «Mii u ɳge!»

Lir'à ta Zhudasi u mpyi na sí Yesu le cye e ke, uru mpyi pi shwəhəl'e. ⁶ Tèni i Yesu à jwo: «Mii u ñge!» ke, ka pi i wá na nûruli kàntugo fo mà sà ncwo ñìŋke na. ⁷ Ka u u nûr'a pi yíbe: «Jofoo yii na ncaa yé?» Ka pi i jwo: «Nazareti kànhe shinñi Yesu.» ⁸ Ka u u nûr'a pi pyi: «Mii nyé a jwo yii á mà kwà na mii u ñge mà? Kampyi mii yii saha na ncaa, yii na fyènþwəhəshiinbii yaha pi a sì.» ⁹ Lir'à pyi ke, jwumpe Yesu à jwo na: «Mii Tuñi, shin maha shin mu à kan mii á ke, u wà nyé a pînni mε*» ka puru si fûnñø.

¹⁰ Lir'à Simø Pyéri ta ná kàshikwənñwɔɔg'e, ka u u ku dîr'a wwû mà tèg'a Kile sáragawwuubii jùñufembwøhe báarapyinjì kàniñe ninjenke kwòn a cyán. Uru báarapyinjì mëge na mpyi Malikusi. ¹¹ Ka Yesu si Pyéri pyi: «Iwøəni le li fwuuni i. Lire sanni i ke, kyaage Iwøhe mii Tuñi à yaha mii mëe na ke, mu la nyé mii u ku bya mà?»

¹² Nyé Yesu à puru jwo ke, ka sòrolashiibii ná pi jùñufoonjì ná Kileñaarebage sañcwənsigibii si u cû maa u cyeyi pwø. ¹³ Maa fyânhä a kàre ná u e Ana[†] yyére, Kayifu nafenañi u nyé ure. Kayifu u mpyi sáragawwuubii jùñufembwøhe lire yyeeni. ¹⁴ Uru u mpyi a Yahutuubbii jùñufeebibii yëre na: «L'à pwórø shin niñkin kanna u kwû sùpyire puni cyaga.»

*Pyéri à jwo na uru nyé a Yesu cè mε
(Macwo 26.69-70; Marika 14 14.66-68; Luka 22.55-57)*

¹⁵ Pi niñkaribii ná Yesu i, Simø Pyéri ná cyelempyanjì wabər'à taha pi fye e, màceñε

* **18:9** Yuhana 6.39 † **18:13** Nge Anañi na mpyi nò.

na mpyi uru cyelempyani ná sáragawwuubii jùñufembwóhe shwóhó'l'e. Lire kurugo u mú à jyé ná pi e Kile sáragawwuubii jùñufembwóhe pyenge e. ¹⁶ Pyéri mpyi a kwôro pyenge jwóge na, cyíinji na. Nge cyelempyani u mpyi sáragawwuubii jùñufembwóhe shincenji ke, ka uru si fworo cyíinji na, bilicwoji u mpyi na pyenge jwóge kàanmucaa ke, maa jwo ná ur'e, maa Pyéri lènje pyenge funjke e.

¹⁷ Nyé Pyéri njnjyinji, ka uru bilicwoji si jwo u á: «Tá mu mú nyé ñge nànjí cyelempyani wà me?» Ka Pyéri si jwo: «Ónhó, mii nyé u wà me!» ¹⁸ L'à pyi wyeere tèni i, báarapyibii ná Kilejaarebage sajcwánsigibii mpyi a yyére na kyànhigii nage ware, Pyéri mú mpyi a yyére na ku ware ná pi e.

*Kile sáragawwuubii jùñufembwóh'à Yesu yíbe
(Macwo 26.59-66; Marika 14.55-64; Luka 22.66-71)*

¹⁹ Nyé Kile sáragawwuubii jùñufembwóh'à Yesu yíbe u cyelempyiibii ná u kàlanji kyaa na. ²⁰ Ka Yesu si u pyi: «Mii nyé a kyaa jwo jwóhore e me. Tère maha tère mii mpyi maha sùpyire kálali Kile Jwumpe kàlambayi ná Kilejaarebage e, cyeyi i Yahutuubii maha piye binnini ke. Mii nyé a yafyin jwo jwóhore e me. ²¹ Naha kurugo mu saha na mii yíbili ye? Mpíi pi à jen'a mii jwumpe lógo ke, sà pire yíbe njé mii à jwo pi á ke, pir'á yi lógo fo mà jwó.»

²² Yesu à puru jwo ke, Kilejaarebage kàanmucyafoonji u mpyi a yyére u taan ke, ka uru si kantawaa bwòn u e, maa u pyi: «Sáragawwuubii jùñufembwóhe jwó mu à shwó ame la?» ²³ Ka Yesu si nànjí pyi: «Kampyi jwumpimé mii à jwo, cyage k'à

pu pi ke, kuru jwo na á. Kampyi jwumpimε bà mε, naha na mu à mii bwòn yε?» ²⁴ Nyε ka Ana[‡] si u cyempwɔ wuŋi tìugo sáragawwuubii jnùŋufembwøhe Kayifu yyére.

*Pyεri saha à jwo na uru nyε Yesu cyelempya me
(Macwo 26.71-75; Marika 14.69-72; Luka 22.58-62)*

²⁵ Mà Simɔ Pyεri yaha u u nage ware, wà à u pyi: «Tá mu mû nyε njε nàŋi cyelempyanji wà mε?» U nyε a tèen li taan mε, maa jwo: «Onhø, mii nyε u wà mà dε!»

²⁶ Nyε nàŋi ningejke Pyεri a kwòn ke, Kile sáragawwuubii jnùŋufembwøhe báarapyinji wà na mpyi uru cìnmpworo. Ka uru báarapyinji si Pyεri pyi: «Lire sanni i ke, mii yabiliŋi nyiigii nyε a kànhà a mu ná uru nyε cikɔɔge e mà?» ²⁷ Ka Pyεri si nûr'a yi kyáala. Ka nkùpoonji si ntíl'a mεε sú.

*Pilati à Yesu yíbe
(Macwo 27.1-2, 11-31; Marika 15.1-20; Luka 23.1-5, 13-25)*

²⁸ Lire kàntugo pi à yîri ná Yesu i Kayifu yyére maa nkàre fànhafoonji pyenget. L'à pyi nyèsɔɔge na. Nka Yahutuubii nyε a nɛn'a jyè fànhafoonji pyenget e mε. Lir'à pyi bà pi fwɔnrɔ baa wuubii si mpyi si bilereŋkwoŋi kataanni njyìŋi lyî Kile yyahe taan mε*. ²⁹ Lire kurugo fànhafoonji Pilati à fworo pi fye

[‡] **18:24** Nge Ananji na mpyi nà. § **18:28** Fànhafoonji Pilati kanni u mpyi na sí n-jà kuni kan pi kàsuŋyinji wà bò. * **18:28** Mà tàanna ná Yahutuubii Saliyanji, shinji u nyε u nyε Yahutu mε, Yahutu n'a mpyi a jyè uru wà pyenget e, li mpyi maha mpyi mu à jwo uru Yahutuŋi à jwóhø Kile á. Lire n'a mpyi a pyi, uru Yahutuŋi mpyi na jà a lire yyeeni bilereŋkwoŋi kataanni pyi sahanjki mε.

e cyínnji na, maa pi yíbe: «Ngé nàñi làwwuge jùñke ku nyé ñkire yii á yé?» ³⁰ Ka pi i u pyi: «Ngé nàñi n'a mpyi u nyé a kapii pyi mε, wuu mpyi na sí u le mu cye e mε.» ³¹ Ka Pilati si pi pyi: «Yii yabilimpii pi u cû yii i u kataanmpe cwɔɔnre yii tàanna ná yii Saliyanji i.» Ka Yahutuubii jùñufeebii si u pyi: «Kuni nyé a kan wuu á, wuu sùpya bò mε.»

³² Lir'à pyi ke, jwumpe Yesu mpyi a jwo u mbòñi kyaa na ke, ka puru si fùññø. ³³ Lire tèni i, ka Pilati si nûr'a jyé u bage e, maa Yesu yyere, maa u yíbe: «Yahutuubii Saanji u nyé mu la?» ³⁴ Ka Yesu si u pyi: «Mu à yi jwo maye e laa, pìi pi à yi jwo mu á mii kyaa na?» ³⁵ Ka Pilati si u pyi: «Mu à mii nyá Yahutu la? Mu kini shiinbii ná Kile sáragawwuubii jùñufeebii pi à mu le mii cye e. Naha mu à pyi yé?» ³⁶ Ka Yesu si u pyi: «Mii Saanre nyé naha dijyeñi woro mε. Kàmpyi ti mpyi naha woro, mii fyèjwəhəshiinbii mpyi na sí kàshige kwòn, bà Yahutuubii jùñufeebii si mpyi pi àha njà mii cû mε, ñka sèeñi na, mii Saanre nyé naha woro mε.» ³⁷ Ka Pilati si u pyi: «Lire e ke saanwa u nyé mu la?» Ka Yesu si u pyi: «Mu yabiliñi u à jwo na mii nyé saanwa! Mii à pa si dijyeñi i, si sèeñi cyée sùpyire na. Shin maha shin la ku nyé s'a jaare sèeñi fye e ke, urufoo sí nyé raa mii jwumpe nûru.» ³⁸ Ka Pilati si jwo: «Naha k'à sìi sèeñi yé?»

U à puru jwo ke, maa fwor'a kàre Yahutuubii yyére sahanji, maa sà yyére pi yyaha na, maa pi pyi: «Mii nàha sàa tìgire cyage ta ñge nàñi na mε! ³⁹ Nyé ná lire na nyé kalyee, yyee maha yyee bilerenjkwoñi kataanni ká nɔ, mii maha yii sùpya yige kàsunji i, li sí n-bê yii á mii u Yahutuubii Saanji

yige la?» ⁴⁰ Ka Yahutuubii si jwo fàンha na: «Oñhò, uru yaha wani! Barabasi yige!» Mà li ta uru ñge na mpyi kapimpyi.

19

¹ Nyε Pilati à yi nya amuni ke, maa jwo na pi Yesu cù, pi i u bwòn ná kàsor'e. ² Ka sòrolashiibii si ñguro cín mà pyi saanra ñùntoñjò mà tò u na, maa saanlii vàanntinmbwòhò nínyega le u na. ³ Maa file u na, marii ñko: «Yahutuubii Saanji, wuu à mu shéere!» Maa wá na kantawahigii bwùun u e.

⁴ Ka Pilati si nûr'a fworo cyínnji na, maa sùpyire pyi: «Mii sí yii yaha yii fworo ná u e tafage e, bà yii si mpyi si jcè na mii nàha a sàa tìgire cyaga ta u na mε.» ⁵ Ka Yesu si fworo tafage e, ñgure nìntoñke nyε u ñùñke na, saanbii vàanntinmbwòhe sí nyε u yacige e. Ka Pilati si jwo sùpyir'á: «Nàñi u ñge.»

⁶ Tèni i Kile sáragawwuubii ñùñufeebii ná Kilejaarebage sañcwɔnsigibii nyiigil'à tègε Yesu na ke, ka pi i jwo fàンha na: «U kwòro cige na! U kwòro cige na!» Ka Pilati si jwo: «Yii yabilimpii pi u cù, yii sà ñkwòro cige na^{*}, mii nàha a sàa tìgire cyaga ta u na mε.» ⁷ Ka Yahutuubii ñùñufeebii si Pilati pyi: «Saliyanji wà na nyε wuu á, mà tàanna ná ur'e, u à yaa u bò, naha na yε u à jwo uru u nyε Kile Jyañi.»

⁸ Pilati à puru lógo ke, ka là si bâra u fyagare na sahañki. ⁹ Ka u u nûr'a jyè ná Yesu i bage e, maa u yíbe: «Taa mu à yîri ke?» Ka Yesu si fyâha u na.

* **19:6** «Yii yabilimpii pi u cù, yii sà ñkwòro cige na»: puru jwumpe e, Pilati mpyi na pi fwòhore; u mpyi a sàa li cè na Òròmu shiinbii nyε na nyεeg'a kuni kan Yahutuubil'á pi sùpya bò mε.

10 Ka Pilati si u pyi: «Mu à fyâha mii na la? Mu jyε a cè na síji jyε mii á mà mu yaha, lire jyε mε mà mu kwòro cige na mà?» **11** Ka Yesu si u pyi: «Kile u à uru síji kan mu á ninjaa. Ná lire bà mε, mu mpyi na sì n-jà kyaa pyi mii na mε. Lire e ñge u à mii cù mà le mu cye e ke, urufoo u kapiin'à pêe mu wuuni na.»

12 Yesu à puru jwo ke, ka Pilati si wá na kajunjo caa si Yesu ta njaha. Nka Yahutuubii saha mpyi ñko fàンha na: «Mu aha ñge nàñi yaha, mu saha sì n-pyi Ḍrōmu saanbwɔhe Sezari cevoonji mε. Shin maha shin u à uye pyi saanwa ke, urufoo sì n-pyi Sezari zàmpen.»

13-14 Kuru canjke nùmpanja na mpyi bilereñkwoñi kataanni. Canvwuge na, Pilati à puru jwumpe lógo ke, maa Yesu yige cyíñni na sahanjki. Tafabwɔhø na mpyi wani, k'à yaa ná kafaayi i, Eburubii shεenre e ku mεge jyε: «Gabata». Ka Pilati si ntèen wani u yukyaala tateñge e, maa jwo Yahutuubii jùñufeebil'á: «Yii saanñi u jyε ñge!» **15** Ka pi i wá na ñko fàンha na: «Yii u bò! Yii u bò! Yii u kwòro cige na!» Ka Pilati si pi pyi: «Mà yii saanñi yabilinjì kwòro cige na la?» Ka Kile sáragawwuubii jùñufeebii si u pyi: «Saanwa jyε wuu á mà tòro Sezari na mε†!» **16** Kàntugo ka Pilati si Yesu yaha pi á pi sà ñkwòro kworokworocige na.

Yesu à kwòro cige na
(Macwo 27.32-44; Marika 15.21-32; Luka 23.26-43)

† **19:15** Shinñi u jyε u jyε a Kile cè mε, Yahutuubii mpyi na ñeεge urufoo u pyi pire saanñi mε. Lire e ke pi jyε a sèñi jwo mpe jwumpe e mε.

Ka sòrolashiibii si Yesu cû a kàre. ¹⁷ Maa fworo ná u e kànhe kàntugo, maa u kworokworocige tègë u yabilinji junj'i. Ka pi i nkàre cyage k'e, pi maha kuru yiri: «Nuŋkwæøge Cyage» Eburubii shæenre e pi maha ku yiri: «Gølikota». ¹⁸ Kuru cyage e pi à Yesu kwòro cige na, maa shiin shuunni kwòro ciyi na u taan. Wà mpyi u kàniŋke na, u sannji sí nyé u kàmени na. ¹⁹ Ka Pilati si pi pyi pi à sémere pyi mà dùrugo Yesu kworokworocige na na: «YESU NAZARETI KANHE SHINNI, YAHUTUUBII SAANNJI.» ²⁰ Yahutuu niyahara à tire sémere kâla, naha kurugo ye Yesu takworoge ná kànhe laage mpyi a tɔɔn mε. Mà bâra lire na, tire sémere mpyi a séme Eburubii ná Ḍrømu shiinbii ná Girøkiibii shæenre e. ²¹ Ka Kile sáragawwuubii jùŋufeebii si nkàr'a sà yi jwo Pilati á na u mpyi a yaa u séme: «Yahutuubii Saanji» mε, u mpyi a yaa u séme na ñge nànj'à jwo na uru u nyé Yahutuubii Saanji. ²² Ka Pilati si pi pyi na nte t'à séme a kwò ke, tire ti sí n-sìi n-yaha wani.

²³ Nyé sòrolashiibil'à Yesu kwòr'a kwò cige na ke, maa u vàanŋyi lwó a tákka tataayi sicyεere, pi shin maha shin à taaga lwó, ka pi i u vàanntinmbwøhe lwó mú, kuru na mpyi jwòonkuriibaa. ²⁴ Maa jwo piy'á na pi àha kuru vàanntinŋke tákka mε, na pi ñkyaanlwooni pyi, ñge u sí ku ta ke, urufoo sí n-cè. Jwumpe p'à séme Kile Jwumpe Semεŋji i ke, lir'à pyi bà puru si mpyi si fùnŋø mε. L'à séme:
 «Pi à mii vàanŋyi tákka piye na,
 maa ñkyaanlwooni pyi mii vàanntinmbwøhe ku-
 rugo‡.»

Lire nde sòrolashiibil'à pyi.

‡ 19:24 Zaburu 22.19

²⁵ Yesu nuŋi ná u nuŋi sìŋeeŋi ná Kilopasi cwoŋi Mariyama ná Mariyama mà yíri Magidala kànhé e, pire mpyi a yyére Yesu kworokworocige taan. ²⁶ Yesu à u nuŋi nya, maa u nyii cyelempyanji nya u taan ke, maa jwo nufoonj'á: «Nàa, mu jyanji u nyé ñge.» ²⁷ Maa núr'a jwo u cyelempyanj'á: «Mu nuŋi u nyé ñge.» Mà lwó kuru canŋke na, ka cyelempyanji si u kéenŋe uye yyére.

Yesu kwùŋi kani

(*Macwo 27.45-56; Marika 15.33-41; Luka 23.44-49*)

²⁸ Lire kàntugo mà Yesu yaha u à cè na karigii pun'á fúnŋo, u à jwo: «Byage naha mii na.» U à puru jwo bà Kile Jwumpe Semení si mpyi si fúnŋo mε. ²⁹ Lir'à cwooni là ta wani, l'à ñi lùtanhaga na. Ka sòrolashiibii si sìcogo fyinmε kuru lwéhe e mà dùrugo kàbii na, mà yaha Yesu jwøge taan, lire kàbiini na mpyi izope cige. ³⁰ Yesu à kuru lùtanhage néené ke, maa jwo: «Numε cyi pun'á fúnŋo.» Lire kàntugo u à jùŋke sôgo maa u munaani kan Kile á.

Sòrolashinji wà à Yesu buwuŋi fíru

³¹ Nyé kuru canŋke nùmpanŋa mpyi Yahutuubicanŋoŋo, kuru mpyi a pêe canŋoŋyi sanŋyi na. Lire kurugo Yahutuubii nùŋufeebibii la nyé a mpyi pi kwôro ciyi na canŋoŋke e mε. Ka pi i ñkàre Pilati á maa sà u náare na u pire yaha pi sà pi tooyi bwòn a kyεegε, pi i wyér'a kwû, pi i pi buwuubii tîrige ciyi na. ³² Ka sòrolashiibii si ñkàre, mpoo shuunniŋi pi mpyi a kwôro Yesu taan ke, ka pi i niŋcyiinji tooyi kyεegε, maa nta a shønwuŋi wuyi kyεegε. ³³ Pi à ná Yesu na ke, mà uru ta u à kwû a kwò. Lire kurugo pi saha nyé a uru u tooyi kyεegε mε. ³⁴ Lire ná li

wuuni mú i, sòrolashiñi wà à Yesu sú a fûru ñkere na ná tàanbil'e. Ka sìshange ná lwøhe si ntíi na fwore kuru tafuruge e.

³⁵ Sùpyanji u à jcyii karigii séme ke, uru yabilinji u à cyi nya, u jwumpe mú na jyε sèe. U à cè cεcε na sèenji uru na yu, bà yii si mpyi si dá mú mε. ³⁶ Nyε jcyii karigii mpyiñ' à Kile Jwumpe Semεnji fùnnjø. L'à séme:

«U kaciige kà sì n-kebe mε§.»

³⁷ L'à séme Kile Jwumpe Semεnji cyage k'e mú na: «Nyε pi à sú a fûru ke, pi sí n-pa yyahayi le u e si raa wíi*.»

Yesu ntònyi kani

(*Macwo 27.57-61; Marika 15.42-47; Luka 23.50-56*)

³⁸ Lire kàntugo Arimati kànhe shinji Yusufu à kàre Pilati yyére si Yesu buwuñi jnáare u á. Yesu cyelempyanji wà u mpyi u wi, ñka u mpyi na uye ñwøhøni Yahutuubii jnùñufeebii yyaha fyagare na. Pilati à jyε ke, ka Yusufu si ñkàr'a sà Yesu buwuñi lwò. ³⁹ Nyε Nikodemu, nyε u ná ntél'a kàre Yesu fye e canjka numpilage e ke, ka uru si mpa ná miri ná aloyesi sìnme lwøhe e, pu nùg' à tåan, pu s' à wùrugo, pu s' à cùluyi benjaaga ná ke kwò. ⁴⁰ Ka pire shiin shuunniñi si pi pyi pi à Yesu buwuñi lwò, maa u le u tòto vaañyi i, maa puru sìnmpé nùguntanga wumpe wu u na, bà Yahutuubii maha

§ **19:36** Ekizodi 12.46; Nømburu 9.12; Zaburu 34.21. Yyee maha yyee bilerenkwoñi kataanni ká nø, Izirayeli shiinbii mpyi maha mpàbili bò maha mpyi sáraga pi kapegigii yàfañi kurugo. Lire mpàbili kaciige kà maha yaa ku kebe mε. Yesu u à lire mpàbilini fáa, lire e Kile jyε a jyε Yesu kaciige kà si ñkebe mε. * **19:37** Zakari 12.10

pi kwùubii bégeli mà jwo pi pi tò mε. ⁴¹ Cyage e Yesu à kwòro cige na ke, cikɔ̄go na mpyi wani, fanja nivənñə na mpyi kuru cikɔ̄ge e, bu mpyi na sàha ñkwò a tò kur'e mà nya mε. ⁴² Kuru yàkoŋke ku mpyi Yahutuubii canjøŋke zànjøŋji. Kuru fanjke laage mú sí nya a mpyi a tɔ̄n mε, lire kurugo ka pi i Yesu buwuŋi le wani.

20

*Cyelempyiibil'à sà Yesu fanjke niŋgagē ta
(Macwo 28.1-10; Marika 16.1-8; Luka 24.1-12)*

¹ Cibilaage canjcyiige* nyaesɔ̄ge na, nyaegē mpyi na sàha jà a cwó mε, Magidala Mariyama à kàre fanjke na mà sà li ta kafaage pi mpyi a tèg'a ku nwɔ tò ke, kur'à lwɔ wani. ² Nyε ka u u fē a kàre Simɔ Pyeri ná cyelempyanji kyaa li mpyi a tাাan Yesu á sèl'e ke, pire yyére, maa pi pyi: «Pi à Kafoonji buwuŋi lwɔ a yige fanjke e, wuu sí nya a u tayahaga cè mε.»

³ Ka Pyeri ná uru cyelempyanji si fworo na ñkèege fanjke na. ⁴ Pi mú shunni mpyi na fī, ñka cyelempyanj'à Pyeri caanra fanjke na. ⁵ U à lyêele ke, maa lempe nya jñjke na, ñka u nya a jyè mε. ⁶ Li nya a mɔ mε, ka Simɔ Pyeri si nɔ wani, maa ntíl'a jyè fanjke e, maa lempe wíi. ⁷ Vàanjyi yi mpyi a tèg'a Yesu jñjke tò ke, yire na mpyi a kúrul'a yaha yi mεgε cyage e, yi ná lempe nya a mpyi tanuge e fanjke e mε.

⁸ Nyε cyelempyanji u mpyi a fyânhā a nɔ ke, ka uru mú si jyè maa nya, maa dá. ⁹ Fo mà sà nɔ lire tèni na, cyelempyiibii nya a mpyi a yi yyaha

* **20:1** Yahutibil'á cibilaage canjcyiige ku nya káriŋi.

cè na Kile Jwumpe Semεŋi à jwo na Yesu mpyi na sí n-sìi nè n-fworo kwùŋi i mε. ¹⁰ Puru jwəhə na, cyelempyiibii mû shuunn'à nûr'a kàre pyεngε.

*Yesu à uye cyēe Magidala Mariyama na
(Macwo 28.9-10; Marika 16.9-11)*

¹¹ Nyε ka Mariyama si mpa yyére fannke jwəge na, maa mεε le na súu. Ka u mεesuwuŋi si ŋkwò a lyēel'a wíi fanŋke e, ¹² mà Kile mèləkεεbii pìi shuunni ŋya ná vāanvyinŋyi i, pi à tèen Yesu buwuŋi tasinnage e. Pi wà à tèen Yesu jnùŋke tayahage e, ka u sanŋi si ntèen Yesu tooyi woge e. ¹³ Ka pi i u yibe: «Ceewe, naha na mu na mεε súu yε?» Ka u u pi pyi: «Pi à mii Kafoonji buwuŋi lwó a yige, mii sí nyε a u tayahaga cè mε.» ¹⁴ U à ta u puru jwo a kwò ke, maa yyaha kēenŋ'a wíi mà Yesu ŋya u à yyére, ŋka u nyε a mpyi a cè na uru wi mε. ¹⁵ Ka Yesu si jwo: «Ceewe, naha na mu na mεε súu yε? Jofoo mu na ŋcaa yε?» Ka u u wá na sônŋi na cikɔɔge faafoonji wi, ka u u u pyi: «L'aha nta mu u à Yesu lwó, u saha cyēe na na si sà u lwó.» ¹⁶ Ka Yesu si jwo: «Mariyama!» Ka u u yyaha kēenŋε Yesu yyére maa jwo Eburubii shεenre e: «Araboni!» Lire jwəhe ku nyε: «Cyelentuŋi!» ¹⁷ Ka Yesu si u pyi: «Ma hà na cû n-yaha mε, mii sàha ŋkwò a dùgo Tufoonji yyére mε, ŋka sà yi jwo mii cìnmpyiibil'á na mii naha na dùru na Tuŋi yyére, uru mû sí u nyε yii Tuŋi, na mii naha na dùru na Kileŋi yyére, uru mû sí u nyε yii Kileŋi.» ¹⁸ Ka Mariyama si ŋkàr'a sà a yi yu cyelempyiibil'á: «Mii à Kafoonji ŋya!» Nje Yesu à jwo u á ke, maa wá na yire yu.

*Yesu à uye cyêe u cyelempyiibii na
(Macwo 28.16-20; Marika 16.14-18; Luka 24.36-49)*

¹⁹ Kuru cannuge, cibilaage canjcyiige yàkonjke, Yesu cyelempyiibii mpyi a binni bag'e, maa ku shwâhɔ piye na Yahutuubii jnùnjufeebii yyaha fygare na. Ka Yesu si mpa yyére pi shwâhɔl'e maa pi pyi: «Kile u yyejinjke kan yii á.» ²⁰ Mà u yaha puru na, u à u kantahigii ná u kàmpanjke cyêe pi na. Cyelempyiibil'à Kafoonji nya ke, ka pi funnjke si ntáan sèl'e. ²¹ Ka Yesu si nûr'a pi pyi: «Kile u yyejinjke kan yii á! Bà Tufoonji à mii tun mε, amuni mii à yii tun.» ²² Yesu à puru jwo a kwò ke, maa jnwoge kafëege fwɔ pi na, maa pi pyi: «Yii Kile Munaani ta.» ²³ Yii aha mpiimu kapegigii yàfa pi na ke, pire wogigii sí n-yàfa pi na, yii aha jcyé mpiimu wogigii na ke, pire wogigii sí n-kwôro pi na.

Yesu à uye cyêe Tomasi na

²⁴ Yesu à uye cyêe u cyelempyiibii kε ná shuunniñi na canjke ñkemu i ke, ñge mëge ku jnye pi e Tomasi ná pi maha u pyi: «Jañji» ke, uru jnye a mpyi ná pi e mε. ²⁵ Ka cyelempyiibii sanmpii si u pyi: «Wuu à Kafoonji nya!» Ka u u pi pyi: «Mii aha mpyi mii jnye a sìkanjkkii fyènji nya u cyeyi i mε, mii sí jnye a na kampeeni tège fyènji na, maa bwòn u ñkèni tafuruge nøøpiige na mε, mii sì n-dá mε.»

²⁶ Cibilaaga niñkin à tòro ke, ka cyelempyiibii si nûr'a piye binni bage e, maa ku shwâhɔ piye na, Tomasi na mpyi ná pi e lire tèni i, ka Yesu sí mpa yyére pi shwâhɔl'e, maa jwo: «Kile u yyejinjke kan yii á.» ²⁷ Maa Tomasi yyere na u file uru na,

maa jwo: «Kampeeni taha naha, na cyeyi wíi, ma cyege file, maa ku le na ñkèni tafuruge e. Fworo dánabaare e, ma a dá.» ²⁸ Ka Tomasi si u pyi: «Mii Kafoonji ná mii Kilenji!» ²⁹ Ka Yesu si u pyi: «Mu à mii nya ke, lire e mu à dá, mpii pi à dá mii na, mà li ta pi nya a mii nya me, pire wuun'à ñwō.»

Yuhana sémeñi kaseméni

³⁰ Nyε Yesu à kakyanhala karii niñyahagii pyi u cyelempyiibii nyii na, cyire kyaa nya a jwo ñge sémeñi i me. ³¹ Ñka ñcyii cyi à séme ke, cyir'a séme bà yii si mpyi si dá li na na Yesu u nya Kile Nijcwənrañi ná Kile Jyanji me. Yii aha dá u na, yii sí shìñji niñkwombaanje ta u mege kurugo.

21

Yesu à uye cyée u cyelempyiibii pìi baashuunni na

¹ Nyε cyire karigii kàntugo, Yesu à uye cyée u cyelempyiibii na sahañki Tiberiyadi banji ñwäge na. Amε u à uye cyée pi na: ² kuru cyage e, Yesu cyelempyiibii pìi baashuunni na mpyi wani, pire e Simo Pyeri, ná Tomasi pi maha mpyi: «Jyanji» ke, ná Natanayeli u à yíri Galile kùluni i Kana kànhe e ke, ná Zebede jyaabii mú shuunni. ³ Ka Simo Pyeri si pi pyi: «Mii na ñkèege fyaa tacuñi i.» Ka cyelempyiibii sanmpii si jwo: «Wuu mú na ñkèege ná mu i.» Ka pi i fworo lire e, mà sà jyè bakwəjge e na cwòobii wàa lwəhe e, ñka kuru canñke numpilage e, pi nya a fya niñkin ta me.

⁴ Nyèg'à pa mógo ke, ka pi i Yesu niñjyerenji nya banji ñwäge na, ñka pi nya a nûr'a u cè me. ⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Na pyìi, yii à fyaabii pìi ta la?» Ka pi i u pyi: «Wuu nya a yaaga ta me.» ⁶ Ka Yesu si pi

pyi: «Yii cwòŋji wà bakwoɔge kàniŋke na, yii sí pìi ta.» Pi à cwòŋji wà ke, fyaabii nyahanji cye e pi nyε a jà a cwòŋji dìr'a yige lwəhe e mε. ⁷ Cyelempyanji kyaa li mpyi a táan Yesu á ke, ka uru si jwo Pyεri á: «Kafoonji wi!» Simə Pyεri u mpyi a u vāanjyi wwū marii fyaabii caa ke, tèni i u à lógo: «Kafoonji wi!» ke, ka u u láha a yi le maa jyè lwəhe e. ⁸ Ka cyelempyiibii sanmpii si wá na ɳkèege bakwoɔge e kùmpoge yyére, cwòŋji mpyi a jnī fyaabii na, ka pi i wá na u dìrili. Pi ná lwəhe jnwəge laage mpyi a tɔon mε, ku mpyi a kuye wwū m̄etirii ɳkul'e (100) mε.

⁹ Pi à nə kùmpoge na maa ntîge ke, ka pi i naŋkyanhii nya, fyaasí nyε cyi nyun'i, bwúuru mū na mpyi wani. ¹⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii a ma ná yii fyaabii njncumpii pìl'e.» ¹¹ Ka Simə Pyεri si dùgo kùmpoge na, maa cwòŋji dìr'a yige ná fyabwoyi i. Pi puni na mpyi ɳkuu ná beeshuunni ná ke ná taanre (153) ɳka fyaabii na pi nyahanji mū i, cwòŋji nyε a cwɔn mε. ¹² Ka Yesu si pi pyi: «Yii a ma, yii pa lyî.» Cyelempyanji wà nyε a jnēn'a u yíbe na: «Jo u nyε mu yε?» mε, jaha na yε pi mpyi a cè na Kafoonji wi. ¹³ Ka Yesu si file, maa bwúuruŋji lwó, maa u tāa pi na, maa fyaabii mū kan pi á.

¹⁴ Kuru k'à pyi Yesu tontanrawoge mà uye cyée u cyelempyiibii na, mà lwó u à jnè a fworo kwùŋji i ke.

Yesu à Pyεri yíbe

¹⁵ Pi à lyî a kwò ke, ka Yesu si jwo Simə Pyεri á: «Yuhana jyanji Simə, tàange ku nyε mu i mà yyaha tíi ná mii i ke, tá kur'à pêe mà tòro ɳke ku nyε pi sanmpil'e mà yyaha tíi ná mii i bε?» Ka Pyεri si u pyi: «Jən, Kafoonji! Mu yabilinji nyε a cè na mu

kyal'à taan mii á mà?» Ka Yesu si jwo u á na u a uru mpapyiyi jnw caa. ¹⁶ Maa nur'a jwo tozhnwogo: «Yuhana jyanji Sim, mii kyal'à taan mu á la?» Ka u u jwo: «On, Kafooni! mu à ce na mu kyal'à taan mii á.» Ka Yesu si yi jwo u á na u a uru mpaabii kaanmucaa. ¹⁷ Ka Yesu si nur'a jwo tontanrewogo: «Yuhana jyanji Sim, mii kyal'à taan mu á la?» Ka Pyeri si yyaha tanha na Yesu à uru yibe a ta taanre na u kyal'à taan ur'á la, maa Yesu pyi: «Kafooni, mu à karigii puni ce, mu à ce na mu kyal'à taan mii á.» Ka Yesu si yi jwo u á na u a uru mpaabii jnw caa.

¹⁸ Maa nûr'a u pyi: «Sèenji na mii sí n-sli yi jwo mu á, mu nànjjiwe wuñi mpyi maha vàanntinjke le, maa maye pwø, cyage k'á táan mu á ke, maa ñkàre wani. Nka mu aha mpa lye, mu sí cyeyi yîrigé*, wabere sí mu vàanntinjke le mu na, si mu pwø si ñkàre ná mu i cyage ku ñyé ku ñyé a táan mu á me.»

¹⁹ Kwùŋkanni na Pyeri mpyi na sí n-kwû si pèene
taha Kile na ke, lire Yesu mpyi na yu ná mpe
jwumpe e. Puru jwəhə na, ka Yesu si Pyeri pyi:
«Taha na fye e.»

Cyelempyanji kyaal'aa l'aa t'aan Yesu á ke

20 Cyelempyanji kyaa li mpyi a táan Yesu á ke, Pyéri à yyaha kêenn'a wíi mà uru nya u u ma pi kàntugo. Canjka mà pi yaha pi i numpilaga lyige lyí, uru cyelempyanji u ná mpyi a tèen maa fëen Yesu kàmpannjke na, maa u yíbe: «Kafoonji, jofoo u sí mu le cye e yé?» **21** Nye Pyéri à uru cyelempyanji nya ke, maa jwo Yesu á: «Kafoonji, njé de, naha ku sí uru ta yé?» **22** Ka Yesu si u pyi: «Mii la ká mpyi uru u

* **21:18** «Mu sí cyeyi yîrige»: lire na mpyi kyaa mà li cyêe na pi sí Pyeri kwôrô cige na, si mbò.

kwôro kwùmbaa fo mii cannuruge, mu ñaha ku nyε lire e yε? Mu wi ke, taha mii fye e kanna.» ²³ Puru jwumpe cye kurugo, dánafeebil'à jwo cyeyi puni i na uru ñge cyelempyanji sì n-kwû mε. Mà li ta Yesu nyε a jwo Pyεri á na u sì n-kwû mε. Mpe Yesu à jwo ke, puru p'à pyi: «Mii la ká mpyi u kwôro kwùmbaa fo zà nə mii cannuruge na, mu ñaha ku nyε lire e yε?»

²⁴ Uru cyelempyanji ninunji u à ñcyii karigii puni jwo, uru mú sí u à cyi séme. Wuu mú s'à cè na cyi na nyε sèe.

²⁵ Nyε Yesu à karigii cyiibérii niñyahagii pyi. Li n'a mpyi a yaha na cyire karigii cyi le cyi mege sémii niñkin niñkin i, mii na sɔnnji pire séməbii tayahaga mpyi na sì n-ta diñyεŋi i mε.

KILE JWUMPE SEMEJI JWUMPE NINTANMPE

New Testament in Senoufo, Supyire Farakala; spp

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Supyire Sénoufo (Sénoufo, Supyire)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Senoufo, Supyire

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

**PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
9c94658e-b59d-5cd7-bd2e-4e0770667d41**